

ij. in fi. v. reuertor ad primum &c. C. de sacrosanctis eccle. vbi plus dicit Bal. q. etia si damnatus ad mortem euadat: quia fortè aufergit: adhuc tamen remanet seruus pœne & intestabilis. l. mulier. §. de capi. dimi. & not. Bart. in d. l. qui vltimo. j. de pœnis. 117 nis. ¶ Quinto limita prædictam conclusionem non procedere quādo quis est damnatus ad mortem per iudicem incompetentem quia tunc non efficitur seruus pœnæ. secundū Bart. in l. rei capitalis. §. eum. & in l. qui vltimo. j. de pœnis. vnde remanet testabilis: secundū eū. 118 ¶ An autem isti damnati ad mortem possint confiteri & eis iniungi penitentia sacerdotalis: & an possint sumere Eucharistiam: & sic corpus Christi antequam moriantur. vide text. & gl. in clementi. j. de pœni. & remiss. vbi dicit quod sic ita demū si petant: nam ipsa petentibus non sunt sacramenta deneganda. Idem tenet ibi Cardin. in j. not. & in ix. xj. & xij. q. Ad idem est text. in c. quæstum. xij. q. ij. & ibi per Archid. & est glo. in c. si quis. xxvj. q. vj. & Abb. in cap. 119 ex parte. e. l. ij. de sepul. ¶ Eodem modo ecclesiastica sepultura non debet. nec potest eis denegari: quia si apparet quod pœnitentes mortui sunt. possunt in ecclesia sepeliri: ita dicit glo. in d. clementi. j. & ibi Cardin. in xij. quæstione. & Hostien. in c. ex parte. de sepul. & ibi etiam

Abbas dicit quod possunt sepeliri cum missa & aliis officiis. 120 ¶ Non tamen possunt de furca deponi sine licentia iudicis: quam iudex petitam facile concedere debet: vt not. gloss. in d. clementi. j. & ibi etiam Cardin. in fi. vt fecit Pilatus qui de facili concessit Ioseph: vt lesum defunctum de cruce deponeret. vt dicit ibidem Cardin. in fi. & habetur Ioannis capit. xxiii. 121 ¶ Vnum tamen est menti tenendum in hac materia: q. si est aliquis bannitus vel in exilium missus. qui nō potest viuis manere in aliqua ciuitate: ita quia fuit expulsus: minimè potest post eius mortem in dicta ciuitate duci eius cadaver ad sepeliendum sine licentia superioris. ita notanter dicit Bart. in l. ij. per illum textum. j. de cada. pœni. & Cardin. in dicta clementi. in fi. verbis. de pœni. & remiss. 122 ¶ Quid autem in eo qui est damnatus ad mēbri mutilationē: an dicatur seruus pœnæ? Dicitur non: vnde remanet testabilis. ita dicit Bal. in repeti. l. j. col. iij. versicu. ij. quæritur. C. de sacrosan. eccle. ¶ Quid in deportato: die q. si intestabilis: quia perdit ea quæ sunt iuris ciuiliis: vnde nihil potest acquirere: nec testari. l. j. §. in quibus. j. de leg. iij. & habetur plene per Bartol. Bal. & Alexand. & communiter doct. in l. j. C. de hæredi. insti. & Bald. in l. ij. C. de bo. proscript. & in l. eius qui. §. insulam. §. de testat.

sta. imò deportatus habetur pro mortuo. l. j. §. quidam filiū. j. de bo. possel. contra tabu. secus est in relegato: quia remanet testabilis secundum Bart. in d. l. eius qui. §. si cui. in fi. & habetur in l. relegatorum. in prin. j. de inter. & releg. Et prædicta etiam ponit Bald. in repetitio. dictæ l. j. col. iij. versicu. iij. quæro &c. C. de sacrosanctis ecclesiis. & habetur in dicta l. quidam. j. 124 de pœnis. ¶ Quid autem de bannito nostri temporis: in hoc concludo breuiter: quia in variis locis tractatur plene hæc materia: & magis communis conclusio est quod licet sit taliter bannitus quod possit ex forma statuti impune offendere: tamen perdit solum illa priuilegia & beneficia quæ competebant sibi ex priuilegiis & statutis illius ciuitatis: ita quia fuit expulsus: non autem perdit beneficia competentia sibi de iure communi: etiam in illa ciuitate: ita concludit Bart. in sua disputatione incipiente. Lucaque ciuitatis statuto. &c. Et idem Bartol. in dicta l. eius qui. §. si cui. & ipsum sequitur Alexander in l. j. columna penult. C. de hæred. insti. & idem Alexander in l. ex facto. §. ex facto. & ibi etiam Barto. j. ad Trebel. & Alexander in consilio xxvj. in primo volumin. & in l. si cum dotem. §. si patri. supra solum matrimonio. vnde poterit adire & acquirere hæreditatem se-

cundum Alexand. vbi supra. de quo vide omnino vnum pulchrum consilium Paul. de Cast. in consilio. ccxij. incip. omisso ordine. &c. in secundo volumine. vbi plene attingit hanc materiam. & in effectu concurret cum prædictis doctoribus. Et ibi etiam decidit illud articulu: scilicet. An sifcus possit occupare paternam hæreditatem delatam sibi bannito: & concludit quod non. ¶ Limita tamen istud nisi statutum diceret quod banniti sint extra protectionem communis: nam tunc perdit etiam ea quæ iuris communis sunt secundum Bal. in l. tertia. colum. penultima. in fine. C. si pendente appellatione mors interue. quem sequitur Alexander in dicta l. j. C. de hæredibus insti. & dicitur. vnde tunc nihil acquirere potest de iure ciuili bannitus: nam tunc æquiparatur deportato: verum de hoc an æquiparetur deportato. vel relegato ultra nota. per doctores in locis præallegatis. vide Andream de Iser. in capitulo. domino guerram. columna secunda in titu. hic fini. lex. vbi dicit quod si est bannitus pro crimine pro quo perdundur bona. æquiparatur deportato: alias æquiparatur relegato: si bona non perduntur: siue sit bannitus a rege siue à iudice habere merum imperium. 126 ¶ Et ex prædictis infero quod ex quo hodie in regno con-

tumax pro delicto primo ban-
nitor, & eius bona annotantur:
vt dicit cōstitutio regni. Gran-
dis vtilitas, & deinde si perse-
rat in banno per annum: elapso
anno à die banni foriudicatur;
& eius bona filco applicantur:
& habetur pro confesso, & cō-
uictō, & cōdemnato, & omnis
defensio sibi præludatur, & à
quolibet potest impune occidi:
tāquam hostis publicus: vt di-
cit alia constit. quæ incipit: pœ-
nam eorū, adeo, quod dicit ibi
And. de Isernia. in ij. col. q. in-
tantum habetur pro cōdemna-
to q. si contingat eum capi sta-
tim ipso facto ducitur ad suppli-
cium non expectata alia senten-
tia. ¶ Per hoc infero, q. si ali-
quis est foriudicatus pro delicto
in quo veniebat irroganda
pœna mortis, q. ex quo per tale
foriudicationem habetur
pro cōdemnato: ille talis foriudicatus
dici potest esse effectus
seruus pœnæ: & sic per consequens
nō posset testari: nec he-
res institui, nec adire haredita-
tem. Et q. seruus pœnæ, pater:
quia eo ipso, q. capitur ducitur
ad supplicium sicut alij damna-
ti ad mortē: vt s. ¶ Ad hoc etiā
moueor per ea quæ not. Bar. in
l. qui vltimo. j. de pœnis, & Bal.
in d. l. colū. iij. in princip. C. de
sacrosanctis eccl. & suprā dixi,
quod si damnatus ad mortem,
euadat & fugiat: adhuc tamen
remanet seruus pœnæ: licet sit
in sua libertate. Ita etiam est di-

cendum in talis foriudicato: ex
quo habetur pro cōdemnato
ad mortem quando talis erat
128 pœna: vt s. ¶ Quid autem de
excommunicato? videtur dicendū
q. sit intestabilis ex eo: quia ha-
betur pro mortuo quo ad spiri-
tualia: vt not. Innoc. in c. grauē,
de sent. excom. & Bart. in re-
peti. l. Barbarius. col. v. s. de offi.
prætor. Item equiparatur seruo,
vt notat Spec. in tit. de actore.
versic. item q. est seruus ex quo
dicitur esse seruus diaboli, & in
eius potestate. vt not. Bald. in l.
iij. col. fin. c. si penden. ap. mors
inter. Contrarium est veritas:
quia nullo iure cauetur, q. sit
intestabilis: vnde potest testari,
& hæres institui: secundū Bald.
in l. col. vj. C. de hæredi. insti. &
Gem. plenē, & Ioan. And. in c.
decernimus. de sent. excom.
129 lib. vj. ¶ Quod tamen limita-
nō procedere in excommunica-
to pro hæresi: vel quia erat fau-
tor, vel receptor hæretici: nō
si per annum perseuerat in hu-
iusmodi excommunicatione effi-
ciens infamis, & intestabilis adi-
uē, & passiuē: vt est text. in au-
thent. credentes. C. de hære. &
in c. excommunicamus. s. cre-
dentes, extra, de hæreticis.
130 ¶ Quid de monacho. dic quo
ad acquisitionē monachus æ-
quiparatur potius seruo quā
filio: quia quicquid acquirit ac-
quirat monasterio. gloss. est in l.
cum hæredes. s. fin. j. de acqui-
pos. & Bar. in l. j. in prin. s. si fru-
ctuarius.

ctuarius. j. de stipu. seruo. & Fe-
lin. in c. in præsentia. col. fin. de
proba. & Alex. in l. j. s. item ac-
quirimus. col. ij. j. de acqui. pos.
In terminis autem nostris quo
ad acquirendam hareditatem
monachus equiparatur filio vel
seruo: secundū quod vtilius est
monasterio: vnde si est delata
hareditas monacho: potest illā
monachus adire cum iussu Ab-
batis: sicut dicimus in seruo nō
autē solus monachus adire po-
test: cum non habeat vel nec
nolle. c. si religiosus. de elec. lib.
vj. si autem Abbate iubente nol-
let monachus adire: tunc solus
Abbas adire potest etiā eo in-
uito: & in hoc æquiparatur fi-
lio. ita tenet Bar. in l. j. col. iij. &
ibi etiam Alex. in vj. & viij. col.
s. de vulga. & pup. & Bald. in l. j.
col. xij. C. qui admit. & doct. cō-
muniter in l. cum proponas. C.
de hæred. insti. quos ibi ad hoc
refert Ias. in antep. colū. & Abb.
in d. c. in præsentia. col. pen. de
131 proba. ¶ Venio ad secundum
requisitum glo. quod est scilicet
vt sit paterfamilias is qui vult
adire hareditatem: alias autē si
est filius nō potest haredita-
tem adire sine iussu patris. l. si
quis in bona. s. iussum. j. cod. &
habetur in l. seruo inuito. j. ad
Treb. hoc autē limita procedere
de iure antiquo florū: secus
est hodie: quia istud est cor-
rectum de iure. C. quæ correctio
habet locum solum in haredi-
tate aduenticia delata filiosam.

nam potest eam filius adire etiā
patre inuito & ignorante. l. vlti.
s. i. C. de bon. quæ lib. & not. gl.
& doct. cōmuniter in l. j. C. qui
admit. & Bart. in d. s. iussum. fe-
cus est in hareditate profecti-
tia: vt quando defuit filio con-
templatione patris. l. sed si plu-
res. s. in arrogato. s. de vulg. &
pup. quia hodie nihil est in ea
immutatum: sed requiritur ius-
sus patris sicut olim. Ita not. gl.
in d. s. iussum. & ibi plenē Bart.
& Alex. in l. qui aliena. s. inter-
dum. s. eo. & glo. in terminis in
l. fin. j. quis or. in bon. poss. ser.
132 ¶ Tertiū principale requisitum
in gl. etiam tægitur, scilicet
quod sit cōpos mētis. & hoc di-
citur propter furiosum: qui non
potest adire hareditatem. l. qui
seruū. j. eo. quia furiosi nulla vo-
luntas est. l. furiosi. j. de reg. iur.
Si tamen habet patrem, tūc pa-
ter est suus legitimus curator. l.
vlt. C. de cur. furio. si verō pati-
nō habeat, tunc debet sibi pro-
uideri de curatore: secundū for-
mam l. de creationibus. C. de
epi. aud. & tunc quando habet
curatorem potest curator adire
hareditatem furioso delatam si
sibi videbitur vtilis: super qua
habet furiosus hanc facultatem
à iure, quia quandoque ad
sanam mentem pertenerit po-
terit illam hareditatē acceptare,
vel repudiare prout sibi vi-
debitur vtilius. Si autē mortuus
fuerit antequam sanus effectus
sit: & tunc siquidem est haredi-
tas

tas extraneorū quæ sibi delata fuit non transmittitur ad hæredes ipsius furiosi: sed perinde habetur ac si adita fuisset: & vadit ad illos ad quos iret si furioso delata non esset. ita dicitur in d.l. si §. sin autē in furore. C. de cur. fur. & in l. ij. §. si quis ex liberis. j. ad Tertul. secus est in legatis & fideicommissis furioso delatis: quia illa transmittuntur ad hæredes furiosi: vt d. §. sin autem in furorem: ita hæc omnia voluit plenē Bal. in l. potuit. in v. quæstione. C. de iure delib. & Bartol. in l. j. de bon. possess. infan. & fur. dela. Et sic patet secundū Bald. ibi q̄ curator furiosi potest adire hereditatem pro furioso: tamē nō habet perpetuā causam: ita etiam tenet Iason in l. infans. C. qui 133 admit. ¶ Hoc tamen limita non procedere in patre furioso: qui est curator & legitimus administrator: vt s. nā potest pater pleno iure acquirere hereditatē filio furioso ipsam adeundam, & sic habebit tunc perpetuam causam. Ita notanter licet sub obscuris verbis voluit Bart. in l. si infanti. col. ij. & ibi ipsum sequitur Alexand. in iij. col. C. de iure delib. & est ratio propter maiorem potestatem quam habet pater in filium quā curator extraneus. Si vero est hereditas patris quæ est delata furioso, & tunc siue fuerit agnita per curatorem siue non fuerit agnita: transmittitur ad hæredes furiosi

ex potestāte sūtitaris. Ita dicitur Ang. in d.l. Antistius. §. vlti. j. eo. & sentit Bald. in d.l. potuit. in v. 134 q. 4. contrariō sensu. ¶ Quod corroboratur optimo similitudine etiam inanis transmittit hereditatem paternam non aditam ex potentia sūtitaris. vt not. Bar. & Alexand. in d.l. si infanti. vbi est cōmunis opin. doct. de iure deli. sed infans nullū habet intellectum & furioso comparatur. l. in negotiis. j. de reg. iur. & not. Iason in d.l. infans. C. qui 135 admit. ¶ Limita tamen istam gl. in quantum dicit q̄ furiosus non potest acquirere hereditatem: vt procedat ex se: quia ex quo sensu caret: non potest per se acquirere: tamen per seruum vel filiū acquirere potest: dummodo interueniat iussus tutoris vel curatoris: casus est & ibi gl. in d.l. Antistius. §. vlti. j. eo. vbi est gloss. quam Bal. dicit esse auream: quæ ponit intellectum ad l. neque. C. de hæredi. insti. vbi traditur regula q̄ qui non potest per se acquirere hereditatē, minimē potest per seruum vel filium. nam illud intelligitur in eo qui propter defectū prohibetur acquirere: secus si propter infelicitatē: vt in furioso. 136 ¶ Qualiter autē probabitur aliquē esse furiosum: & quis dicatur furiosus: & quis mentecaptus: & quis fatuus: ponit plenē Alex. in consil. iij. & cōs. cxl. in j. volu. & Bal. in l. i. furiosi. C. de nup. & Alexand. in consil. lxxxv. & consil.

consil. lxxxvj. in ij. volu. vbi plenissimē tractat hanc materiam. & Petr. Phi. cor. in consil. xxj. & consil. lxxxv. in ij. volu. & in consil. ccxix. in j. volumi. & in consil. xxij. in iij. volum. vbi plenē. 137 ¶ Et circa hoc præsupponitur vna reg. quod in dubio quilibet præsumitur compos mentis & sanus nisi probetur furiosus. text. est in l. nec codicillos. C. de codicil. & in c. vlt. & ibi nota. de success. ab intest. & tenet Petr. phi. cor. in dicto consil. xxj. col. j. in ij. volu. Et est ratio secundum Bal. in d.l. nec codicillos: quia aliquem esse compositum est naturale: sed esse furiosum est accidentale: vnde quilibet præsumitur esse talis, qualem solet natura producere: nisi contrarium probetur, alleganti aliquē esse furiosum incumbit onus probandi. dicta l. nec codicillos. & not. Barto. in l. filium. j. eo. & Bal. in l. final. C. de hered. insti. & Card. in cl. j. in 138 ij. q. de homicidio. ¶ Istud tamen limita multum singulariter procedere in eo, qui nunquam fuit furiosus: quia ille habet hanc præsumptionem pro se: secus autem in eo qui quandoque fuit furiosus: quia præsumitur furor durare: nisi contrarium probetur: vnde tunc alleganti eum esse sanum mentis incumbit onus probandi. Ita dicit gloss. in versio. comitem. in dicto capitu. fina. de successione ab intesta. & not. plenē

Alexand. in l. furiosum. C. qui testa. facere possunt. & Abb. in cap. cū inter canonicos. de electio. Et Petr. de Anchara. in consil. v. & Alex. in hac. l. is potest. in iij. col. Et idē Alex. in cōs. xxij. col. iij. in v. volu. & plenius in dicto cōs. l. lxxxvij. col. iij. in ij. volumine. ¶ Quod tamen non tabiliter declarat. secundum Alexandrū in d.l. furiosum. vt procedat quādo furor durauit per multos dies: secus si fuisset aliquis furor momentaneus, qui modico spacio durasset: quia tunc non præsumitur durare: quia in huiusmodi furore momentaneo de facili reuertitur homo ad resipiscendum. & ita reuersus præsumeretur: nisi contrarium probaretur secundum eum: ita etiam dicit Pe. phi. cor. in d. consil. xxj. col. ij. in fi. ¶ Ex prædictis ergo sequitur quod eo ipso quod probatur semel aliquē quādoque fuisse furiosum: si deinde facit aliquē actum præsumitur illum fecisse tēpore furoris: nisi cōtrariū probetur: & sic actus non valet: ita dicit gl. in d. c. fin. de success. ab intest. quā ibi sequitur Abb. in fin. col. & Petr. phi. Cor. in d. consil. xxj. per totum. maximē in fin. col. in ij. vol. & Gemina. in cap. j. §. si verō de cle. agro. lib. vj. & Alexand. in d. cōs. lxxij. colum. v. in prin. in v. vol. vbi præsertim dicit id procedere fortius quādo actus factus non cōuenit totaliter homini sanæ mētis. vt dicit etiam

etiam Bald.in d.l. furiosus.Pet. Phil. Corn.in d.conf. xxj.colū. pen.& Alexand.in confil.lxxxv.col.iiij.in ij.vol.vbi dicit,q̄ licet ex aduerso probetur,q̄ habeat dilucida interualla nisi in specie probetur q̄ erat sanus tēpore actus celebrati talis probatio nil releuat. Idem etiā & magis plenē tenet Alex.in cōfil.lxxxvj.in ij.vol.vbi infinitas decisiones allegat in hac materia, & Pet.Phil.Corn.in confil.lxix.col. antepenul.& penul.in j.volū.

141 ¶ Probatur autē aliquem esse furiosum,vel fatuum per signa: vt dicit Bartol.in l. siquidem.C. solu.matri.vbi idē dicit ad probādum aliquem esse mortuum: quæ signa ostenduntur, & per verba, & per facta: vt dicit Abb. in d.c.vlti.col.fi. de suc.ab inte. Per verba enim ostēditur furor quando quis loquitur verba sua extra propositum & nō cōuenientia homini sanæ mentis: nam fatuus fatua loquitur vt habetur in cap.legimus. xciiij. distin. & est text. & ibi nota.in l. quidam in suo. ff. de condi. insti. & Bart.in l. is qui. §. vlti. §. de tuto. & cu. da. ab his. vbi habetur q̄ ex sermonibus cognoscitur homo stultus. Idem tenet Alexand.in d.confil.iiij.in j.volū. eodem modo si non responderet ad propositum vel non haberet rectam memoriam: vel si proiciat panem vel lapides: vel quia ita reputatur furiosus à patre suo, & à consanguineis. vt

dicat Alexand.in d.confil.iiij. eodem modo si quis spuat in faciem alicuius hominis præsumitur ex hoc furiosus secundum Pet.Phil.Corn.in confil.xxij.col. iiij.in iiij.volū. Et de prædictis vide etiā Alexā.in Lapud Iulianum. §. colat. j. de leg. j. vbi inter alia dicit, q̄ si quis recusat pocula medicinalia in infirmitatibus: ex hoc præsumitur furiosus: allegat Specu.in titu. de falsariis. §. vlti. vers. sed quid fi. Et de pluribus aliis modis probādum quem furiosum vide plenē in dictis consiliis præallegatis, & Alexand.in l. si cum dotem. §. si maritus. colū. fin. §. solu. matri.

142 ¶ Ad vnum tamen aduertit, q̄ testes deponētes de furore debent etiam non interrogati assignare causam scientiæ cōcludentem: alias non probant: ita dicit Bald.in d.l. furiosum. & ibi Iason plenē. & Alexan.in confil. lxxxv.colū. vj.in ij.volū. Erratio est quam posuit Innoc. in cap. cum causam. Et ibi etiam Abbas in iiij.col. de testi. vbi dicit, quod quando testis producit ad probandum aliquid quod non percipitur sensu corporis, sed iudicio intellectus: tunc debet etiam nō interrogatus assignare causam scientiæ cōcludentem per aliquem actum extrinsecum: alias non probat: ita etiā dicit Bald.in l. solam. C. de testi. & Petr. Philip. Corne. in confil. xxij. colū. ij. in littera b. in iiij. volumi. & in consilio xxj. col. ij. in littera

143 in littera E. in ij. volū. ¶ Prædictis adde quod ad probandū furem admittitur etiam testes singulares, vt si vnus testis dicat: vidi eum proicere lapides. alius dicat, vidi eum loqui inordinate, & extra propositū, & alius dicat, vidi eum spuerre in faciem, vel simile. Ita per plura tenet Alex. in dicto consilio xcij. colū. v. in v. volumi. versic. nec obstat. & in consilio cxj. colū. ij. in j. volū. & in dicto consil. lxxxv. circa fi. & consil. lxxxvj. colū. iiij. in ij. volumi. Et istud tenent Innoc. & communiter docti. in c. qualiter & quando. el. secundo. de accusa. Et ratio est: quia isti testes non deponunt super aliquo facto in speciem: nam tunc verum est, quod singularitas obstat: sed deponunt in genere, scilicet quem esse furiosum vel hæreticum: vel infamem: quod per plura specia lia probari potest: ideo admittuntur testes singulares: secundum Bartol.in l. Titia. j. de solutione. & habetur plene in locis præallegatis quod cōfirmo per vnum optimum dictum Soc. in cōfil. ccxv. colū. iiij. in ij. volū. vbi dicit quod ad probandum aliquem actum successuum admittuntur testes singulares.

144 ¶ Quartum requiritum in gl. est: quod sit maior xxv. annis is qui vult adire hereditatē: quia alias minor de per se adire non potest. l. more. & l. pupillus. §. eo. & l. cum quādam. C. de ad-

ministr. tu. Circa hoc tamen, vt habeas plenam notitiam de minore quando, & qualiter adire potest: distingue tres ætates minores. Prima est infantia quæ durat vsque ad septē annos cōpletos. Secunda est ætas pupillaris: quæ dicitur impubertas, & durat in masculo vsque ad quartumdecimū annum completū: in femina verō vsque ad duodecim: vt habetur insti. de nup. in princ. & l. qua. ætate. §. de testat. Tertia dicitur ætas adulta quæ appellatur pubertas, & durat tam in masculo quā in femina vsque ad vigintiquinque annos, & illa postea deinde in antea, dicitur ætas legitima. l. vlti. C. de his qui veniam ætatis impetra. ¶ De prima ætate ita ius disponit: nā si est delata hereditas alicui infanti: siquidem talis infans habet patrē: potest pater pro eo solus adire, & infanti hereditatem acquirere, & si mortuus fuerit infans ante aditam hereditatē transmittit illam ad solum patrē ex speciali priuilegio. Ad alium autem heredem non transmittit: ita hæc omnia habentur in d.l. si infanti. & ibi Bar. & Bal. & cōmuniter modernio. C. de iure delibe. Si vero patrem non habet infans tūc siquidem habet tutore potest solus tutor absque interuentu infantis adire hereditatem: vt dicta l. si infanti. §. parente, & etiam bono. poss. petere: vt ibi. Et si moriatur ante agnitā hæ-

reditatem, vel bonor. poss. per tutorem: non transmittit illam: vt s. sed vadit ad illos ad quos iret si infanti delata non esset. Ita habetur in d.l. si infanti. & in l. infans. C. qui admit. si vero tutorem non habeat infans: tunc hereditatem de iure cuius nullo modo adire potest: nisi sibi provideatur de tutore: quia tutor est omnino necessarius in adeunda hereditate per pupillum. l. cum in vna. §. tutor. j. de appella. sed in bonorum poss. de iure pratorum est remedium: quia quilibet cōsanguineus vel amicus infans possit adire pretorem, & agnoscere bonorum poss. nomine infans, quo casu perfecte acquiritur infanti, & transmittitur ad quoscunque heredes. Ita tenet Alex. in d.l. infans, & in l. vlti. col. v. C. vnde cog. & Bal. in rubrica. C. qui ad. 146 mit. in vj. questione. ¶ De secunda vero aetate, scilicet quando hereditas est delata pupillo maiori infanti, & impuberi. Dic q. siquidem impubes habet patrem: potest cū autoritate patris adire hereditatem secundū Bart. in l. vlt. §. pupillus. j. de ver. obl. & in l. more. §. impubes. §. eo. si verò pater non vult consentire filio adevnti: tunc potest filius sine patre adire. Ita etiā cōtra: si patre volente adire filius recusat: nā potest solus pater adire, & ideo sibi acquirit hereditatem. Ita habet omnia decidit tex. in l. vlti. §. sin autem in secunda,

C. de bo. que lib. que tex. reddit singularē ibi Bald. & mirabilem ad hoc, quod pupillus solus sine autoritate tutoris vel patris potest adire hereditatem: dummodo sit doli capax. ita etiā tenet Lud. Ro. in l. pupillus. la prima. §. eo. & ibi etiam Alex. circa fi. Et dicunt hoc esse speciale in filiofamilias pupillo. in alio secus. vt l. potuit. & ibi Bald. C. de iure delib. & infra proximē dicitur. Si tamē ex tali hereditate adita per se vel per patrē pupillus lēdatur potest adversus eam petere restitutionē in integrum. vt d. §. sin autē. in secunda, & habetur in l. j. C. si tutor vel cura. inter. Itē si talis pupillus habēs patrē moriatur hereditate non aditā nō transmittit illam ad patrem, nec ad aliū: sed vadit ad eos quos iret si pupillo delatā nō esset: vt d.l. si infanti. circa finē. & ibi Bal. in pe. col. versū. expeditus sum de materia &c. & sequēti q. vnde est speciale in infante vt trāsmittat ad patrē: vt ibi. In alia vero aetate servatur ius cōmune in cōtrariū. Si vero pupillus non habet patrē, & tūc siquidē habet tutorem potest adire hereditatem cum autoritate tutoris, & nō aliter: nam solus pupillus sine tutore vel solus tutor sine pupillo adire non potest. tex. est. & ibi Bart. & Bald. plenē in dicta l. potuit. C. de iure delib. & habetur in l. servuo inuito. §. si pupillo. j. ad Treb. secus est in bonor. poss. delata

delata pupillo maiori infante: quia solus tutor sine pupillo potest eam agnoscere. l. bonorū. C. qui admit. & l. tutor. j. de bonor. poss. & ratio est secundū Bald. & cōmuniter doct. in d.l. bonorum: quia bonorum poss. accipit fomentum ab intervenientia, & præsencia iudicis: propterea solus tutor sufficit: quod secus est in hereditate. Pupillus autē sine tutore non potest etiā bonorum poss. agnoscere. l. servus. §. impubes. j. de bonor. poss. ¶ An autem solus tutor cum autoritate iudicis possit hereditatem adire sine pupillo? Dic quod non: ita tenet Bal. & Pau. de cast. in dicta l. bonorum, & est speciale in bonorum poss. ¶ Prædictam tamen conclusionem limitam non procedere quādo pupillus esset heres institutus sub conditione, & ipse solus impleverit conditionē: nam ex hoc ipso efficitur hāres solus sine tutore ipso iure: casus est in l. conditionibus pupillus. j. de condi. & demonst. & notat Alexand. in d.l. bonorum, & ita limitatur regula dictē l. potuit. ¶ Secūdo limita nō procedere quando est institutus servus pupilli: quia solus tutor potest habere servum, vt adeat sine pupillo. tex. est nō violando ipsum in l. si per epistolam. j. eo. per quē ita tenet Alexand. in d.l. potuit. & in d.l. bonorū. licet Bart. in d.l. si per epistolā. intelligat illam l. in infante. tamen Imol.

Lud. Ro. & Pau. de ca. ibi intelligunt illam generaliter in quolibet pupillo: quia aliās esset violare literam. ¶ Si verò pupillus nō habeat tutorem: & tunc solus adire nō potest: sed datur remediū: vt adeat iudicem: & cū autoritate iudicis potest adire hereditatem & bonorum poss. tex. est in d.l. si infanti. in fi. & in d.l. bonorum, & sic iudex supplet defectum tutoris: vt ibi not. ¶ An autē infans possit adire cū autoritate iudicis, Bal. in d.l. bonorū. C. qui admit. tenet q. nō: quia in eo est defectus iuris naturalis: ex quo nullū habet consensum & contra defectum iuris naturalis non potest dispensari. secundū Inn. in c. sciscitatus. de resc. contrarium tenet Lud. Rom. in d.l. bonorū. & etiā Fulgo. tamen in ista contrarietate concludo prout distinguit Alex. & Iac. in d.l. bonorū. col. iij. quod aut infans est ita parvus vt nō possit fari: & tūc procedat op. Bal. per tex. in d.l. bonorū. dum dicit impuberi postulant. Nam iudex nō potest impartiri suā autoritatem nisi postulat: vt ibi. sed infans qui nō potest loqui nō potest id postulare. si verò infans potest loqui: quia forte est proximus septuagenus: & tūc pcedat op. xx. q. potest postulare. ¶ Potest modo dubitari an si pupillus nō habet tutorem possit sibi dari curatorem: & cum autoritate curatoris possit adire hereditatem vel bonorū

possessio. dic. quod non: sed tutor est omnino necessarius: vt §. rex. est in l. cū in vna. §. tutor. §. de app. & l. seruus. §. impubes. §. de bo. poss. & not. glo. in d.l. 133 volu. ¶ De tertia verò ætate. §. quando sumus in minore xxv. annis: maiore tamen quatuordecim: qui dicitur adultus: dic q. siquidem habet patrē potest cum autoritate patris adire: vel patrē recusante potest solus adire: si vult. ita & econtra filio recusante potest solus pater adire. text. est in d. vlti. C. de bon. quæ libe. si verò adultus nō habet patrē: & tūc siquidem habet curatorem: potest adire cū autoritate curatoris. l. cū quædam. C. de admi. tu. sed solus sine curatore vel curator sine eo adire non potest: quia in hoc adultus habet curatorem aequi paratur pupillo secundū glo. & Alex. in l. impuberibus. §. eo. & Alex. in l. §. fuit quæstum. col. iii. vbi etiā gl. tangit. & ibi cōmuniter doct. §. ad Treb. per tex. & ibi not. in l. §. curator. C. de in inte. resti. potest tamē adultus si læditur petere restitutionē aduersus dictam aditionem. l. ij. C. si tu. vel cu. inter. & habetur in d. l. §. curator. & in d. §. fuit quæstum. si verò adultus nō habet curatorem: & tūc potest solus hæreditatē adire valet aditio, secundum Alexand. in d. §. fuit quæstum per d. l. si curato-

rem: tamē si læditur ex tali aditione potest petere restitutionem in integrum: vt traditur in locis præalleg. & probatur in l. 134 si minor. §. eod. ¶ Per quam l. si minor. Nota pulchram limitationem ad ea quæ dixi §. in textualibus. in quantum fuit dictū: q. quando sunt plures hæredes, quorum vnus repudiat partem suam, illa pars repudiata, accrescit cohæredibus inuitis. l. testamentum. C. de impub. & aliis sub. istud limita non procedit quādo ille qui repudiat prius adiuit partem suam, & deinde per beneficium restitutionis in integrum repudiat: nā tunc, illa portio repudiata, non accrescit cohæredibus inuitis, sed vadit ad creditores hæreditarios, iste est casus singularis in d. l. si minor. §. eod. Et per hoc potest colligere intellectum ad istam glo. in quantum dicit q. minor xxv. annis nō potest adire: nam in quantum vult loqui de adultis debet intelligi quōd nō potest adire effectualiter, & irrevocabiliter sicut maior propter restitutionē quā petere potest. 157 v. §. dictum est. ¶ Quintū requisitum principaliter in gl. est quod sciat testator esse mortuū: quia alias adire nō potest: vt est tex. in l. qui hæreditatē. que est l. proxima. §. eo. Et ratio est quia viuo eo de cuius hæreditate agitur, non potest quis gerere pro hærede nec repudiare: cum viuentis nulla sit hæreditas.

ditas. l. neminem. & l. qui superstitis. §. eo. & l. ij. §. interdum. §. de vulg. & pup. & l. §. si impuberi. §. de collatio. bonorum. Et ideo requiritur talis scientia: nē sit dubius an adire possit vel non: quod esset si dubitaret an viuat, vel mortuus sit testator. 156 ¶ Qualiter autē probetur talis scientia: dicitur infra post Bar. hic, sed qualiter probabitur testatorem esse mortuum, vide Bar. in l. siquidem. C. sol. ma. vbi dicit q. mortuus probatur per signa, & sufficit, si testis dicat, vidit eum mortuū: quia habebat signa mortuorum. ¶ Secūdo probatur mortuus eo ipso, q. testis dicit interfuisse eius exequiis funeralibus. l. conditionū. ij. vbi hoc probatur. §. de condi. & demon. & Pet. Phil. Corne. in consil. x. colū. j. in fi. in j. volumi. 158 ¶ Tercio probatur eo ipso q. testis dicit vidisse hominē euisceratū: quia de necessitate nature sequitur, q. sit mortuus. secūdum Bal. in l. ex persona. col. 159 ij. C. de probatio. ¶ Quarto probatur eo ipso q. testis dicit vidisse eum sepeliri vel duci ad sepulturam. secūdum Bar. in d. l. siquidem. idem tenet Bar. in l. ij. §. si dubitetur. ff. quemad. testa. aperi. & Abb. in c. in presentia. de sponsa. & ibi plenē per Maria. Socy. idem Barto. in suo tract. qualiter probetur mors: vbi plus dicit, q. sufficit quod testis dicat se interfuisse sepulture licet nō viderit cadaver: quia

forte erat in capsa clausa: tamē communiter dicebatur, q. erat corpus talis hominis: ex hoc enim probatur mors, & etiam Bal. in l. cōuenticulam. col. fi. C. de episcopo. & cleri. ¶ Quinto probatur eo ipso, q. testis dicit vidisse eum nō habere sensum, neque mortuum, neque statum. vt dicit Bal. in d. l. cōuenticulam. circa fi. idem si dicat tetigisse eū frigidū, & nō habentē pulsū. vt tenet Bar. in d. §. si dubitetur. secus autem si testis dicat, quōd vidit eum mortuū: quia non loquebatur: nam istud nō sufficit: quia potest quis esse viuis, et si loqui nō possit: ita dicit Bal. in l. ij. C. de posthu. here. in ist. quæ refert, & sequitur Fely. in c. quoniam frequēter. §. porro. col. vl. & demon. & Pet. Phil. Corne. in consil. x. colū. j. in fi. in j. volumi. 161 ¶ Sexto probatur eo ipso, q. testis dicit, q. inter notos consanguineos vel vicinos fuit habitus & reputatus pro mortuo secundū Pet. Phil. Corn. in consil. xvj. in pen. colum. in litera E, in iij. vol. de qua tamen materia vide plenē eundem Pet. Phil. Cor. in consil. 162 x. in j. volu. ¶ Septimo probatur eo ipso, q. testis dicit vidisse illos de domo, & cōsanguineos fecisse luqum: pro eo, qui dicebatur mortuus, & quōd sumpsit vestes lugubres. ita dicit Barto. in l. genero. in fi. §. de his qui no. inf. & Bald. in l. exheredatum. in fi. ff. eo d. ritu, de infamibus, & Bart. in l. quotiens. C. de naufrag. lib. xj. & Anton. de

Butt.in d.c.in presentia.de spō-
sa.& Alex.in consi.iiij.col.v.in
versicu.plus dicit.in ij.volumi.
163 ¶*Oñauo probatur quis mor-
tuus eo ipso, q probatur, esse
lapsus centū annos, à die nati-
uitatis illius.nā de iure nō præs-
sumitur plus viuere.l.vti.C.de
sacro sanc.eccl.vnde elapsis cē-
tū annis præsūmitur mortuus.
ita tenet Bal.in d.l.ex persona.
col.ij.circa fi.C.de pba.& Car.
in clej.de reb.eccl.non alie.&
Bal.in l.prononebatur.in prima
lec. s.de iudi.& Bar.in d.l.siqui-
164 dem.circa fi. ¶*Nono proba-
tur. si aliquis visus fuit ingredi
bellum ac deinde nō reperitur
vuius, nec mortuus:nam ex hoc
præsūmitur, & probatur mor-
tuus.ita tenet Bart.& Bald.in l.
vlti.s.de his qui nō.in fa.& Fel.
in d.s.porro.col.vti.vt lite nō
165 conteita. ¶*Decimo probatur
eo ipso, q aliquis iuuenis luxu-
riosus, & vagabundus cepit va-
gari per orbem, & nescitur vbi
sit:nec aliquod nouum habetur
de eius morte, vel vita: nā si ex
hoc tempore lapsi sunt solū an-
ni quinque ex hoc præsūmitur,
& probatur mortuus. ita tenet
Bart.in suo tract. qualiter pro-
betur mors, & in tract.de teste:
in tertia charta. in vers. mortuū
hominem.& Alex.ad.in d.consi.
166 iiij.col.v.in ij.volu. ¶*Vndeci-
mo probatur: si testis dicit vidi
eum decapitari: vel abscondi effu-
sione gule cum sanguinis effusa-
ne.ita not.Barto.in d.s.fi dubi-

167 tetur, & in dicto tract. qualiter
probetur mors.col.ii. ¶*Duo
decimo probatur si testis dicit:
vidi eum expirare, vel mori: se-
cūdm Bart.in dicto tract. qua-
liter probetur mors. in fi.& in
168 d.s. si dubitetur. ¶*Decimo
tertio probatur: eo ipso q ali-
quis petit à iudice, vt mittat
nūcios, & exploratores: vt per-
quirat an sit viuus vel mortuus,
& illis misis nō reperitur de eo
aliquid nouū:nam ex tali rela-
tione præsūmitur mortuus: ita
tenet Bart.in d.l.ij.s. si dubite-
tur. ff. quemadmo. testa. apert.
& Alex.in d.consi.iiij.col.v.in ij.
volu. idem tenet Barto.in l. & si
certus. s. si vnus. j. ad Silla. vbi
dicit quod eo ipso quod quis
non reperitur præsūmitur mor-
169 tuus. ¶*Decimo quarto, pro-
batur eo ipso, q testis dicit vi-
disse aliquem proiecti in mare,
vel de ripa fluminis, & postea
non fuit visus vterius: nam ex
hoc præsūmitur mortuus: ita te-
net Bart.in d. tract. qualiter pro-
170 betur mors. circa fin. ¶*Deci-
mo quinto, probatur eo ipso, q
quis produxit instrumentū testa-
menti: nā per ipsius ostensionē
præsūmitur mortuus testator:
ita tenet Pet. Phil. Cor. in consi.
lxxxv.col.iiij.in ij.vol.& Bar.in l.
vlti.col.iiij.C. de edic. diui Adr.
tol. vbi assignat rationē: quia si
nō esset mortuus: non dedisset
heredi testamentū notarius, &
171 ibi etiā hoc dicit Alex. ¶*Deci-
mo sexto, probatur: eo ipso q
produc

producitur aliquid instrumen-
tum, in quo fit mētio de aliquo
per dictionem quondam: quia
175 ex hoc probatur, quod ille sit
mortuus. ita tenet Bald. in cōsi.
cccviij.col.iiij.in j.volu. per illud
quod not. glo. in l. eius qui. s. si
172 cert. peta. ¶*Decimo sepmo,
probatur: si testis dicit, q vidit
Titium carcerari in carcere in
quo nō erat cibis nec potus, &
quod ibi erat appositus cultus
qui nō permittebat dari victum
ipsi carcerato: nā post aliquos
dies præsūmitur mortuus: at-
tenta naturali præsūptione
176 quæ est, quod sine cibo nō po-
test quis viuere. ita tenet Barto.
in dicta tract. qualiter probetur
173 mors in fi. ¶*Decimo octauo,
probatur eo ipso, quod est pu-
blica vox, & fama in illa viciniā
vel ciuitate in qua dicitur esse
mortuus, qualiter est mortuus:
nam talis fama sufficit: dūmo do-
locus sit de lōginquo: vel mors
sit antiqua per lōgum tēpus. ita
dicit Bart.in d.l. siquidē. in fi. C.
sol. mat. secus qñ mors esset
recenti vel in loco propinquo:
quia tūc nō sufficit pbatio per
famā: ex quo testis de facili ha-
bere potestis, qui vult mortem
probare: qui deponant de visu.
ita declarat Alex. ad. in consi. xxx.
col.iiij.in iiij.vol. & And. de lser.
in c.j.col.iiij. quo tēpore miles.
174 ¶*Decimono, probatur
mors per famā solam: qñ sumus
in morte alicuius magni domi-
ni. secundū Ang. in d.l. siquidē.

sentit Bart. in l. minore. s. tormē-
ta. in ij. q. principali. vers. Itē ex
co. j. de quæst. ¶*Vigesimo p-
batur eo ipso, quod aliquis fuit
visus ingredi aliquā ciuitatem
in qua erat pestis: nam ex hoc
præsūmitur constitutus in pericu-
lo mortis. vt not. plenē Petr.
Phil. Corn. in consi. cxxxj. colū.
ij. & iiij. in iiij.vol. vnde si postea
non reperitur alicubi, nec viuus
nec mortuus debet præsūmi
mortuus: sicut dicimus de eo
qui ingreditur bellum: vt per
Bart. & Bald. in l. vlti. s. de infa-
176 mibus. ¶*Vigesimo primo p-
batur eo ipso, quod ascēdit nauem,
& accessit per mare, & su-
peruenit tempestas, adeo quod
non fuit vterius reuerfus nec
ipse, nec naus: nam ex hoc præsū-
mitur mortuus secundū Bart.
in tract. de teste. in vers. mortuū
177 hominē. ¶*Vigesimo secundo
probatur eo ipso, q aliquis ma-
gnus mercator, & diues recessit
de domo animo reuertendi, &
trāfuit per loco infidiosa, & pe-
riculosa, & expectatus per fami-
liam per multū tempus nō fuit
reuerfus: nā ex hoc præsūmitur
mortuus. ita dicit Bart. in d. trac-
de teste. in vers. mortuū homi-
178 nem. col. j. ¶*Vicesimo tertio
præsūmitur qs mortuus de iure
lōgobardo eo ipso, q stetit per
triennū extra suā prouinciā: vt
est tex. in lon. de his q extra pa-
triam. l. j. & not. And. de lser. in
d. c.j.col.iiij. circa fi. quo tpe mil.
Et hoc est vtile scire: quia in re.

gno ius longobardum dicitur
ius comune, & prapouitur iuri
Romano, vt habetur in cōsti. pu
ritatē. & ibi Ande. de lser. & in cōsti.
si quādo. l. iij. & in cōsti.
præfenti. l. iij. & idē And. in præ
lud. feu. col. viij. in iij. q. & in c.
Imperialem. §. præterea ducata
col. ij. de prohi. feulic. per
Fed. & habetur in deci. cxlvij.
179 cōsti. Neapo. in ij. col. ¶ Præ
dictos autem modos proban
di mortem intelligi procedere
vbi agitur de comodo vel præ
iudicio pecuniario: prout in ter
minis nostris in quibus agitur
de aduenda hæreditate: ex quo
dicitur præiudiciū reparabile: se
cus est quādo agitur de præiudi
cio maximo, & irreparabili: vt
est quādo agitur de præiudi
cio hominis, vt si qs inquitur de ho
micidio: nam tunc mors debet
probari per testes de visu: nec
sufficerent prædictæ cōiecturæ.
ita dicit Bar. in d. §. si dubitetur.
& in d. tract. qualiter probetur
mors. col. iij. in fi. & Fely. in d. c.
quoniā frequēter. §. porro. col.
180 fi. vt lite conte. ¶ Adde etiam
prædictis, q. licet sit regula q.
quilibet præsumatur viuere cē
tum annis nisi probetur mor
tuus. l. vlti. C. de sacro fan. ecc. ta
mē itud debet allegari per eū,
qui se fundat super vita. alias ta
lis præsumptio illi non prodest.
ita dicit Bal. in c. ex tenore. col.
ij. de testi. quē refert, & sequitur
Fely. in d. §. porro. col. fi. per l. si
adulteriū cum incestu. §. idem

pollioni. §. ad leg. Iul. de adulte.
181 ¶ Limita etiā dictam regulam
non procedere quādo vnus tes
tis deponeret de visu: q. vidit
hominē mortuū: nā licet nō ple
nē probet mortē: tamē tollit il
lam iuris præsumptionē, q. præ
sumatur viuere centū annis. ita
dicit Bald. in c. j. §. notādum. de
his qui feu. da. pos. & Fely. in d.
182 c. j. §. porro. col. fin. ¶ Et pro
cōplēmeto prædictorū, adde q.
quādo iudex vult examinare su
per morte alicuius potest ex of
ficio talem examinationē face
re etiam parte nō citata. ita di
cit Bal. in d. §. porro. quē ibi re
fert, & sequitur Fely. in fi. col.
quod est valde notandum pro
limitatione eorum, quæ habent
in c. ij. de testi. & in l. si quā
183 do. de testi. C. ¶ Sextū requi
sitū principale in gl. est, q. sciāt
delatam sibi esse hæreditatē. §.
q. sic institutus purē vel sub cō
ditione quæ iam est purificata:
quia alias si ignorat an purē vel
sub conditione sit institutus nō
potest interim adire. l. is qui hæ
res. §. eo. & l. hæres. §. eod. & l. j.
§. scientiam. §. de bo. poss. secū
dum tabu. Quādo autē dicatur
delata hæreditas habetur in l.
delata. §. de verb. sig. Et dixi su
pra in euidentia libus. sequitur
nūc septimū requisitū in glo.
184 ¶ Septimū principale requi
situm in glo. est, q. sciāt testato
rem potuisse testari: nā si dubi
tat, an testator sit paterfamilias
vel filiusf. nō potest interim
adire:

adire: quia dubitat de viribus
testamenti: vel an sit sibi delata
hæreditas. l. hæres. §. si. §. eo. &
quod taliter dubitās non pos
sit interim adire tenet Pet. Phil.
Cor. in consil. lxxxv. in fin. in ij.
185 volu. ¶ O ctauum requisitum
in glo. est, vt sciāt quōd nullus
eum præcedit in succedendo:
quia alias de viribus testamen
ti dubitat & est exemplum: si te
stator decedat relicta vxore &
instituto fratre hærede quia
hæres nō habebat, is frater hæ
res dubitat an vxor testatoris
sit relicta pugnās ita vel ne: nō
potest interim adire: nā si post
humus nasceretur rumpere te
stamentū: quia reperiretur præ
teritus iuxta not. in l. Gallus. §.
de lib. & posthu. Ita de hoc est
tex. in l. cū quidā. §. j. §. eo. adde
186 l. quādiu. la. j. §. eo. ¶ Nonum
& vltimum requisitum in glo.
est, vt sciāt ex qua causa sit hæ
res institutus: an ex testamen
to vel ab intestato. & ex qua
causa hæreditas ad eum perti
neat: nam si gessit se pro hære
de ab intestato cum esset ex te
stamento hæres: non valet adi
tio. Idem e contra. text. in l. si
187 is ad quem. §. eod. ¶ Ex qui
bus inferunt ad quæst. quotidiana
nam scilicet. An agens vt heres
cōtra aliquem teneatur declara
re, an sit hæres ex testamen
to, vel ab intestato: vt alias li
bellus possit redargui de ob
secritate. Bald. in l. si auiz. col. ij.
C. de succel. edic. tenet quōd

scilicet, quōd tenetur expri
mere. idem tenet Bar. in l. si de
fensor. §. illud quigitur. §. de in
ter. act. cum limitatione si reus
aliter deliberare nō potest nisi
fiat sibi dicta declaratio. idē te
nent Bald. & Paul. de Ca. in d. l.
si is ad quem. §. eo. & Specu. in
tit. de acto. §. j. ver. item qui di
cit se hæredem. Et ratio est ex
prædictis: quia alias adire non
potest. vt dicit Bal. in d. l. si is ad
quem. vnde debet porrigere li
bellum ita clarum, vt ex eo ap
pareat qualiter est certus ex
qua causa ad eū spectet hære
ditas. ita vt adire possit.
188 ¶ Quid autem si hæres agit
tanquā hæres ex testamēto:
& pars opponit quōd non sit
hæres ex testamēto: an teneat
agens ineōtinenti probare
se esse heredem ex testamento?
dic quōd non: sed referuatur in
processu & ad merita causæ: ita
tenet Spec. in tit. de actore. §. j.
ver. item qui se dicit. & ver. sed
189 pone quidam. ¶ Quid autē si
quis egit ex testamento & suc
cubuit: an possit postea agere
ab intestato tāquā hæres pro
ximior: quia forte fuit pron
unciatum testamentū non va
lere: dic quōd sic casus est not.
in l. mater decedens. & ibi Bar.
& Bal. §. de inoffic. test. per quē
tex. ita fuit decisum in sacro cō
cilio Neapolitan. vt est deci. in
nume. liij. vbi deciditur magis
pulchre casus, & magis dubita
bilis scilicet an ille qui egit ex

testamēto & succūbit: si appellauit possit in causa appellatio nis deducere causam intestati. Et dicitur ibi quod sic: unde probādo se hāredē ab intestato: obtinebit in causa appellatio nis: & ratio est per illum tex. in d.l. mater. quia agnoscendo viā incōpetentē nō cēsetur renūciasse viā competētī quam tunc pbi ignorabat cōpetere.

190 ¶ Ex hoc datur optima limitatio ad id quod dicit Bart. in l. j. in fin. C. si aduer. lib. vbi dicit quod iudex appellatio nis non potest iudicare, nisi super meritis primæ causæ super quibus iudicauit iudex à quo. Et idem tenet Pau. de Ca. in cōsiliis. cccvj.

191 in prin. in ij. volu. ¶ Quid autem si aliquis egit tāquam hāres ex testamēto & in processu non potuit probare se hāredē ex testamento: sed probauit se hāredē esse ab intestato: an possit ex huiusmodi probationibus obtinere: vel ecōtra si egit ab intestato: & probauit ex testamento. dic quod nō potest obtinere imō succūbit. ita concludit Alex. in cōsiliis. cccxj. incip. Viso processu causæ &c. in primo volu. vbi plenē loquitur in hac materia. Et ratio est. qd de iure is, qui agit ex vna causā, si probat ex alia succūbit: quia nō potest ferri sententia cōdenatoria. text. est not. in l. habebat. 3. de instito. & tenet Pau. de ca. in d.l. si is ad quē. j. eo. Alia rō est: quia is qui agit, vt hāres, debet

esse certus ex qua causā est hāres, scilicet an ex testamēto vel ab intestato: vt dicit gl. hic: alias adire non potest. vt d.l. si is ad quē. Per hoc autē qd egit ex testamēto cū esset hāres ab intestato vel ecōtra apparet quod non erat certus: unde nō valuit additio: merito succūbit: vt 3. Et quōd agēs ex vna causā & probās de alia succūbit: tenet Alex. in l. si ita stipulatus. 3. C. si gonus. j. de ver. obli. in v. col. & moder. in l. certi conditio. 3. si nummos. 3. si cer. pet. & per l. no. & cano. in c. ex parte Abbatissæ. de priuili. & in c. examina. 12. ra. de iudi. ¶ Limita tamē hīc regulā. pcedere quando agitur petitorio: secus si ageretur possessorio: quia in eo obtinet is, qui agit ex vna causā & probat de alia. ita tenēt Bar. & Ang. in d. 3. C. si gonus. in v. co. in fi. & l. si in d. 3. si nummos. col. vij. & ratio est: quia quādo pceditur sola facti veritate inspecta rece datur à regulis iuris cōmunis: & cēsetur sublatā oēs solēnitates iuris ciuilibus positū adeo qd proceditur in causā manue giā. ita plenē tenet Pe. Phi. Cor. in cōsiliis. cclxij. in iij. vol. & Lud. Ro.

Ro. in cōsiliis. xx. & Bal. in l. prola tam. C. de sentē. & Soci. in cōsiliis. xij. colum. ij. in j. vol. & Paris in trac. syndi. in ver. sentētia. col. v.

194 ¶ Hinc dicimus qd licet alias sententia debeat esse cōformis libello. l. vt fundus. 3. communi diui. & l. vlti. C. de fideic. lib. ta men quādo proceditur sola facti veritate inspecta. potest ferri sententia etiā nō cōformis libello: & super alio quā super petitis. ita tenet Ias. in l. vinum. col. xvj. 3. si cer. pet. per ea quæ nō. Bar. in l. emilius. 3. de mino. vbi dicit qd princeps potest pronuntiare super non petitis: ex quo debet iudicare secūdu veritatē nec tenetur seruare ordinem iudiciariū. c. ad petitionē. de accu. & nō. Bal. in c. ij. de no. 195 ua for. fideli. ¶ Itē licet alias libellus ineptus admitti nō debeat imo vitiat processum: & succūbit is qui eū presentat. secūdu Bar. in l. j. 3. si men. fal. mo. dix. & Abb. & Felv. & cōmuniter doc. in c. dilecti. de iudi. ita in causis summaris in quibus proceditur sola facti veritate inspecta, admittitur libellus, licet ineptus: & valet sententia lata super eo. & est ratio: quia in huiusmodi causis nō requiritur libellus, vt nō. Bar. in extrauag. ad repri. in ver. & figura. unde si interuenit & ineptus nō vitiat glo. est singularis in d.l. vinū. in fi. & ibi Alex. & cōmuniter moder. maxime Ias. in pe. & fi. col. 196 ¶ Vnde infertur ad practicā:

q ex quo hodie in regno Sicilia oēs causæ ciuiles sunt summarie: & proceditur in eis sola facti veritate inspecta: & sine figura iudicij. vt dicit prag. j. quæ incipit dispēdia. & c. detestātes. Sequitur quōd hodie in regno indistinctē obtinet is qui agit ex vna causā, & probat de alia. Itē potest ferri sententia super petitis: & sic nō cōformis libello. itē potest ferri sententia super libello inepto: ex quo libellus nō requiritur per predictā, licet alias de iure cōmuni sententia super libello inepto sit ipso iure nulla, vt 3. & nō. Ias. in d.l. vinū.

197 col. fi. vbi plura allegat. ¶ Ad vñ tamē aduerte in hac materia, qd licet alias in causis summaris admittatur libellus generalis: secūdu Bart. in extrauag. ad repri. in d. ver. & figura. illud tamē intelligitur nisi pars opponat: quia parte opponētē non admittitur ex quo nō potest deliberare. ita singulariter limitat illud dictū Bar. Alex. in cōsiliis. xxxij. colū. iij. in iij. volu.

198 ¶ Iuxta predictā cadit vñm dubitū: quod est notādū & vile. pone qd aliquis agit petitione hāreditatis tāquam hāres defuncti ab intestato. in processu autē nō pbaui se esse pxiomiorē in gradu: nec pbaui defunctū decessisse sine liberis: sed solum probauit se esse patrū, vel amitā defuncti, vel fratrem: an ex hoc solo obtineat. dic qd sic. ita notāter cōcludit Pe. Phi. Cor. in cōsiliis.

confi. xcviij. in iij. vol. & sentit Ludo. Roma. in l. hares. j. eo. & Alexan. hic in hac l. is potest. & Soci. in consil. lxxxix. col. iij. in j. vol. & de ratione vide plenē 199 in dictis consiliis. ¶ Ex hoc deciditur aliud pulchrius dubiū: substitutus pupillaris mortuo pupillo agit petendo hāre ditatē ex substitutione in processu probat se substitutum pupillo: & pupillum esse mortuū: non tamen probat q̄ mortuus sit in pupillari aetate: sed solum simpliciter esse mortuum: quāritur an debeat obtinere. Et videtur prima facie dicēdū quod non: quia fundamentū intētionis substituti est quōd pupillus sit mortuus impubes. vnde debuit hoc probare: vt not. Barto. in l. hoc iure j. de verb. obli. & Abb. in c. bone. de elec. tē. quilibet præsūmitur viuere centum annis. l. vlti. C. de sacrosan. eccle. vnde debet potius præsūmi mortuus maior quam minor. Itē quia quando sumus in probanda grāte nō præsūmitur aetas maior nec minor: sed debet probari per eū, qui se fundat in maiori vel minori. tex. est & ibi Bart. & Bal. in l. i. minor. C. de in integ. resti. & in l. i. eū te. C. de probat. ergo debebat ipsi substituto incumbere onus probandi minorē grātē, & quōd in ea esset mortuus pupillus. in cōtrarium tamē est veritas, scilicet quōd dictus substitutus obtinet probando se substitutum &

pupillum esse mortuū: licet nō probet in qua aetate sit mortuus: nisi ex aduerso probetur q̄ sit mortuus pubes. ita notabiliter concludit Soci. in d. consil. lxxxix. colum. iij. in j. vol. vbi allegat ita tenere Bal. in quodā suo consil. incip. ex parte cōtin- 200 gente &c. ¶ Sic etiam dicimus in simili siquis fuit substitutus alicui si decesserit sine liberis: nam sufficit probare eū mortuum simpliciter: quia præsūmitur mortuus sine liberis: nisi contrariū probetur secundum Soci. in d. consil. lxxxix. per text. in l. ex facto. §. penul. & ibi Alexan. & docto. j. ad Trebel. 201 ¶ Vltra dicta nouē requisita in glo. potes addere decimum extra gloss. dūmodo is qui vult adire nō sit impeditus ex dispositione alicuius statuti. vt si statutum, vel cōsuetudo dictat q̄ mulier non possit cōtrahere sine cōsensu propinquorū, nam tunc non poterit mulier adire hāreditatem sine cōsensu propinquorum. ita tenet Bart. in l. more. §. eo. & tūgit in l. mutū. & ibi etiā Paul. de Ca. §. eo. & Pe. Phi. Cor. in consil. cōl. iij. col. ii. in iij. vol. licet nō videatur firmare: & est ratio: quia hāres adeundo hāreditatem dicitur quasi contrahere cū creditoribus. l. apud Iulianū. §. vlti. j. ex qui. cau. in pos. ea. & §. hāres. in fi. de oblig. quae ex quasi contract. & l. ex maleficiis. §. hāres. j. de act. & ob. & tenet Pe. Phil. Cor.

Cor. in cōl. xcviij. col. ij. in ij. vol. ¶ Contrarium tamē in hoc est cōmūnis opi. q̄ imo nō obstat dictō statuto possit mulier adire sine interuentu cōsanguineorum. Et hāc cōtrariā partē tenet idem Bart. in d. l. apud Iulianum. §. fin. & Abb. in ca. qua fronte. de appel. & Bald. Ange. Imo. & Alex. in d. l. mutū. vbi dicit Alex. hāc esse cōmūne opi. quia statutū debet stricte intelligi in cōtrahendo prout loquitur: & nō debet extēdi ad quasi contractū: & ibi multa allegat. in vno solo casu posset procedere istud decimū requisitum, scilicet quando statutū expresse disponeret q̄ mulier nō possit adire sine consensu propinquorum. ita dicit Alexan. in d. l. 202 mutum. cor. fin. ¶ Descendo nunc ad secundā partē principalem huius glossi. ibi sed regula huius l. &c. pro cuius intelligentia oppono regulā: hic dicitur q̄ is potest repudiare qui potest adire contra. nā tutor potest adire hāreditatē vel bono. post. pro infante. l. si infanti. C. de iure delib. l. tutor. & l. si pupilla. j. de bo. pos. & l. bonorū. C. qui admit. & tamen ea repudiare non potest vt d. l. tutor. & l. j. tutor. j. de succed. edic. Gl. respōdet & dicit quōd fallit. tu dic secundū Bart. q̄ ista lex procedit in eo qui potest adire per se, & ad vtilitatem: secus est in eo qui adit pro alio & ad alterius vtilitatem: quia repudiare nō

potest. ita dicimus in tutore: ita dicit glo. in l. eius est nolle. j. de reg. iur. & sentit glo. in d. l. i. infanti. & ratio est: quia is qui potest adire pro se potest etiā repudiare in suimet praeiudicium: nam vniequit; licet iuri proprio renuntiare. l. pe. C. de pac. & l. si iudex. §. de min. Quilibet enim in re sua est moderator & arbiter. in re mandata. C. manda. Hoc autē nō procedit in eo qui potest adire ad vtilitatem tertij: quia non potest repudiare in praeiudiciū illius tertij. ita dicimus in tutore: qui ratione officij tenetur curare ea, quae sunt vtilia pupillo. & ideo adire potest pro eo: non autē repudiare potest: quia officij suum nō est ad hoc: nam quādo pupillo incommo dat, nō dicitur tutor. & ita dicit text. in l. qui fundi. §. si tutor. j. pro empto. & sentit gl. 203 in d. l. tutor. ¶ Secūdo oppo- nō super ista glo. cōtra hūc tex. nā super nō potest repudiare: & tamen potest nolle adire. l. ci proponas. C. de hāre. in stir. glossi. dicit. fallit. super hoc pro intelligentia est aduertēdū: nā si volumus intelligere istud cōtrarium ita simpliciter prout iacet in glo. certe nō esset cōtrarium nec fallētia ad hūc tex. nā in tex. ponitur regula continēs duō. vñ scilicet negatiuum & aliud affirmatiuū. scilicet is potest repudiare qui potest adire: ad hoc ergo vt exceptio sit bona est necesse q̄ sit de regula & dispo

disponat cōtrarium eius quod dicit regula. ita dicit Bar. in l. in his. §. de legi. & in l. j. de reg. iur. tūc enim firmat regulam in casibus nō exceptis. l. quāsitū. §. deniq. & ibi glo. & Bar. j. de fun. instru. & l. nā quod liquidē. j. de penu lega. in §. fin. & l. generali. §. xxvi. j. de vñfū. leg. & ibi Bar. idē tenet Alex. in cōsil. xxviii. col. pe. in j. vol. & Abbas & Fely. in c. quoniā frēquēter. vt lite non conte. Et prādicta plenē ponit Pet. Phi. Cor. in cōsil. lviij. in j. vol. Ad propositum ergo, vt sit bona exceptio ad istā. l. est necesse, vt ponatur exemplū de eo, qui potest adire & non repudiare sicut diximus de tutore. vel econtra: de eo qui potest repudiare & non adire: vt dicemus j. de domino & seruo: sed istud exemplū glo. est solum de repudiatione & omisione: & sic continet duos: vtraq. negatiua. vt ergo procedat contrariū: forma ipsū sic: seruus non potest per se adire, quia requiritur iussus domini. l. si quis mihi bona. §. iussū. j. eo. & tamen licet nō possit expressē repudiare: potest tamen nolle adire: & sic facere, vt dominus perdat hāreditatem nō adeundo. vt d. l. cū proponas. & ibi Alex. & Pau. de Ca. & ita videtur procedere cōtrarium: nā seruus non potest adire: & tamen potest nolle adire: quod inducit effectum repudiationis. sed respon- de: quod nō est cōtrarium. nā

ista lex ponit duo extrema super quibus stat fundata regula huius. l. scilicet adire, & repudiare: quā regula confirmatur etiā in seruo negatiue. Nam seruus non potest adire & minime potest repudiare. secundū Alex. in d. l. cum proponas. & ibi etiam Pau. de Ca. & Imo. in l. si paterfamilias. §. de hāred. insti. & sic cōcordat cū ista l. Quia tamen inter ista duo extrema est dare quoddā mediū: quod est nolle adire: vt nō. Bar. in l. iam dubitari. §. de hāre. insti. & in l. filij. j. ad Tertul. & Alex. plenē in l. qui se patris. C. vnde lib. & Pet. Phi. Cor. in cōsil. ccv. col. pe. in prin. in ij. vol. & in cōsi. ex. col. fi. in j. vol. ideo quia seruus potest nolle adire nō est cōtrarium huic. l. cū nō respiciat dicta extrema: & maxime quia dominus potest cōpellere seruum vt adeat: vt dicit tex. in l. j. §. j. si quis omis. cau. testa. licet seruus possit pati se excoriarī & nō adire. vt nō. glo. in d. l. cum

204 proponas. ¶ Tertiū sup hoc oppo. & hāc oppositionē sentit Bar. hic: super ista glo. nā dominus cuius seruus est hāres insti- tutus nō potest adire hāreditatem nisi seruo volēte. vt d. l. cū proponas. & ibi p. Alex. & Pau. de Ca. & tamē potest eā de per se repudiare sine seruo. l. j. §. per seruū. j. de suc. edic. & not. glo. in d. l. j. §. j. si quis omis. cau. testa. in ver. ab intestato & gloss. in l. is qui hāres. §. fin. §. eo. d.

eo. licet Bar. in d. §. vlti. sentiat contrariū: tamē cōmuniter repro- batur. vt dicit ibi Alex. & cōmuniter mod. & in l. legatū seruo. j. de lega. j. super ista oppo. Bar. hic nō respondet: sed remittit se ad ea quā dixit in d. l. is qui hāres. §. h. §. eo. d. vbi dat illā sol. reprobātā scilicet quod dominus non potest nec adire nec repudiare sine seruo. Quia tamē eius opi. nō tenetur: propterea tu solue alio modo: per quam solu. habebis notabilem intellectu ad hanc l. vnde dicas q. ista l. procedit in eo qui est hāres ex persona sua: & per se vellet adire vel repudiare: secus est in eo qui est hāres ex pso- na aliena: prout est dominus qui intēdit esse hāres ex persona serui sui: quia in eo cessat regula huius. l. ita singulariter dicit Alex. in d. l. legatū seruo. col. ij. & sentit Bar. in l. si infan-

205 ti. col. ij. C. de iure delib. ¶ Ex prādictis ergo infertur multū notabiliter, quod si seruus hāres institutus moriatur ante aditā hāreditatē: & antequam ipse seruus cōsenserit aditioni: dominus non poterit vltius adire: & sic hāreditatē perdet. ita elegāter dicit Bar. hic. in iij. col. per text. in l. vnde Neratius.

206 §. j. §. ad laquil. ¶ Deinde glo. quārit quid dicendū est in filiofa. & remittit se ad nō. in d. l. is qui hāres. §. h. §. eo. d. tu dic breuiter put colligitur de mēte Bar. & Alex. & communiter

doc. in d. §. fin. quod neq. pater sine filio neq. filius sine patre potest adire nec repudiare. sed verque debet interuenire in adeundo. vt d. l. si quis in bona. §. iussū. & etiā in repudiando vt dicit text. in d. §. fina. alias si vnus eorū repudiat: alteri non prāiudicat. probatur etiam in l. pōnitēte: & ibi per Cy. & doct. C. de iure delib. Et hoc procedit indistinctē in hāreditate profecticia delata filiofam. tam olim quā hodie: quia hodie nihil est immutatum in profecticia: sed tantū in aduenticiis est immutatum hodie per l. vlti. C. de bo. quā lib. p. quam est prouisum q. filius possit repudiare in sui tantū prāiudiciū: & similiter pater sine filio potest repudiare quod ad suūmet prāiudiciū: quo casu filius solus adire pōt patre repudiāte, & econtra. ita dicit Bar. in d. §. si. & dixi §. in ij. requisito super gloss. vbi

207 plenē. ¶ Habes ergo ex prādictis, q. pater nō potest solus repudiare etiā hāreditatē profecticiam. cuius contrariū videtur dicendū prima facie: ex quo talis hāreditas pleno iure acquiritur patri & olim & hodie. l. placet. j. eo. & nō. Bar. in d. §. iussū. vnde deberet esse idē quod dicimus in domino & seruo: & tamē contrariū est veritas vt §. Et ratio differentie est inter patrem & dominum: quia filius sperat omnino mortuo patre fieri iuratus: quo casu

casu potest sibi soli acquirere hereditatem sibi prius delatā: & ideo iura noluert quod pater possit in praeiudicium filij repudiare: secus est in seruo: qui nullo modo sperat p mortem domini fieri liber: nā mortuo domino remanet adhuc seruus hereditarius: vnde cum nullum patiatur praeiudiciū ex tali repudiatione iura permiserunt domino soli repudiare: & hanc rationem assignat Cy. in d.l. penitente. C. de iure delib. & Bal. in l.j. colū. x. ver. & in vj. puncto. C. qui admitt. ¶ Prædictis adde vnum notandum verbum: quod licet filius non possit expressè repudiare in praeiudicium patris tamē tacite repudiando potest patri praeiudicare. veluti si passus fuit labi tempus sibi statutum ad adeundū à lege, vel à iudice: tunc etiā pater excluditur ab adeundo: nisi filius malitiosè neglexisset adire. ita tenet Bar. in d.l. is qui hæres. §. vlti. & sic in isto casu plus operatur tacita repudiatio quam expressa: pro hoc est tex. in l. vlti. j. quis or. in bono. 209 pos. ser. ¶ Quarto iuxta ordinem glo. oppo. nam bono. pos. decretalem potest quis agnoscere: & tamen non potest eam repudiare. l. j. §. decretalis. f. de succel. edicto: glo. dicit: fallit. tu autem pro intelligetia premitte quod bono. pos. in genere sumpta est duplex, quædam enim dicitur edictalis: & quæ-

dam decretalis. edictalis est illa quæ est prodita à prætore mortuo: & ideo dicitur edictalis quia continetur sub edicto prætoris mortui: nam prætor fecit multa edicta: prout est edictū vnde liberi: vnde cognati: & alia similia. illa ergo quæ competit ex quo cunq; edicto prætoris mortui dicitur edictalis. Et dicitur edictalis donec est in potetia, vt agnoscatur antiquam sit agnita. vt no. glo. in l. iij. §. à municipibus, in ver. prætoris. f. de bono. pos. decretalis autē tūc dicitur quando est decreta autoritate iudicis ei cui cōpetit cū decreto: prout olim requirebatur: & ideo dicitur decretalis à decreto quod olim requirebatur: hodie autē non requiritur decretū: quia nō est necesse quod iudex eā decretat, sed sufficit quod pars eam agnoscat corā iudice per quæcunq; verba. l. vlti. & ibi Bart. & Moder. C. qui admitt. & ibi dicit Bart. q. hodie non dicitur vltorius bono. pos. decretalis sed potius iudicialis appellatur. vt etiā no. gl. in d. §. municipibus. ¶ His præsuppositis appareat sponso ad contrarium: nā ideo nō potest repudiari bono. pos. decretalis: quia antequam sit decreta nondū est delata nec in esse prodita: & cum delata non sit repudiari nō potest: sicut dicimus in hereditate quæ nō potest repudiari antequam sit delata. l. nolle. & ibi glo. & l. is qui

is qui hæres. §. eo. sed postquā est decreta, minimè potest repudiari: quia iam acquisita est: & hereditas vel bonorū possessio acquisita amplius repudiari nō potest. l. si. C. de repu. hæred. & l. si te bonis. C. de iure deli. & no. Pe. phi. Cor. in cō. l. xj. colū. pen. in iij. volū. & l. si quis filium. §. vlti. & ibi glo. vlti. §. eo. d. ita proprie istud contrarium soluit tex. in d. §. decretalis. & Bart. hic in quarta colū. lex ergo nostra loquitur de hereditate delata quia illa potest adiri & repudiari. l. delata. f. de ver. sig. & in ea habet locum regula 210 huius l. ¶ Sed cōtra hoc posset aliquis instare, nam si dicis quod bonorum possessio decretalis non potest repudiari: ideo quia non est delata: sequitur quod minime deberet posse acquiri: sicut dicimus etiam in hereditate: nam hereditas vel bonorū possessio, quæ non est delata acquiri non potest. vt d. l. delata: & d. l. is qui hæres. in prin. iuncta gl. j. §. eo. & tenet Bal. in l. potuit. in vij. q. C. de iure deliber. sed responde quod ista bonorum possessio, decretalis est quoddam ius executiuum bonorū possessionis adictalis: nā ille qui petit hanc decretalem non petit aliquid ius per se separatim: sed petit executionē sibi fieri per prætorem viuum de illo iure quod contulit prætor mortuus: quod patet: quia si quis repudiat adictalem

perdit etiā decretalem: tanquam suum executiuū. vt no. glo. sing. in d. §. decretalis. in ver. eam. iure ergo quæ dicunt q. non potest acquiri hereditas nondum delata nec bonorū pos. loquuntur in illo iure adeundi quod stat per senam illud ad hoc, vt acquiritur debet esse delatū. sed in casu nostro ille, qui petit decretalem non acquirit effectualiter ipsam decretalem tāquam quid de per se: sed potius acquirit effectum & executionē adictalis. licet ergo habeat istud nomē: quia appellatur decretales: tamē in effectu non est ipsa quæ acquiritur, sed est edictalis quæ acquiritur mediāte decreto iudicis. Et nota hanc responsionem, q. est subtilis: simile dicimus in hereditate: nā est ius adeundi delatū: & est ipsa aditio: quæ est executio iuris adeundi. vnde ius adeundi potest repudiari: sed ipsa aditio nō q. nō est qd in re productū & postquā est facta aditio minime potest repudiari per d. l. si. C. vltimo gl. ista in fine sui allegat concordantia ad istā l. §. eo. l. iij. quæ incipit nolle. & l. si q. extraneus. §. sed ita. j. e. quæ iura vide per te quia clara sunt: & benefaciūt & concordant cum hac l. Et per hæc 211 fit expedita tota ista gl. ¶ Expedita glo. venio ad supplementum huius legis Barto. hic reassumpit tria membra & multum eleganter & obscure loquitur: pro-

pterea reassumendo dicta tria membra: vt reddam ea magis clara ad hoc, vt sciamus in quibus casibus procedit regula huius l. Præsuppono, secundum Barto. declarando ipsum quod posse adire seu potentia adeundi consideratur tripliciter. primo modo considerando ipsam potentiam in abstracto non respectu alicuius certæ hereditatis præsentis nec futuræ: sed simpliciter & in genere: & tunc ista potentia nihil aliud est nisi ipsa libertas quæ est innata cuilibet homini iure naturali per quam permittitur vnicuique: facere quicquid vult nisi iure, aut vi prohibeatur. l. libertas. §. de sta. ho. & insti. de iure perso. §. j. & sic ista potentia non est quid separatum ab ipsa libertate: nam ideo potest quis capere & adire: qui liber est & capax, & in ista potentia consideratur solum libertas & capacitas: nam omnis liber & capax adire potest 212 quando sibi defertur. ¶ Ponit in simili exemplum Bartol. hic de usufructu. pro cuius declaratione dic quod duplex est usufructus. scilicet casualis & formalis. usufructus casualis dicitur ille, quem habet quilibet dominus in re propria. & ideo dicitur casualis, quia causatur à proprietate & est quid coniunctum cum proprietate. usufructus formalis est ille, qui est separatur à proprietate: & est quoddam ius per se, vt est quādo vnus habet pro

rietatem & alius usufructu: & ideo dicitur formalis: quia est quædam forma separata à proprietate: & est species seruitutis. ita distinguit Bald. in l. usufructu. §. fo. ma. & Alexan. in l. si ita stipulat. §. Titius. j. de ver. ob. & Barth. Cepol. in trac. seru. in c. iij. sub rub. de seru. usufructu. pro hoc est text. in l. si vnus. §. antepen. §. de pac. Reducitur ergo ad propositū istud exemplum quia sicut usufructus casualis est quid coniunctum cum proprietate & ideo dominus videtur, quia dominus est. ita & istud ius adeundi est vnium cum libertate hominis: & ideo illud habet quia est homo liber & capax: vt supra. ¶ In ista ergo potentia, ita in genere sumpta, procedit regula negatiua tradita in l. nolle. §. eod. videlicet quod is qui non potest adire minimè potest repudiare: ita dicit Bart. hic quem declarat: nam ille qui non est capax ad acquirendum minimè est capax ad repudiandum. Regula autem affirmatiua huius l. non procedit: quia ille, qui est capax ad acquirendum non potest repudiare: id est non potest se facere incapacem & tollere sibi libertatem quā habet à natura: nā in vno solo casu potest id facere: secundum Bartol. quando paritur se vendi ad precium participandum: in aliis ergo casibus non potest se facere incapacem. ¶ Adde quod ista opi. Bart. est vera & communis & ab omni

omnibus tenetur hic secundum Alex. excepto Rapha. qui tenet contra Bar. l. vt procedat etiam regula affirmatiua: tamen quia opi. Rapha. communiter reprobat: prout ipsum reprobatur hic Alexan. ideo non curo aliter eum referre. Et per istā opinionem. Bartol. & communem habes optimam restrictionem & declarationem ad hanc l. scilicet, vt non procedat in potentia adeundi ita absolute & in genere 213 nec considerata. ¶ Fallit in alio casu secundum Bart. hic. f. quando aliquis efficitur frater minor de ordine sancti Francisci: nam propter regulam huius modi fratrum, talis efficitur penitus incapax. vt habetur in cle. exiui de paradiso. de verbo. signi. vnde amittit libertatem illam & capacitatē adeundi: hinc dicit Bart. in d. l. si in metallum. j. de his qui pro non scrip. q. si aliquis institueret heredem aliquem fratrem minore talis institutio est ipso iure nulla: adeo quod hereditas remanet venientibus ab intestato: quod ponit latè Bar. in suo trac. minorum. & Bal. in auth. ingressi. eol. vj. C. de sac. fan. ec. illud ergo quod dixi §. in primo requisi in gl. quando hereditas est delata monacho: quod iuris sit intelligi in alio monacho quā in fratre minore. ¶ Deinde Barto. format vnam oppo. de l. iij. §. pro socio: vbi dicitur quod potest contrahi societas de hære-

ditate incerta obueniēda. Quā oppo. declara: nam tendit contra id quod supra dixi: q. istud ius adeundi in genere sumptum non est quid per se, nec separatim à libertate: & ideo non potest repudiari: nam contra istud facit quia spes hereditatis incerta potest deduci in contractu societatis: ergo est aliquid ius per se: quia alius deduci non posset, vt non procedat in potentia adeundi ita absolute. soluit Bart. & nūc eius solutio est clara, præmissa prædicta declaratione. ideo vide p. te. ¶ Secundo modo consideratur potentia adeundi. & nūc capio secundum membrum Bart. ibi in ij. col. vbi dicit secundum posse adire &c. Et ista potentia est respectu certæ hereditatis futuræ nondum delatæ: quia non est mortuus is cuius hereditate agitur, & in hoc Barto. facit duo membra. scilicet aut consideramus istam potentiam adeundi ab intestato aut ex testamento. Primo casu. scilicet quod est ab intestato: aut est potentia adeundi quā habent descendentes. aut illa quam habet alij consanguinei præter liberos. Deinde Bart. dicit assumo aliud secundum membrum. super quo aduerte quod sub illa subdistingtione quam fecit Barto. de potentia adeundi descendendum & aliorum consanguineorum omittit primū membrum, scilicet descendentiū: & capit secundū. scilicet aliorum consanguineorum: & super hoc secūdo procedit primo: H h 2

Et cōcludit Bart. quod illud ius succedendi quod habet consanguineus in bonis cōsanguinei: non est aliquid ius per se separatum sed est quoddam ius annexum, cum iure sanguinis: & non potest ab eo separari: sicut dicimus in usufructu causali qui causatur à dominio ita ista potest succedēdi causatur à consanguinitate: & sine ea nō est. in ista ergo potentia succedendi procedit regula negativa secundum Bart. quia is qui nō habet illud ius succedēdi: quia nō est consanguineus: nō potest illud repudiare. sed regula affirmativa huius. l. nō procedit: quia is q habet illud ius succedēdi nō pōt illud repudiare: & ratio est: quia cū sit quid annexum cum iure sanguinis: & ius sanguinis non potest repudiari. l. ius agnationis. s. de pact. l. iura sanguinis. j. de reg. iur. & in fi. de iure natur. §. sed naturalia. ideo minimē potest repudiari illud ius succedendi. l. pactum dotali. C. 215 de collatio. ¶ Contra tamen illud qd̄ dicebatur quod istud non est ius per se: adducit Bart. duo fundamenta. primum: nam mater quæ non petit tutorem filio suo infra annum perdit ius succedendi illi filio. l. ij. §. si mater. j. ad tertul. & l. omnem. C. eo. titu. ergo est aliquid separatum per se. quod pater: quia perditur & vadit ad illos ad quos iret si mater non esset. vt d. l. secunda. §. fina. j. ad Tertul.

nam si nihil esset de per se per se di non posset. ¶ Secundū fundamentum est: quia consanguineus habet spem succedēdi consanguineo suo. l. iij. §. si qs quasi. s. de condit. ob causam. sed spes est aliqd̄. quod pater: quia potest donari seu cedi. l. spem. C. de dona. ergo sequitur quod tale ius succedēdi est aliquid separatum à sanguine. ¶ Ad primum respondet Bart. quod verum est quod illud ius succedēdi potest adimi & separari à iure agnationis. vt d. §. si mater. & §. hanc me donec durat nō est aliquid ius separatum ab illo iure agnationis: sicut usufructus causalis pōt separari à dominio: & tunc dicitur usufructus formalis. vt §. fuit dictū. tamen dum est cum dominio non est qd̄ separatum à dominio. ita in proposito: vult enim dicere Bart. qd̄ ex iuris dispositione propter delictū personæ separatur ius succedēdi à iure agnationis: sicut contingit in matre: & habetur in l. qui qs. C. ad l. iul. maies. tamen non interueniente dicto delicto stat simul & ab eo non separatur: & tūc loquitur Bar. in suo mēbro quia tunc durat illa potentia de qua loquimur. ¶ Ad secundū respondet: quod licet consanguineus habeat spem succedendi: tamen ista spes est à iure reprobata propter vortum capta de mortis. l. vl. C. de pac. & c. ne captandæ. de concessio. præb. lib. vj. & ideo talis spes reproba

ta nō est in consideratione. illud enim quod est à iure reprobatum pro nihilo reputatur. l. conditiones. & l. filius. supra. de conditio. insti. & l. nō dubium. 218 C. de legibus. ¶ Limitat Bart. prædictam conclusionem non procedere quando huic iuri succedendi renunciaretur cum pacto iuramento firmato: quia tūc de iure canonico valet talis renuntiatio. c. quānus. de pac. li. vj. quod ius canonicum seruatur hodie in vtroq; foro: ratione iuramenti quod potest seruari sine interitu salutis æternæ: iuxta cap. cum contingat. de iureiurando. & ibi plenē per Imola. in repetitio. & tenet Alexander & ibi communiter Modernior. in d. l. pactum dotali. ¶ Adde quod Alexander & communiter doctores sequuntur hoc loco Barto. sententiā ex cuius dictis habes aliam restrictionem & declarationem ad hanc l. scilicet. vt non procedat in potentia ad eundem considerata ratione alicuius futuræ hereditatis hominis viuentis: quæ improprie dicitur hereditas.

219 ¶ Circa illud tamen quod dicit Bart. quod si mater non petit tutorem filio suo pupillo. priuatur iure succedendi ipsi pupillo. Amplia istud procedere etiam in matre naturali tātum: quia tenetur petere tutorem suo filio naturali: alias priuatur eius successione: text. est in l. vlti. C. qui pet. tuto. per quem text. ita

dixit Bartol. in d. l. ij. §. si mater. 220 infra ad Tertul. ¶ Secundū. amplia procedere non solum in matre sed etiam in quocunq; coniuncto obtinente primūsi locum in successione pupilli: quia priuatur successione. si nō petit ei tutorem. text. est in l. fiant. C. de leg. hared. & not. Bart. in l. ij. col. j. §. qui pe. tuto. 221 ¶ Tertio. amplia procedere non solum quando mater fuit negligens in petendo tutorem: imo etiam si petit tutorem: & deinde ille tutor non administrat. vel non fecit inuentarium & alia solennia à iure requisita: nam si mater non sollicitauit. vt administraret. vel faceret inuentarium similiter priuatur successione: ac si non petisset. text. est ibi glos. & Bart. in l. ij. §. quod si pater. j. ad Tertullia. & Bartol. in l. vlti. §. personis. C. de administrat. tuto. Idem est si ipsa mater. vel alius successus legitime ab in testato. cui tutela ipso iure defertur non administrat: vel minus legitime: non faciendo solennia: nam licet vltiter gerat negocia pupilli: adhuc tamen priuatur hereditate ipsius: ex eo quia non legitime gessit: ita dicit Bartol. in d. l. ij. colum. ij. §. qui pe. tuto. & Bald. in l. precibus. colum. iij. in fine. & seq. C. de impub. & ali. sub. l. & Bald. in l. matres. colum. ij. in fine. C. ad Tertul. & glos. in d. §. quod

222 si pater. ¶ Quarto tamen pro-

cedit solū in tutore petito à te
scilicet ab ipsa matre: nam se-
cus est in tutore testamētario,
vel legitimo: quia in eo non te-
netur esse sollicita, vt admi-
stret, vel inuentarium faciat: vn-
de tunc non punitur: secundum
Bartol. in d. §. personis. & Bald.
in d.l. precibus. colum. v. in prin-
cip. Et ad prædicta adde Petr.
philip. Corn. in consi. iiii. in iij.
volu. vbi plene de hac materia.
& Bald. in consi. cccc. iij. in iiii.
223 volu. ¶ Quarto, amplia istud
procedere etiam in substituto
pupillari: quia si non petit tu-
torem pupillo priuatur iure sub-
stitutionis: & non succedit. cas-
sus est in d.l. scient. & tenet Bar-
tol. in d.l. iij. colum. iiii. §. qui pe-
tuto. Quod limita singulariter
non procedere in substitutione
fideicommissaria: quia talis
substitutio non priuatur fidei-
commissio: licet non petierit tu-
torem pupillo. Casus est in l.
credendum. §. si vero maritus.
§. qui pe. tuto. & est ratio: quia
tale fideicommissum non tra-
hitur ad successionem pupilli,
sed tantum testatoris: vt ibi ha-
betur: & nota. Bartol. in d.l. iij.
colum. iiii. pro hoc est textus. in
l. coheredi. §. cum filiz. §. de vul-
224 gari & pupillari. ¶ Quinto,
amplia etiam si esset datus tu-
tor in testamento minus legiti-
mū: adeo quod indigebat con-
firmatione iudicis, nam si ma-
ter, vel alius successurus non
petierit ipsum confirmari per

pretorem: similiter priuatur suc-
cessionē: textus est in d.l. cre-
dendum. in principio. ¶ Sexto,
225 amplia etiam si esset datus
tutor in testamento: qui se ex-
cusauit ex iusta causa: nam si ma-
ter non petit alium subrogari
in locum excusati priuatur hæ-
reditate: text. est in d.l. creden-
dum. in principio. & ibi Bartol.
226 ¶ Septimo, amplia procedere
non solū in tutore peten-
do, sed etiam in curatore: quia
si mater non petit curatorem si-
lio suo pupillo in casibus in qui-
bus est necessarius curator pupi-
llo: vt quando tutor legiti-
mus, non est idoneus. vt initi-
tur. de curator. §. interdum. pri-
uatur successione filij. textus est
in d.l. iij. §. quid si curatores. §.
ad Tertullia. & in l. j. §. qui pe-
tuto. secus est, si haberet filium
adultum: quia non tenetur ei
petere curatorem, vt d. l. j. & l.
mater is. C. eod. era. titulo.
227 ¶ Octauo, amplia procedere
etiam si mulier sit prægnans:
quia tenetur petere curatorem
ventri: alias si posthumus na-
scatur & moriatur: ei non succe-
dit. text. est & ibi Bartol. in d. §.
quid si curatores. & Bald. in di-
cta l. matres. colum. fina. C. ad
Tertullia. & in d.l. precibus. ca-
pita. vj. in fine. Quod tamen li-
mita nisi mulier peperisset in-
fra triginta dies post mortem
mariti: quia sibi non imputatur
si curatorem ventri non petiit.
ita singulariter dicit Bar. in l. j. §.
eleg

eleganter. §. de liber. agnoscen.
Et de hoc dicto vide omnino
Bald. in consi. cclxxxviii. in iij.
volumi. vbi tenet quod sufficit
si mulier petat curatorem infra
annum: vel si posthumus mori-
tur infra annum à morte mari-
ti non incidit mater in penam
228 priuationis. ¶ Nono, amplia
procedere etiam in muliere ha-
bente filium furiosum: quia si
non petit dari sibi curatorem,
priuatur eius successione. text.
in dicto §. quid si curatores.
in fine.

229 ¶ Decimo, amplia procedere
etiam si mater petiit tuto-
rem: sed minus idoneum & in-
habilem: quia habetur ac si non
petiisset: & punitur priuatione
hæreditatis. idoneus autem in-
telligitur dummodo sit locu-
ples: text. est & ibi Bartol. in l.
ij. §. quid si indignos. & §. ido-
230 neos. infra ad Tertul. ¶ Vnde-
decimo, amplia: vt petat tuto-
rem cum effectu: id est quod pe-
tat taliter quod detur & admi-
nistret effectualiter: alias non
sufficit solum petere nisi etiam
cum dari faciat. vt nota. glos. in
l. matris. C. qui pe. tuto. per quā
ita dixit Bartol. in d.l. iij. colum.
ij. §. qui pe. tuto. ponderando
illud verbum, petierit: quod est
in dicto §. si mater. & in dicta
l. scient. quod verbum, petierit:
est futurum subiunctiuū: & de-
bet intelligi cum effectu. l. pri-
ma & ibi per doctores. §. quod
231 quisque iuris. ¶ Duo decimo

amplia vt mater priuatur om-
nino hæreditate filij propter
non petitum tutorem in cas-
bus prædictis: etiam quo ad legi-
timam: quia etiam legitima
penitus priuatur: secundum
Bald. in consilio cxi. in primo
volumine.

232 ¶ Istam regulam sic ampli-
atam limita primo procedere
dummodo pupillus moriatur
post annum à tempore quo in-
dignit tutore: secus est si mo-
riatur infra annum: quia non pri-
uatur mater vel alius agnatus
eius successione. Et est ratio:
quia à lege noua datur vnus an-
nus ad petendum tutorem. vt
dicta l. scient. C. de legi. hære-
di. vnde si pupillus moritur in-
fra illum annum, non dicitur
mater esse in mora: & ideo non
priuatur hæreditate. ita tenet
Alexander in l. si decesserit. co-
lumba finali. qui facildare co-
gantur. vbi dicit hanc esse ma-
gis communem opinio. non
obstante eo quod dicit Bartol.
in l. ij. §. confestim. §. ad Tertul-
lia. vbi tenet quod mater est in
mora eo ipso quod non petit
tutorem quam primum potest:
quod reprobatur Angel. in con-
silio clxvj. colum. fina. incipien.
si testator. vbi tenet quod de iu-
re hodierno mulier habet to-
tum annum: & ita etiam alij a-
gnati. per dictam l. scient. Idem
tenet Bald. in consi. cclxxxviii.
in secundo volumine. vbi dicit,
quod ita communiter obser-

natur: & ita debet intelligi dictus §. confestim. Idem dicit Bald. in consilio cclxxxviii. in primo volumine. & in consilio cclxxxix. in tertio volumine.

233 ¶ Hoc tamen procedit nisi mater se minimum arctasset in fine anni ad petendum tutorem: & pupillus esset mortuus in fine anni: de quo anno supererant pauci dies infra quos verisimiliter non potuisset peti & decerni tutela: alias secus: tunc enim priuatur successione: ac si post annum mortuus esset. Ita tenet Alexander in l. cum stipulatus. infra de verborum obligationi. Et Paulus de Castro in suo notabili consilio quod incipit, Postpositis & cetera. in numero clxvij. in primo volumine. vbi multum notanter distinguit maximè in si. colum. resumendo hanc materiam. Quod potest corroborari ex dictis Bald. in p̄gallagatis consiliis. vbi dicit, quod si propter tarditatem matris in petendo tutore, res pupilli est effecta deterior punitur mater priuatione hereditatis.

234 ¶ Et quia in isto casu fit executio a lege ipso iure non admittitur purgatio moræ: vnde nihil proficeret matri si peteret tutorem post annum. Ita tenet Angel. in repetitione l. si insulam. colum. septima. Et ibi etiam Alexander colum. xj. j. de verborum obligatio. & sentit Bartol. in dicto §. confestim

235 in fine. ¶ Item prædicta restringe nisi mater fuisset infra annum citata, vt tutorem peteret pupillo periclitanti: & id facere neglexisset: nam tunc etiam si intra annum moriatur pupillus, priuatur successione mater: secūdm Baldum in dicta l. precibus. columna sexta. versiculo. Item dixi confestim & cetera. Vbi etiam tenet id quod supra dixi: scilicet quod habet annum de æquitate: & idem Bald. in dicta l. matres.

236 ¶ Secundo, principaliter limita hanc materiam, ita ampliat: nisi mater petiisset tutorem: nisi mater petiisset tutorem pupillo petenti & contentienti: nam licet debuisset petere tutorem: tamen per dictam petitionem curatoris excusatur, vt non punitur. Ita tenet Bald. in authentic. iisdem. columna tertia. in principio. C. de secund. nuptiis.

237 ¶ Tertio, limita nisi mater misisset procuratorem ad petendum tutorem filio suo: qui procurator fuit mortuus in itinere: & propter eius mortem fuit retardata petitio tutoris: nam tunc non priuatur successione: ex quo per eam non stetit. Casus est notabilis in lege, cum a matribus. C. qui petant tuto. & nota. gloss. in lege, preses. C. de appellationibus.

¶ Quarto limita hanc materiam procedere in matre maiore viginti quinque annis: nam secus est si tempore mortis ma-

ripi

riti reperitur minor viginti quinque annis: quia licet tutor non petat infra annum: non tamen priuatur successione pupilli. Casus est in l. ij. C. si aduer. de lic. vbi probatur quod non est opus alia restitutione in integ. Ita notanter decidit Lodoicus. Roma. in consilio cclxxxix. & Perphi. Corn. in consilio xl. col. ij. in iij. vol. quod ad eod verum est, vt etiam si efficiatur maior & perseveret in negligētia petendi tutorem: adhuc tamen non priuatur successione: quia sufficit quod fuerit minor tempore mortis mariti, etiam si per triiduum post efficiatur maior. Ita dicit gloss. in l. prima. C. in quibus causis in integ. restitui. non est neces. & glo. in l. minoribus. C. de his qui. vt indig. & Ludo. in d. consil. cclxxxix. & Spec. in ti. de restitui. in integ. §. quis autē. versic. Sed quid si ipsa. & Bald. in authent. si captiui. col. ij. ver. Istam quæstionem & C. de episcop. & clerici. & in l. qui contra. C. de ince. nupt. & gloss. in l. matres. C. ad Tertul. & Bal. in d. l. precibus. col. iij. versic. quid erit

238 go. C. de impuber. ¶ Verum prædicta procederent de iure communi: secūdm quod ætas minor intelligitur a triginta annis infra. Tamen hodie in regno istud est correptū per constitutionem regni: quæ incipit, Minorum iura. in fi. vbi est statutū quod minor ætas hodie, tam in masculo, quam in femi-

na est a decē & octo annis infra. Et ibi generaliter loquitur tam in cōtractibus, & iudiciis: quàm in omnibus, per quæ cōstitutionem dico quod hodie mater, si est infra decē & octo annos excusatur si non petierit tutorem: alias secus: quia si excedit dictam ætatem decem & octo annorum reputatur maior per dictam constitutionem Minorum iura. per quam idem dico in additione hereditatis: scilicet, vt possit quis adire hereditatem absque restitutione: coipso quod est maior decem & octo annis. Et hoc adde ad ea quæ dixi supra in quarto re-

239 quisito super gl. ¶ Quinto, limita procedere quādo pupill^{us} moritur in pupillari ætate: scē⁹ si moritur factus pubes: nā licet mater non petierit ei tutorem: nihilominus succedit ei adultio morienti. Casus est in dicta l. matres. C. ad Tertullianū. & in l. omnem. eo. titu. ibi si fuscop. & clerici. & in l. qui contra. 240 l. impubes & c. ¶ Sexto, limita non procedere quando extarent consanguinei, quibus legitima tutela defertur: nam tunc mater non tenetur petere tutorem datium pupillo. Ex quo legitimus preferitur datiuo. l. si sororis. C. qui da. tuto. Vnde sequitur quod si pater moriatur relictis duobus filiis, altero pupillo: & altero maiore non tenetur mater petere tutorem filio pupillo ex quo ipso iure frater est ei⁹ legitimus tu-

Hh 5

tor. Et idem quando essent alij confanguinei. Ita not. gloss. in d.l. matres. C. ad Tertu. & Soc. in consil. centesimo-quinquagesimo tertio. colum. si. in ij. volu.

- 241 ¶ Hoc autem intellige procedere. Tunc demum si mater infra annum renuntiet expressē tutelę filij: ita quod declarat se nolle esse tutricem. Nam tunc facta ista renuntiatio est aperta legitimis: & extunc non tenetur petere: secus si non renuntiet infra annum: & non ad ministrat, nec petit tutorem: quia privatur successione, etiā si mille confanguineos habet pupillus. Ita tenet Bartolus in dicta lege secunda. §. quod si pater. infra ad Tertulianum. & Baldus in dicta lege, matres. col. ij. & idem Bal. in d.l. precib. col. quinta. Et Bartolus in lege secunda. columna secunda. supra per tut. Et iste est verus & communis intellectus ad illam gloss. in dicta lege, matres. & est ratio secundum preallegatos doctores: quia hodie mater prefertur omnibus confanguineis in tutela filij sui: verum est tutrix volutaria: quia si non vult potest eam repudiare: vt habetur in authentica, matri & auic. C. quando mul. tulo. officio fungi potest: & plenē per Bartolū in lege, si quis sub conditione. supra de testament. tute. vnde dicitur tutrix anomala & extraordinaria: & ideo quādiū ipsa non repudiat tutelā nō

est aperta via aliis legitimis qui bus ipsa prefertur: meritō non excusatur per eos nisi renūciat vt supra. Idem tenet Bal. in consilio cxlij. in quinto volumine.

- 242 ¶ Septimo, limita nisi interfuit pupilli vt non petatur sibi tutor: vt quia erat sibi factum aliquod magnū legatum sub conditione: si tutorem non haberet: nam tunc mater excusatur si tutorem non petit: vt consequi faciat legatum filio: casus est in lege secunda. §. tractari. infra ad Tertulianum, per quē ira dicit Baldus in dicta l. matres. columna prima.
- 243 ¶ Octavo, limita non procedere quando mater fuit pręuenta ab alio forte confanguineo, infra annum in petēdo tutorem: quia alius petit ante eam: nam ipsa mater excusatur ex quo non fuit in mora: aliis secus si forte esset lapsus annus. Ita not. gloss. in d. lege, matres. & Ioan. de pra. in lege secunda. C. si aduer. deli. pro hoc est text. & ibi gloss. in lege, fororem. C. de his quibus vt in dig.
- 244 ¶ Nono, limita non procedere quando mater gessit tutelam minus legitime: vel passā fuit tutorem minus legitime gerere: & erat in tali loco in quo habebat penuriam peritorum: quia excusatur propter suam simplicitatem & pręsumptam ignorantiam. Ita tenet Soci. in consilio xxxix. colum. vij. in primo volumi. & Baldus in d.

in d.l. matres. colum. ij. in fin. & Paul. de Cast. in l. ij. C. de in ius vocand. quem ad hoc refert Alexand. in addi. ad Bald. in l. precibus. colum. v. secus si mater potuisset consulere peritiores: quia tunc punitur iuxta ea quę ponit Bald. & Alexand. & communiter doctores in l. iuris ignorantia. C. qui admit. & in l. in bonorum. & ibi Bartol. §. de bonorum possessio. Et ita intellige & limita id quod supra dixi in tertia ampliatione.

- 245 ¶ Decimo, limita nisi mater, vel alius qui debebat tutorem petere fuisset absens, vel ignoras, vel infirmitate impeditus, vel alia iusta causa: quia excusatur. Ita tenet Soci. in consilio clij. columna penultima. in ij. volu. Pro hoc est text. in l. ij. §. cōsultim. j. ad Tertu. & Soci. in consil. xxxix. col. vij. primo volu.
- 246 ¶ Vndecimo, limita nisi pupillus erat multum pauper & egenus: & propter hoc mater non petit ei tutorem: quia excusatur & non punitur secundum Barto. in l. ij. C. de nego. gest. & in l. mediteranec. C. de anno. & trib. li. x. & Bald. in l. j. col. fi. C. de neg. gest. & idem Bal. in consil. cccxxx. in v. vol. pro hoc est text. in l. ij. §. q. si penitus. j. ad Tertul.
- 247 ¶ Duo decimo, limita nisi pupillus haberet multos creditores: & mater nollet ei petere tutorem, ad hoc, vt sit indefensus & non possit conueniri a creditoribus nec cōdem-

nari. Ita singulariter dicit Alex. in addi. ad Bart. in d.l. scient. C. de legi. hære. per text. in d. §. q. si penitus. ¶ Decimotertio, limita non procedere in matre prodiga: quia excusatur si non petit tutorem filio suo. Ita dicit Alex. in l. i. si cui bonis. col. iij. in ff. de verbo. oblig. & ibi etiā Ang. & ratio est: quia prodigus excusatur a delictis consilientibus in omittendis l. fulcinus. §. adeo. ff. ex quibus cau-
 249 sis in posses. ea. ¶ Decimoquarto, limita non procedere si mater, vel alius qui debet per tutorem petere sit bānitus, vel missus in exilium: quia excusatur si non petit: vt est glo. & ibi Bart. in fi. in l. planē. §. de excu-
 250 tu. ¶ Decimoquinto, limita non procedere quando pupillus haberet substitutum pupilarem: quia non tenetur mater illi petere tutorem: ex quo tale onus petēdi spectat ad substitutum, qui sperat successionē. Ita tenet Bal. in consil. cccxvij. in v. volu. & in consil. cxl. in j. volu.

251 ¶ Decimosexto, limita non procedere quādo pupillus haberet tutorem testamentariū: quia tunc non tenetur mater gerere tutelā nec petere tutorem: secundum Bal. in consil. ccccij. in iij. volu. ¶ Vltimo, in hac materia, vt nihil intactū relinquatur, Adde prædictis, quod mater non solum ex causis prædictis privatur successione filij: sed etiā si esset tutrix filij sui: & deinde

de transit ad secunda vota, non petito tutore: & non red. dita ratione administrationis tutelæ: & non solutis reliquis: nam tunc statim ipso iure priuatur omni successione, & iure substitutionis sibi obueniente ex parte filij. text. in l. omnem. C. ad Terull. Et tunc priuatur non solum successione filij: sed etiam omnibus legitimis & fidei commissis sibi à viro & patre pupilli relictis & etiam donationibus causa mortis: & vadit ad hæredes mariti. text. est in l. j. §. omnium. iuncta auth. ei dē penis in fi. C. de secun. nup. per quem ita tenet Soci. in consil. xxxix. colū. vj. in primo volu. & istæ pœnæ etiam hodie sunt in vsu. vt habetur in deci. lxxv. consil. Neapo. & tenet Barto. in dicta l. j. & Paul. de Castr. in consilio cliij. in secundo volumine.

253 ¶ Quid autem si mulier quæ secundo nupit. fuit iterum effēta vidua per mortem secundi mariti & vult iterum suscipere tutelam filij quam reliquit per transitum ad secunda vota: an possit? dic quod non: ratione præcedentis suspicionis & renuntiationis. Ita tenet Bald. in aut. sacramentum. in fi. C. quādo mul. tu. offi. fung. Hoc tamē limitat Specu. in titu. de tutore. §. nondum. versicu. quid si mater suscepit tutelam &c. non procedere quando res esset integra quia nondum esset prouisum pupillo de tutore: quia rūc

posset mater vidua facta suscipere eius tutelam: alias secus: & illud dictum Spec. refert Alexand. in additio. ad Bartol. in d. l. f. ciant. C. de legi. hare. ¶ Reuertor nunc ad Bart. qui ingreditur primum membrum quod omiserat, scilicet de posse succedendi liberorum: & dicit ipse quod istud ius succedendi est quod separātū à iure filiationis quod probat trib' rationibus. Primo quia filij habent ius succedendi parentibus. l. nec ei. §. præterea. §. de adop. Secundo quia ista spes est à iure approbata propter votum parentum quod est vt eorum hæreditas vadat ad filios. l. scripto. j. vnde libe. & l. nam & si parentibus. §. de inoffic. testa. Terrio quia mortuo filio primi gradus nepotes succedunt in illū gradum filiationis. l. j. §. suos. j. de suis & legi. & in situ. de hare. ab inte. §. cum filius. ergo est ius separatū à iure filiationis: quod patet: quia in illum locum subintrat is, qui non est filius sed nepos. Et in isto casu procedit regula negatiua secundū Bart. quia qui non habet istud ius filiationis non potest illud repudiare. l. pactum dotali. C. de collatio. & l. 255 vlti. j. de suis & legiti. ¶ Cum hac opi. Bar. simpliciter pertranseunt doc. hic: & maxime Alex. Ego tamē considerandum putaui

tui

taui an Bart. bene loquatur in eo quod dicit ius succedendi liberorum esse quid per se separatū à iure filiationis: & in hoc facit differentiam ius succedendi liberorum & aliorum agnatorū puto attentari posse contra Barto. scilicet quod idem sit in vtroq; & q. imò istud posse liberorum non est quid separatū à iure filiationis: & moueor, primò quia filius ideo habet istud ius succedendi, quia censetur proximior agnatus patri cæteris agnatis. l. vit. & authen. in successione. C. de suis & legiti. Nam caro filij censetur eadem cum carne patris: vt not. Soci. in consilio cclij. colū. xv. versiculo ad tertiam. in ij. volu. propter quam identitatem carnis est inductum illud commune votum parentum de quo in dicta l. scripto. in fin. Si enim filius non censetur proximior in sanguine: certū est quod nō habeat tale ius. Ergo est coniunctum & causatum à iure sanguinis: vnde donec durat non potest dici quid ab eo separatū: sicut dicimus in vsu fructu causali: vt §. Secundo quia si diceremus istud ius esse quid per se separatū: sequeretur quod filius posset huic iuri renuntiare tanq̃ separatū à iure filiationis: & tamen videmus quod ita non potest huic iuri renuntiare filius sicut alius agnatus: vt dicta l. pactum dotali. & dicta l. vlti. & probatur in l. si quando,

§. illud. C. de inoffic. testa. Et nō potest esse alia ratio in vtroq; nisi illa quod iura agnationis & sanguinis repudiani non possunt. ius agnationis. §. de pac. & l. iura sanguinis. j. de reg. iur. ¶ Non obstant modo rationes Bartol. & primo quia filij dicuntur habere spem: vt dicta l. nec ei. §. præterea. quia dico quod ista spes exponitur prout exposnebat Barto. in spe aliorū coniunctorum. §. hoc est actus voluntatis filij sperantis. Et licet Barto. dicat quod ista spes filiorum est approbata à iure propter commune votum parentum: tamen ego dico q. imò etiā talis spes est à iure reprobata per tex. in l. pactū quod dotali. C. de pac. vbi patet q. non licet pacisci super hæreditate patris: est enim prohibitum sperare in mortem alterius etiam patris: vt ibi. præterea si ista spes esset approbata: sequeretur q. posset remitti & alteri cedi. l. spem. C. de donatio. Et tamen videmus contrarium: quod remitti non potest: vt dicta l. si quando. §. illud. & d. l. fin. j. de suis & legi. ¶ Non obstd. l. scripto. quia licet parentes habeant istud votum propter amorem paternum nō per hoc sequitur q. filij debeant sperare in eorū mortem: quod à iure reprobatur. ¶ Non obstat q. mortuo filio nepos succedit in illud ius filiationis seu succedendi: quia nego istud quod nepos succedat

dat in illud proprie ius quod habebat filius: quia si succederet in illud proprie quod habebat filius? sequeretur quod veniret ex persona patris ad successionem aui: & tamē contrariū est veritas: quia imō nepos venit ex persona propria: & subintrat gradu patris ex iuris dispositione: vt not. Bar. in l. superfluitis. j. e. & in l. j. §. si sit nepos. j. de colla. diiis. & Soci. in d. cōsil. celij. col. iiii. si enim veniret ex persona patris modo transmissio: non esset necesse facere mentionē de nepote in testamento: nā sufficeret filii esse institutus: quia licet mortui viuo testatore: nepos succederet in ius filij ac si ipse esset institutus: & non ruperet testamentū: quod est contra l. gallus. §. de libe. & posthu. Dico ergo quod nepos succedit vt nepos & non vt filius: tamē subintrat gradu patris per modū cuiusdam substitutionis.

257 ¶ Ad cuius declarationem presuppō quod hereditas aequa li iure est debita ita filio sicut nepoti: & omnibus descendētibz in infinitum: ordine tamen successiuo: vt habetur in d. l. gal. l. §. quidā rectē. Ita vt etiā si Adā hodie viueret haberet necesse oēs homines hāeres instituire ordine successiuo. Stant ergo ista iuris dispositione mortuo filio statim reperitur nepos post eum in primo gradu: quā nemo ipsum antecedit: & propterea dicitur subintra-

re gradum patris: ex persona tamen propria. Ita notanter dicit Bar. in l. si auus. C. de lib. prae. ¶ Preterea ista cōsideratio Bar. cōfunditur per authē. cessante. & authē. post fratres. C. de legi. hāre. vbi patet quod etiam quando tractatur de successione fratris: & sic de iure succedēdi trāsfuersaliū filius succedit in locū patris: ergo si per hāc rationē Bart. vellem⁹ dicere quod istud ius sit separatum: sequeretur idem dicendum in iure succedēdi agnatorum: cuius cōtrarium tenuit ipse superius. per quē puto posse teneri cōtra Bart. saltē in via disputatiua licet doc. cōmuniter pertrāscent cum eo, mari me Soc. in d. cōsil. celij. in xj. col.

258 ¶ Ex his quā dicit hic Barto. inferūt hic Pau. de cast. & Alex. ad q. statē consuetudine vel statuto quod primogenitus succedat in feudo prout est hodie in regno in feudis titulatis habentibus dignitatē regalē: de quibz habetur per Bal. & doc. in c. §. feu. marchi. & per Alex. in cōsil. vij. & cōsil. xxv. in quinto vol. & idē in aliis feudis inferioribus in casu quo viuunt iure Frācorum: si moritur pater feudatarius relicto filio secundogenito & nepote ex primo genito: quod succedat in feudo filius vel nepos. Alexā. hic distinguit: vt hic per eum. hunc articulum plenē examinat Soci. in d. cōsil. celij. in ij. volu. & tenet quod nepos ex primogenito succedit, patruo exclusio:

exclusio: quia subintrat locum primogeniti: hanc etiam opin. tenet Paul. de cast. in consilio cxiij. in ij. volumi. Sed And. de Iser. tenet contrarium in c. §. his vero. de gra. suc. in feu. & in c. j. col. v. de natu. suc. feu. scilicet quod secundogenitus preferatur nepoti. Tamē primā partē in fauorē nepotis tenet Card. Alexādr. in d. c. j. de feud. marchiz. vbi per sexdecim col. examinat hūc articulū plenius quā alius & arguit ad partes: tandē cōcludit pro nepote. ¶ Deinde ingreditur Bart. secundū membrum suū distinctionis scilicet de posse succedere ex testamento: & dicit quod istud non est aliud ius nec spes a iure approbata viuētē testatore: quia viuo testatore, nō potest quis petere aperiri tabulas testamēti: & in hoc secundū eum procedit similiter regula negatiua: non autē affirmatiua: quia viuo testatore, non potest quis repudiare hāreditatē: vt j. l. proxima. Adde quod in omnibus Bar. bene loquitur & communiter approbat.

259 tur. ¶ Ex cuius dictis collige notabiliter quod hāres institutus non potest viuo testatore petere quod tabulz testamēti aperiantur. l. ij. §. si dubitetur. infra quemad. testa. apertā. hinc dicit Bal. in d. §. si dubitetur. in j. not. quod notarius non debet adde re testamentum hāredi viuo testatore: nec etiā legatario: sed ipsū testatori potest adde re si te-

stator illud vult. Et hoc probatur in tex. in d. §. si dubitetur. & sentit Barto. in l. vlti. col. iij. circa finem. C. de edic. diui Adria. tol. vbi ex hoc dicit quod eo ipso quod reperitur testamētū in manu heredis. presumitur testator esse mortuus: quia eo viuo illud habere non potest: & ita etiam tenet Pe. Phi. Cor. in cōsil. lxxxv. col. iiij. in secundo volu.

260 ¶ Adde etiā praedictis quod notarius etiam mortuo testatore nō tenetur adde re legatario totum testamentum: sed solum illam particulam legati sibi facti cum hāredi institutione & nō vltra: secundum Barto. in l. ij. §. diem. j. quemadmo. testa. aper.

261 ¶ Querit Bart. hic an substitutus pupillaris dicatur habere aliquod ius vel spem approbatam saltem mortuo testatore & viuo pupillo: & dicit quod non: per l. ij. §. interdum. §. de vulg. & pupilla. & dicit vt hic per eum: quia clarē loquitur & bene.

262 ¶ Capio nūc tertium membrum principale Bar. in quo cōsideratur potentia aduendū respectu certā hāreditatis praesentis: quia mortuus is de cuius hāreditate agitur. Et istud ius aduendū consideratur tripliciter: secundū Bar. primo modo respectu alicuius hāreditatis nōdū delatae: vt quādo aliquis est institutus sub cōditione & mortuo testatore nondum venit conditio: & sic pēdet: & istud dicitur esse aliquod ius: & spes ista est approbata

approbata à iure: quod patet quia potest talis spes deduci in contractu l. nomina. §. de hæ. re. vel ac. vend. & l. spem. C. de dona. Est enim approbata: quia non speratur vltimus in morte testatoris cum iam mortuus sit. ¶ Sed contra hoc opponit Bart. del. nec emptio. §. de contrahen. empt. vbi spes non dicitur aliqua res: & probatur ibi in §. aliquando. vbi dicit quod aliquando potest contrahi emptio sine re. veluti &c. Et sic ponit exemplum de spe. ergo spes non est res. Dicit Bart. solue per te. Tu potes soluere de merte Bal. in l. fi. ea. col. ii. j. C. de vsur. q. illa spes non est res intelligendo rem presentem quæ in contractu deduci solet: sed illa spes est quoddam quod habetur pro re vt tenet Barto. in l. si actum. §. de act. empt. vbi dicit quod est quoddam factum: & patet: quia ita deducitur spes in contractu

263 sicur res. ¶ Secundo modo consideratur istud posse adire secundum Bar. quando hereditas est delata: tamen non potest adiri propter aliquod impedimentum: vt quia deficit ali quod ex illis nouem requisitis super numeratis in glo. & tunc dicit Barto. q. istud est aliquod ius per se: quod probat duabus rationibus. Primo quia pre scribitur. l. licet. C. de iure deli. Secundo quia quandoq; trans mittitur iuxta not. per eum in l. ventre. j. eodem. Et potest esse

exemplum in infante, qui non potest adire: & tamen transmittit ad patrem. l. si infanti. C. de iure deliber. & etiam ex potentia iuratis: vt not. ibi Alexand. & docto. Item in furioso: qui transmittit ex potentia iuratis: secundum Ang. in l. Antichristus. §. vlti. j. eo. & Bal. in l. potuit. in quinta questione ad contrario sensu. C. eo. titu. ¶ Iuxta hoc querit Barto. postq; dixit quod istud est aliquod ius: querit quod ius est: an dicatur solum ius adeundi: an verè possit etiã dici ius deliberandi: & distingu. Aut est impedimentum habens defectum scientiæ: & dicitur solum ius adeundi: non deliberandi. Aut est alius defectus quæ scientiæ: & tunc dicitur ius adeundi & deliberandi. Nota igitur verba Bart. quia multum singulariter loquitur: & ex verbis suis collige plures notabiles & viles conclusiones.

265 ¶ Prima conclusio colligitur ex principio huius secundi membri: quod hereditas delata dicitur etiam illa quæ non potest adiri propter aliquod impedimentum personæ heredis: dum modo sit purè relicta: ex qua conclusione habes optimam limitationem ad l. delata. j. de verborum significat. secundum Alexand. hic. Nam ibi dicitur quod hereditas dicitur delata ea quæ potest adiri: ergo si non potest adiri non dicitur delata. Intellige quando non potest

adiri

adiri quia non est mortuus testator: vel non est purificata conditio: & sic ex alio impedimento, quàm ex eo quod est in per

266 sona heredis. ¶ Secunda conclusio est quod tempus triginta annorum per quod præscribitur actio hereditatis iuxta dictam l. licet. currit etiã ignoranti delatam sibi esse hereditatem: & sic est continuum: & de hoc fuit dictum supra in prima charta. in quarta differetia.

267 ¶ Tertia conclusio est quod etiam is, qui est impeditus adire potest transmittere ius adeundi & etiam ius deliberandi diuersis respectibus: prout colligitur ex prædictis & infra dicendis. ¶ Quarta conclusio est quod is demum transmittit ius deliberandi, qui scit hereditatem esse sibi delatam: vnde ignoras, furiosus & infans: non transmittunt ius deliberandi: ex quo scientiam non habent: & ignorans deliberare non potest: quod nota pro intellectu l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. & ibi est glossa notabilis in versicu. qui sciens. quod annus infra quem transmittitur ius deliberandi non currit nisi à die scientiæ: & deinde inantea est

268 continuus. ¶ Quinta conclusio est: quod is qui habet ius adeundi non habet de necessitate ius deliberandi: prout est in ignorante: nam potest esse ius adeundi sine iure deliberandi: secus contra: quia is qui ha

bet ius deliberandi habet etiam de necessitate ius adeundi: quia ius deliberandi non potest esse sine iure adeundi. ¶ Contra prædicta opponit Bartol. nam præsupposito quod istud ius adeundi ita impeditur sit ali quod ius: vt §. ergo deberet queri domino per seruum hereditas sine iussu. l. placet. j. eodem. quod est contra l. si quis in bona. §. iussu. j. eodem. tu respõde declarando. Bar. quod verum est quod istud ius adeundi dicitur aliquod ius, verum non est ius queritum: sed ius querendi de futuro: vnde verum est quod quando agimus de iure queritum quicquid acquiritur seruis immediate illud acquirit domino: & ita loquitur d. l. placet. secus est quando agitur de iure querendi: quia antequam acquiritur seruo non acquiritur domino: & ita dicimus in additione hereditatis in qua requiritur iussu. ¶ Habes ergo ex prædictis verbis Barto. quod illi qui habet ius adeundi hereditatem non dicitur habere aliquod ius queritum: quia nihil acquiritur antequam effectualiter adeat. Ex hoc verificatur illa conclusio quæ se habet: quod ius adeundi hereditatem non dicitur esse in bonis nostris. Ita tenet Bald. in c. j. §. iniuria. colum. ii. versicu. & nota. de pace iura. firm. & Petr. philip. Corn. in consilio xj. colum. j. & consil. ccvi. col. viij. in fin. in ij. vol. & in

consil. cccxix. col. ij. in fi. & cōsili. ccliii. in prin. in iiii. volu. in quibus locis etiam habetur quod ius adeundi non potest cedi: nec transferri in alium: & pro hoc est tex. in l. pretia rerum. §. ad l. falcis. ¶ Ad propositum secundum Bart. in iure iure adeundi prædictis duobus modis considerato procedit regula negatiua: quia is qui non habet tale ius non potest illud repudiare: sed affirmatiua non procedit: quia is qui habet tale ius ita impeditur: vt §. non potest illud repudiare: vt §. eo. l. proxima. & l. is qui hæres. Et cum Bartol. transeunt hic communiter doc.

272 ¶ Tercio modo consideratur ista potentia adeundi liberè & sine aliquo impedimento: & istud appellatur ius adeundi & deliberandi simul secundum Bar. & in isto vltimo casu procedit regula negatiua & affirmatiua tradita in hac l. & sic per predicta habes plenam declarationem ad istam l. ad sciendum quando procedit regula tradita in ea: & hæc iunge cum summario posito hic per Bar. vbi dixit, q. qui habet ius adeundi principaliter & per se non impeditur ad sui vtilitatem, is repudiare potest. Nam omnia ista verba sunt addenda in expositione huius l. quia omnia important iuris ministerium. ¶ Expositus de theoria huius l. Bar. hic reducit eam ad practicum. Et quarrit primo: quia vnum de

requisitis est, q. ille qui vult adire sit homo liber: qualiter probatur q. quis sit liber: & dicit q. præsumitur q. sit liber si est in quasi pos. libertatis: alias secus: vnde dicenti: tunc eum seruum esse incumbit onus probandi: & ratio est licet ipse non dicat quia quilibet præsumitur esse talis qualem natura solet producere: nisi contrarium probetur. l. nec codicillos. & ibi Bald. C. de codicil. quia ergo natura vnusquëq. hominem procreat liberum: nam omnes homines sunt liberi de iure naturali. §. ius autem. in sti. de iure natura. & in sti. de liberti. §. j. Ideo quilibet liber præsumitur nisi contrarium probetur. ¶ Ex dictis Bar. hic collige notabilem conclusionem: quæ est q. talis quis præsumitur qualis in possessione reperitur: vnde de resultatu dictum: qualem te inuenero talis te habeo. l. moueor. & ibi Bald. C. si ser. expor. vene. & l. circa. §. de prob. Si enim quis reperitur in pos. libertatis præsumitur liber: alias præsumitur seruus: & dicenti contrarium in iure cumbit onus probandi. ¶ Et per hoc nota magnum effectum & comodum possessionis: quia licet alias incideret alicui onus probandi aliquid quod est fundamentum suæ intentionis: iuxta not. per Bart. in l. hoc iure. §. de ver. obli. Si tamen reperitur in pos. rei vel iuris de quo litigatur habet præsumptionem pro se.

seadeo quod transfundit onus probandi contrarium in aduersarium. Ita probatur ex dictis Bar. hic: & tenet idem Bar. multum notanter in l. j. §. non autem. §. de bono. pos. secundum tabu. & l. asin rub. C. qui admittit. col. iij. pro hoc est text. in c. si a sede. de præb. li. vj. hinc est quod licet alias quando tempus est fundamentum intentionis alicuius debeat ab eo probari: vt not. Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. §. de ope. noui. nuncia. tamen fallit quando ille reperitur in possessione. Ita dicit Bart. in d. §. non autem. Quod potes inducere ad multa. quibus addit tex. & ibi And. de lser. & Aluar. in c. j. in princ. & §. j. si de feuf. sue. cōtro. & Soci. in consil. clxxxj. col. ij. in fi. & sequen. in ij. vol. & in sti. de interdi. §. com. modum. ¶ De filiofamilias dicit Bart. quod probatur eodē modo: quasi velit dicere: quod si reperitur in possessione patriæ potestatis præsumitur in potestate: alias præsumitur sui iuris. secundum glo. & Bar. in l. Titia. §. solu. matr. & habetur in d. l. circa. §. de proba. ¶ Adde quod in hoc Bar. ita simpliciter loquendo male loquitur & eius dictum communiter reprobat in eo quod sentit q. si filius reperitur in pos. sui iuris præsumatur emancipatus: nisi in hoc contrarium tenent Pet. Bar. & Alex. in d. l. Titia. & l. asin. l. si emancipati col. ij. C. de colla. & ratio

est: quia primarius status hominis repugnat huic præsumptioni: nam de iure semper filius præsumitur in potestate patris nisi probat se emancipatum: vt est text. in d. l. si emancipati. & ibi not. Alex. & communiter moder. ¶ Hoc tamē limita. nisi filius habitaſſet seorsum à patre per decem annos gerendo se pro emancipato: quia ex hoc præsumitur q. sit emancipatus nisi contrarium probetur. Ita tenet Bal. in l. j. C. si aduer. rem iudi. & in l. post mortem. in fi. §. de adop. & Alex. in consil. vl. col. vj. in iij. volu. & l. asin. d. l. si emancipati. col. ij. & ex hoc dico posse saluari dictum Bar. nam Bar. hic: & in d. l. Titia. dicit q. præsumitur sui iuris eo ipso quod reperitur in tali possessione: quæ possessio tunc inducit quod filius per x. annos stetit separatus à patre: & ita saluari potest. ¶ Circa tertium requisitum. scilicet quod debet esse compos mentis: ponit nunc Barto. qualiter istud probetur: quod plenè terigi §. in gl. & ad d. l. Titia. dicta me remitto. ¶ De quarto requisito q. debet esse maior xxv. annis: qualiter istud probetur Bar. se remittit ad not. per eum in l. de ætate. §. de minor. vbi plenè tractat hanc materiam: & ibi poteris videre. vnum tamē scias pro regula huius materię quod regulariter quis non præsumitur maior neq. minor: vnde semper ætas debet probari per eum qui se fundat in ea.

Nam ille qui allegat minorem ætatem ad fundandam suam intentionem debet eam probare: & eodem modo, qui se fundat 283
super maiori ætate. Casus est in l. cum te. & ibi Bart. & Bal. C. de proba. & in l. si minorem. & ibi Bart. Bal. & Fran. de are. C. de integ. relti. & Bar. in d. l. de ætate. vbi dicit posse adiri iudicem, vt ex aspectu iudicis: & ille in quem iudex ex aspectu transfundit opus probandi probare 280
debet. ¶ De quinto requisiti. q. q. sciat testator esse mortuum. Qualiter hoc probetur. f. mors. dixi plenè s. in gl. Collige tamen ex dictis Bar. hic: q. non requiritur vera scientia per sensum corporis de morte testatoris: sed sufficit quòd ita vehementer opinetur ad hoc, vt 281
adire possit. ¶ Secundo, collige q. ille qui confitetur se fecisse aliquem actum v. hares Titij per hoc censetur faceri Titium esse mortuum: & se scire mortem eius. Et ex hac confessione potest conueniri ab omnibus creditoribus hereditariis: licet cum vno tantum credi 282
tore confessus fuerit. ¶ Tercio, collige intellectum ad l. vlt. s. de inter. ac in quantum ibi habetur quòd si litigans confitetur se heredem, talis confessio præiudicat sibi solum quo ad illum cù quo litigat: non autem quo ad alios creditores hereditarios: nam illud intelligitur in eo qui non poterat esse hares:

nam tunc confessio præiudicat sibi quo ad litigantem tantum: non autem quo ad alios: alias se- 283
cus. ¶ Quarto in quantum Bar. examinat hic qualiter probabitur ista scientia. Tu pro habenda plena notitia istius materie: & pro eius declaratione facias regulam cum exceptionibus: & regula est q. in dubio semper præsumitur ignorantia facti alieni nisi probetur scientia. l. verus. s. de proba. & not. Car. in clej. in viij. q. de confan. & affi. & Bal. in l. quicquid. col. j. C. de sensu. & est tex. in c. præsumitur. de regu. iur. lib. vj. & no. Pe. phi. Cor. in conf. xxv. col. fi. in ij. vol. hinc dicimus q. ignorantia in facto alieno est tolerabilis. l. vlt. j. pro suo. & habetur in l. qui in alterius. j. de regu. iur. ex quo à iure præsumitur: vt s. & not. Bart. in 284
l. si cui. s. j. j. de aceu. ¶ Adde tamè q. licet præsumatur ignorantia: debet tamen proponi & allegari per eum qui se fundat in ea: alias nò prodest sibi talis præsumptio. Ita not. Bal. in d. l. qui quicquid. col. j. & Ias. in l. cum quid. col. pe. s. si cer. pe. per tex. in l. si adulterij cum incestu. s. idem pollucij. j. de adul. Et de hac materia dicti plenè s. in viij. charta. in fin. versum tamen 285
scias &c. ¶ Et pòt esse ratio quare potius præsumatur ignorantia quæ scientia: quia ignorantia est actus priuatiuus habens negatiuam annexam: hæc negatiua est de iure improbabi-
lis.

lis. l. actor. C. de p. b. fed scientia que ponit & affirmat merito, probari debet. l. ei q. dicit. s. de pro 286
ba. ¶ Istà regulam limita primo nò procedere in facto proprio quia ignorantia facti proprio nò est tolerabilis nec de iure præsumitur. l. quanquā & ibi not. s. ad Vellei. & in c. ab excò municato. de rescrip. & Pe. phi. Cor. in consi. xlij. in princ. in iij. vol. unde tunc potius præsumitur 287
scientia per prædicta. ¶ Hoc tamè limita nò procedere quando quis esset enormiter lesus & vltra dimidiam iusti pretij: quia tunc etiā in facto proprio præsumitur ignorantia. Ita tenet Bar. in l. q. quis. C. de rescin. vendi. & Pet. phil. Cor. in consi. exl. 288
col. vl. in iij. vol. ¶ Secundo limita non procedere in actibus morientiu: quia ibi præsumitur ignorantia etiā in facto proprio. Ita no. Bar. in auth. sed cū testator. C. ad l. fal. & Ang. in s. illud quoq. in auth. de tri. & semis. & ita intelligitur tex. in s. in fraudem. in lti. ex qui. cau. ma. nò licet, ibi sape enim. &c. Et est ratio: quia humana fragilitas mortis cogitatione turbata nò præsumitur eam scientiā habere. l. hac consultiissima. s. at cum hu- 289
mana. C. q. test. fa. pos. ¶ Tercio limita nò procedere quando factum propriu esset valde antiquum: nam tunc non præsumitur scientia in facto proprio: sed potius ignorantia & obliuio. Ita tenet Pet. phi. Cor. in consi.

lvj. col. j. in fi. in iij. vol. & Bar. in l. si quis delegauerit. j. de noua. & Bar. in l. si res obligata. j. de leg. j. & Dy. in c. præsumitur. de 290
reg. iur. lib. vj. ¶ Quarto, limita nisi factum propriu esset valde intricatū & obscurum: adeo q. de facili nò potest memoria retineri: nam tunc præsumitur ignorantia: secundò Bart. in d. l. si quis delegauerit. in fin. per l. emptor. s. Lucius. s. de pac. & l. fideicommissum. j. de confess. 291
¶ Quinto, limita nisi quis esset in multis negociis intricatus: quia propter multiplicatē factorum & negociorū præsumitur ignorantia etiā in facto proprio secundò Bar. in l. quod iussit in fi. j. de re iud. Hinc est q. si est aliquis homo diues qui exercet multa negocia: & habet bona in diuersis locis aut regionibus, præsumitur ignorare factū propriu. Ita no. Bar. in auth. sed cū testator. C. ad l. falci. & Bald. in l. iij. in vj. q. C. de rescin. vendi. 292
¶ Sexto, fallit quando quis tractat de damno vitando: nam tunc præsumitur ignorantia etiā in facto proprio. l. sed si me putet. & ibi Bar. & l. cū is in prin. & ibi gl. & Bar. s. de condi. inde. & Bar. in l. cū de in debito. s. de p. ba. de quo vide Bar. in l. qui sua dū. s. seruus me. j. p. emptore. 293
¶ Secundo, principaliter limita regulam prædictā non procedere, quādo factū alienū tendit ad commodū alicuius: nam ille ad cuius commodū tendit præ-

sumitur illud scire etiam si esset
absens. tex. est & ibi Car. in cle.
j. §. fina. de concessio. praben.

294 ¶ Tertio, principaliter limita
nisi sit facta denunciatio ad
domum eius qui ignorantia præ
tendit: quia scire præsumitur. Qui
libet enim præsumitur scire id
quod est sibi denunciatum in domo
sua. gl. est & ibi Bal. in l. si tutor
petitur. C. de peti. tutor. & la. in
§. sed ille. col. xvij. Insti. de act.

295 ¶ Quarto, limita nisi de eo
de quo prætenditur ignorantia
esset publica vox & fama: vel ef
fer notorium in illa ciuitate in
qua est ille, qui ignorantia præ
tendit: nam per hoc non præsu
mitur ignorantia sed potius sciē
tia inter ciues illius ciuitatis: ita
tenet Bar. hic & in l. quidam. §.
vlti. §. de admi. tu. & Alexand. in
consi. xxxvj. col. ij. ver. fortius. in
j. vol. & in consi. ccij. col. ij. in ij.
vol. quod incipit, Vñ & discul
fo & c. & Bal. in l. quicunq. col. j.
C. de ser. fug. & gl. & doc. in d. l.
si tutor petitus. & Bar. in l. si cui.
§. j. de acen. & idem Bart. in l.
qui Romæ. §. duo fratres. in ij.
quæstione. j. de verb. oblig. vbi
dicat eadem verba quæ dicit hic.

296 ¶ Quinto limita nisi illa qui
ignorantia prætendit esset con
sanguineus eius de cuius facta
queritur: quia ratione consanguini
tatis præsumitur scire facta
consanguinei sui. l. octau. j. vnde
cog. & l. de tutela. C. de in
teg. resti. & tenet Bar. hic & Bal.
in d. l. quicunq. col. j. & Alex. in

l. Titius. §. j. §. de lib. & posthu.
& Alexand. in consil. cij. col. ij.
in ver. pro hoc & c. in ij. volum.

397 ¶ Quod tamen restringit &
intellige procedere in his quæ
verisimiliter & communiter con
sanguineus scire solet: vnde circa
materiam consanguinitatis
& processum natura: secus est
in aliis factis consanguinei: quia
ita cadit ignorantia in consan
guineo sicut in quolibet extra
neo. Ita tenet Bald. & Alex. in l.
quoniam forem. C. de iure de
lib. & Alex. in consi. lxxj. col. ij.
in j. vol. & Alex. in d. l. Titius. §.
j. & vide aliquod de prædictis
per Bart. in l. qui duos. in prin.
col. penul. circa fi. j. de reb. dub.

298 ¶ Sexto, limita nisi is, qui
ignorantiam prætendit esset vicinus:
eius de facto cuius queritur: quia
vicinus præsumitur scire facta
vicini. Ita dicit Bar. hic & Bar. in
d. l. si cui. §. j. pro hoc est text. in
l. si ita. §. fina. j. de fun. institu. &
in c. quosdam & ibi Abba. de
præsumpt. & in l. si vicinus. C. de
nupt. & in l. filium. §. de his qui
sunt sui vel alie. iur. & not. Bar.
to. in l. j. colum. iij. §. si cer. peti.

299 ¶ Quod tamen limita pro
cedere in illis actibus qui verisimil
liter sciri solent per vicinos: vt
quod sumus in actibus successi
uis: secus autē in momentaneis:
quia non præsumitur eos scire vic
inos: vt si in domo vicini sit cele
bratus aliquis contractus, vel ali
quis actus qui momento expedi
tur. Ita no. Alex. in l. j. in iij. & v.
col. §.

col. §. si cer. peti. eodem modo
quod sumus in actibus, qui ve
risimiliter solent committi in oc
culto: nā illam non præsumitur
scire vicinus. Ita notanter tenet
Bal. in l. j. in fi. C. de coll. deteg.
vt si committatur aliquid stupri
vel adulterii. Idem tenet Alex.
in d. consi. lxxj. col. iij. in j. vol. &
in consi. §. circa fi. col. in v. vol.
& Alex. in d. l. Titius. §. j. Et circa
hanc materiam adde q. quan
to vicinior est quis: tanto subti
lius præsumitur scire facta vicini:
secundū Abba. in c. quosdam

300 de præsum. ¶ Quis autem di
catur vicinus: vide notat Bar.
in l. si tertius. j. de aqua plu. ar.
vbi dicit q. vicinus dicitur ille
qui distat per tantum spacium:
per quantum vox vnus hominis
clamantis audiri potest. Idē etiā
tenet Abba. in d. c. quosdam. vbi
hoc intelligit in vicinio respectu
eiusdem loci & viciniae: secus in
vicino diversis loci vel ciuitatis:
nam ille censetur vicinus q. non
multum distat à ciuitate: vt ibi

301 per eū. ¶ Et propter hanc præ
sumptam scientiam vicini præ
sumit lex q. dampnum commis
sum in aliquo loco cēsetur illa
tamen à vicinis: nisi aliud probetur.
Ita dicit Bart. in l. si ita. §. si.
per illū tex. j. de fun. institu. & l.
dominus horreorū. & ibi Bart.
§. loca. & Bal. in l. quæ fortuitis.
col. j. in fi. C. de pig. ac. vbi dicit
q. incendium domus præsumi
tur commissum ab ibi habitanti
bus: de qua materia vide plenē

Alex. in consi. §. in j. vo. & con
si. ccxx. in ij. vol. & habetur in de
ci. lviij. consi. Neapo. Item quod
furtum præsumatur factum à vi
cino: adeo q. facit indicium tenet
Barto. in l. vlt. col. ij. j. de quæst.

302 ¶ Et eodē modo si reperitur
aliquis homo occisus præsumitur
interfectus ab eo qui pluri
mum locum illum frequētabat:
ita tenet Alex. in d. l. vlt. in addi.
ad Bart. quoniam incipit, Quid si re
peritur & c. & Alexand. in d. con
si. §. colum. iij. in j. volumi. fa
ciunt not. per Iasonem in l. ro
gasti. §. si tibi. col. fi. §. si cer. pe.

303 ¶ Hoc tamen limita multum
singulariter, secundum Bal. in l.
j. colū. fina. C. locati. procedere
in vicino qui est mala conditio
nis & fama: secus si esset homo
bonæ famæ & vitæ: quia non præ
sumitur dampnum commississe.
Ita etiam in simili tenet Angel.
in verficu. fama publica. colum.
vj. in tracta. maleficiorum.

304 ¶ Item in quantum supra di
xi quod vicinus non præsumitur
scire actum momentaneū com
missum in vicinia: limita nisi pro
baretur quod de illo actu esset
in illa vicinia publica vox & fa
ma: quia præsumitur tunc scire
vicinus secundum Bart. hic. Idem
quod probaretur q. de hoc erat
facta fama in illa ciuitate: præsu
mitur scire eo ipso q. probetur
quod erat ciuis: secundum Bar.
hic. Quod tamē limita non pro
cedere in nouo ciue, qui noui
ter aduentauit in ciuitate: nā in

eo cessat talis presumptio scientiæ: ita dicit Alexand. hic in iij. colum. & Bald. in l. data opera. col. vij. C. qui accusa. non poss. per text. in l. qui cum vno. §. vlti. & in l. qui commatus. §. vlti.

305 §. de re mil. ¶ Prædicta verò q. consanguineus præsumitur scire facta consanguinei, & vicini: limita etiam secundum Bart. hic non procedere quando consanguineus, vel vicinus fuisset abiens ab illo loco vel ciuitate in qua stabat consanguineus. Ita etiam tenet Alexan. hic. pro hoc est text. & ibi per Abbain. e. cum in tua. extra qui ma. accu. poss. Quod tamen intellige secundum Lud. Ro. & Alexand. hic: nisi modicum distaret ab illo loco: quia tunc scire præsumitur: & modica distantia non attenditur: per text. in d. c. cum in tua. & in l. præsens. §. de procura. & in c. quosdam. de præsumpt. ¶ Secundo, limita nisi consanguineus vel vicinus esset infirmus: quia propter infirmitatem præsumitur ignorare facta consanguinei vel vicini. Ita dicit Barto. hic. & est text. in d. c. cum in tua. quod tamen intellige secundum Ros. & Alex. hic: si esset magna infirmitas: secus si esset levis infirmitas: quia habetur pro non infirmate. l. quæstum. & ibi not. §. de re iudic. & l. j. §. proinde. & l. ob quæ vitia. §. fina. §. de adili. nifi.

307 ¶ Tertio, limita nisi consanguineus vel vicinus esset puer

vel infans: quia ratione ætatis præsumitur ignorare. vt. d. cap. cum in tua. & ibi per Abba. & not. glo. in c. præsumitur. de regu. iur. lib. vi. Et pari ratione infero idē esse in furioso: ex quo nullum habet sensum: & infanti æquiparatur. l. in negociis. §. de regul. iur. ¶ Quarto, limita nisi consanguineus vel vicinus esset excommunicatus: quia præsumitur ignorare secundum Abb. in d. c. cum in tua. col. j. Et potest esse ratio: quia excommunicatus æquiparatur mortuo: secundum Innoc. in c. grauē. de senten. excommunicata. Item ex quo nullus cum eo participat: non potest intelligere quod agit. ¶ Septimo, principaliter limita regulam prædictā procedere, nisi is, qui ignorantiam prærendit interfuisset negotio quod asserit ignorare: quia tunc ratione suæ presentia scire præsumitur. Ita not. gl. & Barto. & Bald. in d. l. si tutor petitus. C. de peri. tu. ¶ Octauo, principaliter limita non procedere in eo qui assidue & vt plurimum solebat esse & stare cum eo cuius factum ignorare prætendit: quia ratione assidue cōuersationis & amicitia præsumitur scire factū illius: sicut dicimus in vicino & consanguineo: ita notat tenet Bal. & ibi etiam Imo. in l. quotiens in prin. §. de her. col. f. & Bald. in l. j. in prin. in d. c. de cadu. tol. ¶ Nono, limita in eo qui ex iuris dispositione

tionē tenetur scire: nam præsumitur scire: & non excusatur allegans ignorantiam. l. j. C. de fal. mone. & tenet Bald. in d. l. si tutor petitus. & ratio est: quia scire & scire debere sunt paria. Ita not. Bald. in l. quicunq. colum. j. C. de ser. fug. & Frā. de Are. in l. filium emancipatum in fin. §. eo. & Card. in cle. j. §. si. col. j. de concess. præben. & Paris in tracta. sindi. in ver. familiaris. & Aluar. in c. vassallus si feudum. colum. j. si de fu. sue. contro. Pro hoc facit quod dicimus de ignorantia iuris quæ neminem excusat. vt habetur in l. iuris ignorantia. C. qui admit. & est ratio: quia quilibet tenetur scire leges sacratissimas. C. de legi. & propterea quilibet præsumitur eas scire: quia scire tenetur.

312 ¶ Decimo, limita non procedere in ignorantia affectata: nā licet in dubio præsumatur quis ignorare facta aliena: vt §. 5. & d. c. præsumitur. Si tamen cum scire potuisset de facili, non curauit, & affectauit ignorantiam: quia forte recessit ne posset scire: vel alio modo, pcurauit ignorantiam non excusatur: imò scire præsumitur: & talis affectata ignorantia habetur pro scientia. Ita expressē tenet Card. in cle. jin. vij. q. de consan. & affi. per ea quæ habetur in c. apostolica. de cle. excommu. & ibi per Abb. ubi illud generaliter extenditur ad omnē ignorantiam crassam & supinam: quia talis igno-

rantia neminē excusat: imò habetur pro scientia: secundū Abb. ibi. Et ibi ponit quando dicatur ignorantia crassa & quādo supina: & not. Bal. in l. j. in prin. col. fi. C. de cadu. tollen. Ad prædicta autem de ignorantia affectata facit text. in l. tria onera. §. de executi. & not. plenē Iaso. in l. i. verò. col. ij. & iij. §. qui fatid. cog. & de ignorantia supina est gl. in c. innotuit. de elect.

313 ¶ Vndecimo, limita non procedere in eo qui percussus est factum alienum: quia præsumitur scire. l. non est ferendus. §. de transac. & not. Bal. in d. l. si tutor petitus. C. de peri. tut. Idem est in eo qui percussus est & inquirere tenebatur fortē ex ratione officij: quia scire præsumitur: & nō auditur allegadō ignorantiam nisi illa probet. Ita not. Abba. in d. c. innotuit. col. iij. & fi. de ele. & Lud. Ro. consil. 487. col. ij. & potest esse exemplum quādo episcopus contulit beneficium indigno: nā non potest se excusare q. nesciebat illū esse indignum ex quo illud inquirere tenebatur: & sic de similibus. Nō enim potest pastor se excusare quod nescit lupum comedisse ouem: vt dicit ibi Abba. cui add. de Felv. in c. a nobis. de except.

314 ¶ Duo decimo, limita non procedere in herede extraneo: quia præsumitur scire omnia contenta in testamento facto per defunctum, in quo ipse est hæres institutus. secus est in herede suo: quia

ille presumitur ignorare. Ita no-
tater tenet Bart. in l. eius qui. in
iij. colū. circa fi. s. si cert. petā. &
in l. cetera. s. fi. j. de leg. j. & in
l. cū hares. per illū tex. j. de lib.
lega. & Bal. in d. l. si tutor peti-
tus. C. de peri. tu. Et est ratio q̄
hāres extraneus nō potest esse
hāres, nec adire: nisi sit certus
de viribus testamenti. l. sed si de
sua. j. cod. fecus in hārede suo.
Quod tamē limita nō procede-
re in codicillis: quia tam extra-
neus q̄ suus presumitur ignora-
re contenta in codicillis. l. nō
est ferendus. s. de trāsac. & no.

315 Bar. in d. l. cetera. s. fi. ¶ Prædi-
ctis adde q̄ in superioribus ca-
sibus in quibus dictū est presu-
mi scientiam in facto alieno: &
in omnibus casibus qui forte
reperirentur ultra prædictos, 317
dūmodo nō sit presumptio sciē-
tiæ iuris & de iure, admittere
probatio ignorantie in contra-
riū, & sic dictæ presumptiones
operabuntur, vt onus proban-
di transfundatur in allegantem
ignorantiam: licet alias igno-
rantia regulariter presumatur.

316 ¶ Qualiter autem probetur
ignorantia: vide glo. in c. præ-
sumitur. de regu. iur. lib. vj. quā
dicit q̄ ignorantia probatur al-
tero de trib⁹ modis. Primo per
proprium iuramentum: nam ea
que depēdent ab animo & con-
scientia possunt probari per iu-
ramentum: quia alio modo pro-
bati non possunt. glo. est not.
que ad hoc semper allegatur in

s. alie. in gloss. magna. instit. de
actio. & gl. in l. j. C. de ficiariis.
& Barto. in linter omnes. s. re-
cte. j. de fur. & Alexan. in confi.
xix. col. ij. in j. volū. & Abb. in c.
presumptum. colū. ij. de testi. &
Barto. in l. celsus. j. de vulcap. &
Abb. in c. vidua. de regula. & in
c. cognoscētes. de consit. &
Bart. in l. j. s. hoc interdicto. j.
de iiti. actūque priua. Secundo
modo probatur ignorantia pro-
bando illud quod de necessita-
te facit deueniri ad eam: vt pro-
bando aliquem esse infātem
vel furiosum. Tercio modo pro-
batur probādo id per quod ve-
risimiliter deuenitur ad eam: vt
probando aliquem absentem,
vel infirmum. vt s. dictum fuit.
Ita dicit glo. in d. c. presumitur.

317 ¶ Quib⁹ adde quod probare
ignorantiam per iuramentum
est regulare: nam de iure regu-
lariter ignorantia potest proba-
ri per iuramentum. gl. est & ibi
Abb. in fina. col. in ca. innotū.
de elec. & glo. in l. ar. qui natu-
ra. s. cum me absente. s. de neg.
gest. & gl. in c. pposuisti. lxxxj.
distinc. & in c. nulli. de elec. lib.
vj. & glo. in c. iij. in ver. scienter.

318 de tempo. ordi. lib. vj. ¶ Ta-
men ista regula recipit multas
exceptiones: quia sunt multi ca-
sus in quibus non sufficit iura-
mentum ad probandam igno-
rantiam: quas ponit Felyn. in
d. c. cognoscētes. col. antepe.
de consit. & ibi etiam Barba. &
Feli. in c. quosdam. de præsum-
ptio.

ptio. & Ias. in s. sed iste. colum.
xvii. de actio. in quibus locis
plenissimē tractatur hec mate-
ria: & ad dicta ibi per eos me re-
mitto. ¶ Successione inquan-
tum Bartol. dicit circa proban-
dam scientiam in terminis le-
gis nostræ: quod si is cui delata
erat hereditas non dixit in præ-
teritum se sciuisse mortem de-
functi: sed dicit nūc quod sciuit
dum mouetur sibi controuersia
super hereditate: quod hoc nō
sufficit nisi alio modo probet
scientiam: vnde si simpliciter
bona adiuit & hereditas esset
sibi delata per ius deliberandi
succumbit elapso anno. Nota
perpetuo ex verbis Bart. quod
ius deliberandi per quod trans-
mittitur hereditas non adita
ad quoscunq̄ue hāredes infra
annum iuxta l. cum antiquiori-
bus. C. de iure deliberā. est talis
naturā: quod incipit currere de
mum a die sciētiæ: ei cui primo
desertur, sed postquā incipit
scire transmittit, si moriatur il-
lus ius deliberandi ad hāredē,
vigore cuius transmissionis, po-
test hāres illam hereditatem
adire solum infra residuum il-
lius anni qui incipit in perso-
nam defuncti: quod residuum,
currit hāredi etiam ignorantī:
adeo quod si hāres ignorat
mortem defuncti & labatur an-
nus non potest ulterius adire:
& si adit ignoranter non va-
let aditio. ista vltima verba col-
liguntur ex dictis Bar. hic licet

obscure loquatur: per quā ha-
bes intellectum ad d. l. cum an-
tiquioribus. Et hoc propriē vo-
luit sentire glof. notabilis in d.
l. cū antiquioribus. in versi. qui
sciēs, que dicit q̄ ille annus est
vtilis donec incipiat currere:
sed postq̄ incipit est cōtinuus.

320 ¶ Item inquantū Bart. hic in
ij. requisito, dicit q̄ ad sciendū
qualiter quis sit hāres institut-
us non requiritur de necessita-
te q̄ viderit fieri testamentum
vel illud legerit: sed sufficit, q̄ il-
lus sit sibi dīctus, vel scriptum
per literas amicorum. Nota ex
hoc alium modum probandi
sciētiā: quia probatur eo ipso
q̄ probatur, q̄ fuit de hoc fac-
to scriptum alicui per literas
amicorum: vel eo ipso q̄ aliquis
retulit ei ita factum se habere:
vnde non potest pretendere
ignorantiam: & hunc modum
probandi scientiam adde aliis

321 prædictis. s. ¶ Itē nota ex di-
ctis Barto. in eodem mēbro: q̄
in casibus in quibus ad facien-
dum aliquem actum requiritur
q̄ præcedat fama: si quidē præ-
celsi fama: & antequam actus
geratur superueniat fama con-
traria: q̄ talis fama cōtraria lo-
lit effectum primæ fame: & im-
pedit actum gerendum: secus si
actus erat geitus: & postea su-
peruenit: quia non inualidat
nec reuocat ipsum iam factum.
Et hoc inferitur secundū Bal. &
Alex. hic ad q̄. de inquisitione
que fieri debet præcedēte fama:
nam si

nā si superuenit contraria fama ante ipsam formatā impedit eā fieri: secus si post. Et ex hoc docet hic Barto. aduocatum qualiter debet formare articulos: vt sciat se coartare ad tempus ante vel post actum gestum.

322 ¶ Itē nota ex dictis Bar. in dicto secundo membro: qd cōis opinio hominū probet causam iuste creditatis. phoc est tex. in l. i. j. q. s. or. in bo. pos. ferue. de qua materia vide Bar. & Ale. in l. vi. s. de hare. in li. vii. p hoc docent notabilē practica ad liberandū aliquem a pœna quam fortē incurreret si non probat id quod asserit: nā debet articulare qd de hoc erat cōis opinio vel publica vox & fama: vel qd audiuit dici a personis fide dignis & liberabitur: vt ibi p Bar.

323 & Alex. ¶ Quibz addē qd nō solū publica vox & fama seu cōmunis opi. præbet hāc iustā causam creditatis: sed etiā dictū seu relatio vnius viri notabilis & fidei digni. gloss. est singularis in l. Titio fundus. j. de condi. & demon. quā multum exclamat & pro notabili reddit Bal. ibi. & Bal. in l. iudicia. col. si. C. de rei ven. & Bar. in l. vi. j. pro empto. & Ioan. And. & Anto. de But. & cōmuniter cano. in c. cura. de iure patro. & Ias. in repe. l. admo.

324 nē di. col. cxi. de iurei. ¶ Itē inquantū Bar. hic in eodem secundo membro circa fin. dicit: qd si in veritate heres est institutus sub cōditione: absq; dubio

non potest pendente conditione adire. vide eundē Bar. in l. si quis extraneus. §. si j. e. vbi ponit de hac materia vnam notandū bitem distinctionē. ¶ Limitatamē istud nō procedere quādo communis & vehemens opinio hominū erit qd cōditio omnino erit purificata in fauorē heredis: & deinde in veritate ita fuit purificata: nā tūc pōtē res vigore dicta cōmunis opinionis adire etiā pendente cōditione: quæ additio confirmatur per veritatē postea sequentem. Ita mirabiliter tenuit Pet. de Anch. in consi. cccxli. incip. viso diligenter. & in consi. ccc. lxxxv. incip. visis diligenter. vbi ponit notabilem casum, scilicet si testator relinquens vxorem pragnātem dixit, quod si posthumum nasceretur masculus: sit hæres: si autem vxor pareret feminam: sit instituta Titium heredem vniuersalem: & posthumum solum in dotes. Nam si adhuc existente vxore pragnante erat communis & vehemens opinio quod erat partura femina: nam & hoc cognoscebatur et signis, potuit interim dictus Titius heres adire hereditatem conditione pendente: quæ additio confirmabitur postea per euentum subsequutum, scilicet quia peperit feminam. Et istud erit magni effectus quia si interim moriatur heres post aditā hereditatem conditione pendente transmittet eam ad heredes

des apparente postea veritate: quod alias non esset. Et illud dictum Pet. de Ancha. refert Ias. in l. certum. col. si. §. si cer. pet. & dicit quod Pet. de Ancha. in tali cōsi. habuit aliquid ultra hominem.

326 nem. ¶ Subsequēter nota ex dictis Barto. in iij. membro, quādo probatur duæ famæ contrariæ, statur illi quæ procedit a personis magis dignioribus. Et hoc facit ad materiam testium: nam si sunt examinati plures testes hinc inde: & sunt adinuicem contrarij: tunc data paritate numeri testium, datur illis qd sunt digniores & maioris autoritatis. vt not. plenē Abb. & Feli. in c. in nostra. de testib. hinc est qd si pro vna parte sunt examinati duo testes masculi: & pro alia duæ testes feminæ contrariæ masculis: creditur potius masculis tantū dignioribus: secundū Abb. in c. forus. de ver. signi. pro quo facit quia mulier non dicitur testis omni exceptione maior. vt no. Alex. in cōsi. lxx. col. pe. in ij. volu. quibus addē Bal. in l. vlti. §. de si. in stru.

327 ¶ Ad prædicta, quæ dixi de fama, addē notabiliter Ludo. Ro. in cōsi. cexij. col. i. vbi dicit qd si probatur suspicio fugæ: cōtra aliquem debitorem: si ipse probat suam bonam famam in contrarium nō potest capi personaliter: quia probatio bonæ famæ enervat contrariam probationem: & ibi multum eleganter loquitur ad propositū prædictum.

328 dictum. ¶ Itē illud quod dixi qd statur testibus dignioribus, limita singulariter: nisi testes minus digni deponerēt pro reo: & digniores pro actore: quā tūc creditur minus dignioribus, vt reus absoluat. gloss. est singularis in c. clerici. lxxxj. dist. p quā ita dixit Ab. in c. ex literis in pe. no. de proba. & Spe. in ti. de teste. §. postq. ver. porro. & Barb. in addi. ad Abb. in d. c. forus.

329 ¶ Hinc est qd licet aliās plus credatur testibz affirmantibus quā negatibus: etiam si miles essent: secundū Abb. in d. c. in nostra. in si. & in c. cū in tua. in iij. no. de testi. & Bal. in l. data opera. col. xxij. C. qui accu. nō potest tamen hoc nō habet locū quando testes negātes essent p reo: quia eis pl^{us} creditur: vt reus absoluat: ita p illā gl. in d. c. clerici. tenet Feli. in d. c. ex literis. co.

330 lū. ij. in vlt. not. ¶ Super quatuor mēbro in quātū Bart. agit si aliquis dicat se filiū alicuius: & ex aduerso negetur: qd pbatbitur hæc filiatio, remittit se ad allegata p eū hic. Tu dic breuiter in hac materia: qd probandum quod esse filiū, sufficit pbari esse natū in domo consistere matrimonio inter maritū & vxorē quia is dicitur filius quē nuptię demonstrant. l. filiū. §. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. si vicini. C. de nup. & no. Abb. & Feli. plenē in c. per tuas. de probatio.

331 ¶ Quod amplia procedere etiā si vxor erat meretrix & milescebat

seebat se cū aliis viris: quā nihilo minus ille, qui nascitur presumitur natus ex marito. ita no. Bal. in d.l. si vicini. & in rubr. C. de proba. col. si. pro hoc est tex. in l. miles. §. de functo. j. de adult. & not. Abb. in c. tranfmisse. col. ij. in fi. extra. qui fil. sint legi.

332 ¶ Secūdo amplia procedere nō solū in viro & vxore: sed etiā inter cōcubinos: nā ille q nascitur presumitur natus ex cōcubi no retēto in domo sicut ex marito: vt est gl. in c. michaelē de fil. presbi. & no. Abb. & Fel. in d.c. per tuas. & Ale. in cōsili. in j. vo.

333 ¶ Istud tamē intelligitur procedere in eo q est cōcubinus. vt s. sec. in eo q tenet pedissequā in domo quā pedissequa parit filium: nam ille partus nō presumitur filius domini: nisi pbeatur q illa pedissequa erat cōcubina domini. ita singulariter tenet Bal. in d.l. filium. col. ij. in fi. s. de his qui sunt sui vel alie. iu.

334 ¶ Prædicta limita nō procedere quādo pbaretur absentia viri p nouem mēses & maximē tpe cōceptionis: vel si pbaretur q vir non fuit vñs cū vxore: vel fuit infirmus, vel alio modo impotēs ad cōcūdū: quā tūc præsūmitur filius eius. ita no. Bald. in d.l. filium. colū. j. & Abb. in d.c. transmissæ. & c. causam quē. el. j. qui fil. sint legi. & Fely. in d.c. per tuas.

335 ¶ Qualiter autem sit articulandum in probando filiationem vide Bar. in l. no. non nu.

336 dis. C. de prob. ¶ Super quin

to mēbro collige ex dictis Bar. qualiter probatur veritas alicuius rei etiam per discussionem & inquisitionem vt si perquiratur & non inuenitur. Et nota hunc modum probandi veritatem: quia potest seruire ad multū. ¶ Secundo collige ex dictis Barto. q in dubio quilibet præsūmitur decessisse intellectus: nisi probetur ex aduerso q fecerit testamentum, cui addit quod ista est veritas. & ita tenet Alex. Ias. & communiter docim l. si emancipati. C. de colla.

338 ¶ In sexto membro inquā Bart. hic format vnam notabilem q. & eam indecisam relinquit: dicendo q de facto pendebat, addit q eam decidit Bar. in l. gerit. col. pe. j. eo. & tenet aditionem valere: sed Bal. in l. porrit. in viij. q. C. de iure delibe. tenet contrariū, scilicet q non valeat Alex. hic in fi. remittit se ad dicenda per eum in d.l. gerit vbi nihil dicit: vnde tu breuiter tenet opi. Bart. in d.l. gerit. scilicet q valeat aditio: quia verior est & mouet vltra Bart. vno solo fundamento. Nam oīa iura quæ dicunt aduentē debere esse certum, procedit in casibus in quibus dubietas quæ habet se ad esse & non esse est talis: vt si haberet se ad esse, aditio valeret: & si ad non esse aditio non valeret vel e contra: & idem in repudiatiōe: hoc potes clarē percipere ex omnibus exemplis & requisitis supradictis sed in casu isto

si isto siue dubietas habeat se ad esse siue de nō esse semper & in omnem euentū aditio fortiter effectum: ergo sine dubio debet valere: & ita teneo. Non obstat quod dicit Bal. in d.l. potuit: quia fragilem rationem adducit: quæ tollitur per hoc q in omnem euentum inducitur.

339 eadem aditio in effectu. ¶ Vltimo inquātur Bar. in septimo membro in fina. verbis dicit q quādo est delata hereditas pupillo sufficit scientia tutoris v possit adiri. Ex hoc infero q si moriatur pupillus hereditate non adita, transmittit ius deliberandi ad heredem: licet ipse nesciuerit hereditatem sibi delatam: & sufficit q tutor sciatur in terminis tenet Barto. in l. cum antiquioribus, in fin. C. de iure delib. & ibi etiam Alexā. in pe. col. Et procedit hoc: secūdū Bart. ibi: siue pupillus sit infans siue non, item procedit etiam si tutor nō fecit inuentarium nec

alia solennia. ita tenet Bar. in l. vlti. C. de turo. & cur. qui satisf. non dedit. ¶ Hoc tamen limitatum modo tutor superuiuat tempore mortis pupilli secus si primo moriatur tutor. ita tenet Barto. in consil. clxxviii. inci. Perusinus. & in cōs. cccxxij. incip. domina Cecilia. Et per hac sit expedita præsens repetitio. Laus Deo immortalis optimo: eiusq. genitrici: & omnibus sanctis. ¶ Et fuit hac repetitio expedita per me Robertum Marantam Venuisium V. I. D. In Ciuitate Melucti de prouincta terræ Bari in partibus Apuliæ: sub anno domini Millesimo quingentesimo decimo septimo. Die vigesimo nono Mensis decembris: quinta indictionis, incepta tamen fuit per me scribi & componi sub die vicesimo quinto mensis nouembris anni eiusdē. In die Beatæ Catarinæ. Continuatis tamen absque intermissione lucubrationibus.

REPETITIO LEGIS, SI ACTOR. ff. DE PROCURATORI.

BVS. EDITA PER PRÆCLARVM

I. V. Docto. dominum Rober-
tum Marantam Ve-
nūmum.

S I ACTOR. Ista
le est brevis & mul-
tu difficilis in tex.
& in gl. prefertim
propter varietatē
lecturarum: & habet materiam
vnde notabilem & in practica
quotidianam. vnde pro eius cla-
riori intelligentia & eorum quæ
traduntur in glo. & Bar. præsup-
pono qd procuratorū duæ prin-
cipaliter dicuntur esse species.
Quidā dicitur procurator sim-
pliciter: & quidam procurator
in rem suā. ¶ Procurator sim-
pliciter dicitur ille qui aliena
negotia mandato domini ad-
ministrat: prout ita diffinit iuris
consultus in l. j. §. eo. ideo autē
dicit aliena negotia: qd in pro-
priis negotiis non dicitur quis
procurator, cum in illis non ca-
dat mandatum. l. ij. in fi. j. man.
& not. Bart. in d. l. j. §. eo. d. in re
enim propria quilibet est mo-
derator & arbiter. l. in re man-
data. C. mada. itē ideo dicit mā-
dato: qd sine mādato non dicitur
procurator: sed potius ne-
gotiorū gestor. vnde tūc habet
locū titulus de neg. gest. vt pro-
batur in l. j. & ij. j. de nego. gest.

¶ Inducitur autē istud mādatū
procuratori nō solū p expres-
sam cōcessionē mādati, & pro-
curationis: sed etiā p traditi-
onē instrumenti cōtinentis: nā co-
ipso qd debitu qd cōparet in in-
dicio tanq procurator & pro-
ducit instrumentū debiti, presu-
mitur ex hoc procurator vt admi-
tatur salte cū cautione de rato:
vt no. Bart. in l. vulgo. in fi. j. de
admi. tu. & idē Bar. in l. ij. §. cau-
se. j. de car. edic. & Bald. in l. fi
qua p calū. in fi. C. de epis. & cle-
ri. & Bal. Aug. & Imo. & Pau. de
cast. in l. Maui. j. sol. mar. licet
aliter teneat Bal. in l. j. C. de p-
cur. & in l. labeo. §. de pactamē-
opi. Bart. præcedens est magis
cois: qua tenet Imo. in c. corā.
de offi. dele. & ibi etiā Fely. ple-
nē tangit: & dicit illā esse cōm-
mū. Illud aut quod dixi requirit
cautionem de rato intelligitur
quādo producēs instrumentū
non pbat qd dñs tradidit sibi
instrumentū: sed fundat se solum
sup præsumptionē quæ oritur
ex ipsa ostē sione instrumenti: si
secus est si probaret qd dñs tra-
didit sibi illud instrumentū: qd
ex hoc inducitur mādatū plenū
necesse

nec est necesse aliter de rato ca-
uere: sed indistinctē admittitur.
i. tenent Bald. Imo. & Fely. in
d. cap. coram. & Alexand. in d. l. 4
vulgo. in addi. ad Barto. sicut di-
cimus in vxore: quæ eo ipso qd
tradit instrumentum debiti ma-
rito super paraphernalibus, cō-
stituit ipsum facere procurato-
rem & dare sibi mandatum: vt
not. glof. & Barto. in l. vt. C. de
pac. conuen. & in l. maritus. C.
de procurat. & Bald. in l. filius.
C. de pact. ¶ Item dicitur in
diffinitione, mandato domini
&c. Ideo enim dicit domini &c.
quia procurator nō potest con-
stitui nisi à domino litis secu-
dum glo. & Bar. in d. l. j. §. eo. Ex
hoc sequitur qd tutores & cura-
tores ante litem cōtestatā non
possunt procuratorē constituere:
quia non sunt veri domini:
sed debent constituere actorem.
l. neq. tutores. & ibi Bart. Bald.
& communiter doctores. C. de
procura. Et istum actorem de-
bent constituere cum decreto
& autoritate iudicis: alias si ac-
tor non fuerit eo modo con-
stitutus non valet constitutio
actoris & vitatur processus: vt
no. glo. & Bart. in d. l. neq. tuto-
res. & glo. in l. si actor. C. de ap-
pel. & habetur in dec. c. l. xij. con-
sil. Neapo. in ver. tertio ille &c.
pro hoc est text. in §. fi. insti. de
curato. Post vero litē cōtesta-
tam possunt tutores & curato-
res cōstituere procuratorem si-
ne alio decreto iudicis: qd tunc

sunt effecti domini litis: vt d. l.
neq. tutores. i. fi. & prædictis ad
de Pau. de cast. in cōf. ccccxliij.
col. ij. in ij. vol. ¶ Ad vñū tamē
est aduertendum qd quando tu-
tor vel curator cōstituit procura-
torem in casu permissio, talis
procurator nō dicitur procura-
tor pupilli vel adulti: sed ipsius
tutoris vel curatoris: vnde in
suo libello debet cōparere tan-
quam procurator tutoris non
autem pupilli: alias nō procede-
ret. ita tenet Pau. de cast. in cōf.
xvj. col. j. in j. vol. ¶ Ex prædictis
ergo habes optimā practica
repellendi procuratorē & an-
nullandi processum per eum fa-
bricatum: vt quando esset con-
stitutus per tutorem sine decreto
iudicis ante litem cōte. secus si
esset constitutus ab ipso pupil-
lo cum autoritate tutoris: quia
valet constitutio: vt est text. in
d. l. neq. tutores. ¶ Secūdo se-
quitur ex dicto verbo, domini.
qd procurator ante litem conte-
statam nō potest alium procura-
torem substituere: quia non-
dum est effectus dominus litis:
nisi habeat expressum mandatū
à domino vt possit aliū substi-
tuere: quia tunc potest etiā an-
te litē cōtestatam substituere
alium. vt est text. in c. j. de procu.
li. vj. & not. Bar. in l. j. §. e. & mo-
der. communiter in l. q. quis. C.
de procur. vbi est text. de prædi-
ctis. post vero litē cōtestatam,
procurator efficitur dominus li-
tis: in tantū qd non potest domi-

nus vltorius iudiciū in se suscipe
re: nec procuratorē reuocare si
ne causa. tex. est in l. procuratoribus. C. de p. e. & ibi Bal. & doc.
in d. l. q. quis. & l. post litem. §. e.
e. & tunc pōt procurator indistinctē
aliū substituere: vt d. l. q. quis. §. e.
6 de p. e. li. vj. ¶ Ex quibus sequitur
alia optima practica annullandi
processum, q. vbiq; est fabricatus
processus cū procuratore vsq; ad
litis conte. inclusi uē nō pōt vltorius
in illa causa citari dominus ad litē in aliquo
actu: sed tantū procurator: imo
si citaretur dominus & nō procurator:
& dominus nō compareret: non posset
fieri actus in eius cōtumacia: & factus
nō valeret. Ita notanter tenet Bart. in
d. l. procuratoribus. vbi dicit ita
consuluisse dominū Lambertinum
de rāpo. Idē tenet Bart. in l. mutari. §. e.
& in l. i. §. i. de rei iud. & in l. col. iij. ver. tē
que ro & C. de sent. & Bal. i. l. q. n.
in viij. q. de test. C. & Abb. in c. iij.
col. pe. & ibi etiā Fel. in pe. col. de test.
& Ale. in d. l. pcuratoribus. ¶ Limita
tū p̄dictā cōclusionem nō procedere quando
procurator esset absens vel infirmus:
quia tūc sufficeret citari dominum &
valeret actus in eius contumacia factus:
ita limitat Alex. in d. l. procuratoribus.
& Gem. in c. si quem. ver. secus. in sexto
no. per illū tex. de p. e. li. vj. ¶ Item illud
quod dixi quādo pōsit substitui opera

tur etiā ante lit. cōte. p. d. e. j. intelligi
q. hodie est limitatū in hoc regno p. ritū magnæ curiæ in
nu. 12. qui incipit. Itē si pcuratori
& c. vt pcedat ita demū si in pcuratorio
est expressē specificatū, vt possit
substituere ante litē conte. secus si
simpliciter diceretur cū potestate
substituendi: q. hoc nō obstante
nō pōt substituere nisi post lit. conte.
dicitur in dicto titu. ¶ Itē illud
verbum dñi positū in diffinitio-
ne procuratoris: licet nō se extendat
ad tutores & curatores & alios
administratores qui ad ministrant
ad aliorū vtilitatem: qui nō possunt
facere procuratorem ante litē
contestatam: tamen secus est in illis
administratores qui ad ministrant
ad propriā vtilitatem, & fructus
percipiunt: quia possunt constituere
procuratorem ante litē contestatā.
quia dominis equiparantur, ratione
fructuum. Exemplū est in p̄tela
to: qui potest procuratorē in dñi
stinctē constituere: vt in §. reuerendi-
simi. ver. si quādo. in athen. de san. epi.
& tenet Bart. in d. l. neq; tutores. C. de procu. &
in l. j. §. e. ¶ Idē dem etiā procedit
in parte administratōe bona ad
inuentia filij: quia ex quo facti
fructus suos hodie per l. j. & quib;
ibi habentur. C. de bo. mater. &
l. eū oportet. C. de bo. quæ lib. potest
procuratorē constituere in causa
aduenticia filij: vt tenet Bart. in d. l. neq; tutores. & idē
Bar. & Bal. in d. l. j. per illum tex.

C. de

C. de bo. ma. & in tali constitutione
procuratoris nō requiritur consensus
filij: nisi solum in contestatione
litis faciēda per dictum procuratorem
ita tenet Bal. in l. vlt. §. vbi autē. C. de bo. quæ
libe. & Alex. in d. add. ad Bart. in d. l. j. C. de bo. mater. ¶
¶ P̄dictis adde vnam optimam
practicā, in quantum dicitur q. procurator
constituitur mādato domini: sup hoc
habemus in regno vna pulchram
limitationē: quæ est quod si quis
siue actor siue reus cōparuit
primō personaliter in iudicio ad
faciendum primos actus & deinde
vellet constituere procuratorem:
non pōt id facere nisi post
litem cōte. per eum. licet sit dominus
& principalis. Ita de hoc est vnus
titus magnæ curiæ vicariæ in nume.
144. qui incipit, ¶ Item si aliquis
C. ¶ In quantum autē super ista materia
multū consideratur litis contestatæ.
Adde quod hodie in regno omnes
causæ ciuiles sunt summa rē per
cap. detestates. & per regiam
prag. primam que incipit, dispēdia.
adeo quod in eis non requiritur
litis contestatio. & tūc ille primus
actus qui fieret immediatē post
litis contestationem, quando
requiritur habere vim litis
contestationis in causis in quibus
nō requiritur: & operatur eundē
effectum, quē operatur litis
contestatio. ita tenet Bal. & Bar. in l. nihil. & in l. nulla.
C. de procu. & Car. in cle. consti-

tutionē. §. si in fi. de elec. & Lu. Ro. in conf. clxxiij. & Abb. in c. infinuante. in fi. de offi. dele. & Fely. in c. olim. de accu. & Paris in trac. find. in ver. sententia. in
iij. col. ¶ Procedo nunc ad secundam
speciē procuratorum. scilicet procuratorē
in rem suam. super quo est sciendū
quod procurator in rem suam
consideratur dupliciter. primo modo
ex parte actoris: secundo ex parte rei.
Ex parte actoris is dicitur
procurator in rem suā cui vult
suscipere viles actiones à domino
vel mandatæ directæ: seu earū
exercitium ad vtilitatē ipsius
procuratoris. probatur in l. qui
stipendia. & ibi Bar. & omnes
doc. C. de proc. & in l. j. C. de act. &
oblig. & in hoc differt à
procuratore simpliciter: quia ille
procurat ad vtilitatē domini: non
autē propriā: iste vero ad propriam
vilitatem. ¶ Super quo est
aduertendum præsupponendo prius
quod actiones directæ & iura
directa sunt ita fixa & radicata
in personā domini q. nō possunt
aliquo modo ab eius ossibus
separari. l. quis ergo casus. &
ibi glo. & l. si Stichus. §. de pecul. &
not. glo. in l. iij. in prin. ¶
pro socio. ¶ Hoc præsupposito,
dico quod procurator in rem
suam potest constitui altero de
quatuor modis: de mente moder. in
d. l. qui stipēdia. Primo modo
si sibi cedatur actio vtilis &
mādetur directā: ita vt vtrq;
habeat: & tūc habebit vtilem &

exercitii directæ: quia ipsa propriè directæ cedi nō potest: nec transit de cedente in cessionariū: sed remanet affixa eius ossibus: vt s. dixi. Secundo modo q̄ sibi cedatur solum vilis & non mandetur directæ: & tūc solum vilis actionē nomine proprio potest intentare. Tercio quod sibi mādatur directæ tantum & nō cedatur vilis: & tūc habebit solū exercitium directæ actionis: quā intētat nomine domini cedētis: sed ad suā propriā vilitatē: non autem potest tunc vilis nomine proprio intentare cum illā non habeat. ita hæc omnia probantur glo. Bar. & Bal. in d. l. j. C. de ac. & ob. & in l. si in solutu. eo. tit. & in l. illam. C. de dona. & in l. vlti. & ibi glo. & Bal. C. quādo fiscus vel priua.

16 ¶ Quarto modo constituitur procurator in rem suā si aliquis donat alicui instrumentū debiti quod habet cōtra aliū: nā censetur ei donare nō solum illam chartā: sed etiā totū debitū ibi comprehendit: & sic inducitur quā dā cēso: per quā illi donatarius efficitur procurator in rē suā: ita tenet Bal. in d. l. vlti. C. 19

17 trimo. ¶ Et ex predictis colligi potest q̄ sit differentia inter cedere & mādare actionem: nam quando mādatur actio, trāsfertur solū exercitiū directarū: sed quādo ceditur trāsfertur vilis quā potest suo nomine cessionari

narius intētare. ita hæc differentia declarat Bar. in d. l. j. col. pe. C. de ac. & ob. & ibi etiā glo. Et ibidē dicit quod quo ad ceden tem nulla est differentia in effectu: quā superdirectæ remanent penes ipsū cedentē: sed bene est differentia respectu cessionarij: q̄ pōt intentare nomine proprio vel nomine cedētis: secundū quod est sibi actio cessā vel mādatur: tamen semper ad suam vilitatē agit, vt s. fuit dictum.

18 ¶ Ex hoc sequitur quod nō dicitur propriè procurator: cū non cōpetat sibi diffinitio procuratoris tradita in l. j. s. eod. cum non administret negocia aliena: sed propria. vnde per hoc nō comprehenditur in statuto loquente de procuratore: vt not. Bald. Alexand. & communiter do. in d. l. qui stipendia & Bal. in l. j. s. eod. & Bal. in l. j. v. q. C. de ac. & ob. cū statuta debeant stricte intelligi in casu proprio & vero: non autē in casu ficto. l. vlti. C. de his quive. ata. impe. & l. iij. s. hæc verba. d. ij. & ibi Bar. j. de neg. gelt. & l. j. s. si is qui nauem. j. de exercitiis.

19 ¶ Itē inquantū lupeti? dixi cit ca cōstitutio procuratoris in rē suā q̄ quando ceditur sibi vilis tantū & nō mādatur directā non pōt intentare exercitiū directarū: intellige istud sanē pro cedere in duob? tantū casibus, videlicet, primo quādo expresse ageretur q̄ nō sit mādatur directæ: & sumus in cessione homin

nis: quā tunc statum cōuentioni: cum contractus legem accipiat à cōuentione partiu. l. j. s. si cōueniatur. j. depo. et l. si vt certo. s. nūc videndū. j. cōmo. et c. cōtractus de reg. iur. l. ij. et no. Soc. in cōl. clxviij. ver. postremo. in ij. vol. Secundo p̄cedit in illis casib? in qbus vilis actio trāsit ipso iure sine cessione: prout est quādo vēditur hereditas vel quando datur nomē debitoris insolutu: nam tūc nō trāsit exercitiū directarū nisi mādatur. ita loquitur tex. in l. vlti. C. quādo sif. vel priua. secus est quādo cēso sit ab hoīe: quā licet nō mandetur directæ: tamē ipso iure trāsit earū exercitiū cō ipsā cessione. ita notāter tenet Bal. in d. l. j. col. iij. ver. circa primum. C. de ac. et ob. vbi ita distinguit inter cessionē legalem et hoīs. p. tex. in l. si procurator. s. si in fi. j. mādatur. et ipsum sequitur Alex. in d. l. qui stipendia.

20 ¶ Vñ tamen nota p̄petuū in hac materia, q̄ licet cessionari? habeat actionē noīe proprio et ad suā vilitatē: non tū dicitur creditor eius contra quē est sibi facta cēso: nec ille dicitur f? debitor. l. pla nē. j. fa. ere. & ibi hoc dicit Bal. ex quo inferi ibi Bal. q̄ si statutum dicat q̄ debitor possit capi ad instantiā creditoris nō poterit capi ad instantiā cessionarij: agētis vili nomine proprio: quā nō dicitur creditor propriè: nisi agat actione directā sibi mādaturā noīe cedentis, tanquā procu

rator: quā tunc capi possit secundū Bal. ibi. Adde q̄ cōtrariū tenet idē Bal. in l. p. diuersas. i. x. q. C. mād. & Bal. in l. si ex. s. si j. de le. j. & Bal. in l. j. col. fi. & ibi etiā Alex. i. pe. col. j. si cer. pe. & Ale. in d. l. si in fi. & Bar. in l. j. ver. quā ex forma statuti. & c. j. de ac. & ob. & Bal. in l. ex. legato. in fi. C. de leg. & Lud. Ro. in consi. cxlij. in quibus locis cōiter concluditur q̄ cessionarij numeratur inter creditores: & includitur in dicto statuto: vnde pōt vi gore dicti statuti facere capi debitorē cessum: & instrumentū executionis ita poterit peti ad instantiā cessionarij sicut ad instantiā cedentis. p. hoc videtur tex. in l. iij. C. de do. & hæc videtur magis cōsopi. Ad illam l. planē potes respondere: q̄ verū est q̄ directo nō dicitur creditor: sed vtili tere: sicut dicit ibi glof. ¶ Et ex predictis sequitur duo corollaria optima in practica. primum est: q̄ pactū executiuū de capiēdo bona p̄pria autoritate, de quo in l. creditores. C. de pign. trāsfertur in cessionariū: adeo q̄ pōt vigore instrumenti capere bona debitoris sicut pōt cedēs. ita in terminis tenet Bal. c. j. s. siquis vero. de pa. iur. fir. & Pau. de ca. in cōl. lix. in fi. in ij. vol. & Alex. & Ias. plenē in l. j. s. vltu.

22 Etuaris. j. de ope. no. nū. ¶ Secundu corollariū sequitur si est verū, q̄ ex quo hodie per ritum magnæ curiē vicarij pōt creditor p̄sentare instrumentū cri

minaliter via extraordinaria & executiva: cuius vigore pōt debitor carcerari nisi in cōtinenti doceat de iure suo: vt est ritus, q incipit, itē siq debitor. sequitur ex hoc q cessionarij habēs instrumentū liquidū possēt dictā viā executiua exercere contra debitorē, factū prius pēambulo super pbatōne cessionis. sicut fit pēambulo in herede agente iuxta formā alterius ritus sub rub. de pēambulis. ¶ Verū licet de mero iure ista conclusio possēt sustineri per dictā rationē: tamē intellexi q magna curia in ciuitate Neapoli hoc nō seruauit de facto: qā non admittit cessionariū ad pēstendū instrumentū secundū formā illius ritus: p illā rationē: qā ad hoc vt pōsit eo modo pēstentari instrumentū debet iuramentū in eo esse pēstitū de facie ad faciē. vt habetur in dec. lxxij. cōsi. Nea. tamē hæc possēt tolli p id qd dicimus de herede: q pēstentat: & tamen iuramentum non est pēstitū de facie ad faciē.

23 ¶ Quinta tamē superius dictum fuit q procurator in rē suā potest intētare vtilē actionē nominē ppro & exercitiū directē noīe cedētis: quomodo pōt cognosci, quādo intētat vtilē & quādo directā. in hoc breuiter est cōis opi. Bar. Bal. Ale. & cōiter doc. in l. qui stipendia. C. de p. cu istud cognoscitur ex cōclusionē libellinā: si petit reum cōdēnari sibi. pcurator noīe

cedētis, cēsetur intētare directā: si verō petit sibi cōdēnari proprio noīe: tūc cēsetur intētare vtilē: debet tamē tūc facere mentionē de cēssione in libello: aliās nō procederet: & esse inept: vt nō. Ale. i cōsi. cxxxvij. col. ij. ver. ij. ex alio & c. in i. i. v. 24 & Bar. i d. l. stipēdia. ¶ Quid autē si ex libello nō appareret clarē quam actionē intētantan possit cōpellī ad instātiā rei cōuenti declarare vtrū velit intētare vtilē vel directā: dic q. ita tenet Bar. in l. si duo. j. de l. i. & Bal. in l. si quis in rem. j. c. 25 ¶ Quē autē vtilitas refulerat quis intētare actionē directā vtilē: dic q. multē sunt vtilitates. quarū prima est q. si intētat directā tenetur ante li. cōte. addere copiam instrumenti cessionis aduersario p legitimationē suę personę. secus si intētat vtilem: qā nō tenetur. ita tenet Bar. in d. l. si duo. j. de fo. & Bal. in l. i. i. j. q. C. de act. & ob. & in d. aliis stipendia. in fi. & Fel. in c. j. col. 26 antep. ver. v. de prob. ¶ Secunda vtilitas est: qā si intētat directā tenetur defendere cedētē in causa recōuentionis: nisi esset cessionarij ex causa onerosā & sine fraude iuxta tex. i. l. si quis in rē. j. c. secus est si intētat vtilē: qā tūc nullo modo tenetur cedētē defendere. secundū gl. & Bar. in d. l. si quis in rem. licet Bar. 27 vbi contrariū teneat. ¶ Tertia vtilitas est: quia quādo cedatur alicui aliqua actio priuilegiata

ex persona cedētis si intētat directā gaudet priuilegio illius actionis: secus si intētat vtilē. ita tenet Bal. in l. j. col. iij. si fi. & seq. C. de priuileg. dot. & in l. hæredē. & ibi Alex. in addi. ad Bal. C. de hære. ac. de qua materia habetur p Bart. in l. post dotē in fi. & ibi etiā Alex. & doc. j. sol. matr. 28 ¶ Quarta vtilitas est: qā si cedēs sit cōmunicat: repellitur cessionarius intētantans directā: qā obstat sibi exceptio ex cōditionis ex psona cedētis: secus si intētat vtilē. ita tenet Abb. in c. licet vndiq. in fi. & ibi etiā Fel. 29 de offi. dele. ¶ Quinta vtilitas est: qā si est facta cēssio alicui q pōt habere reum ad forū ipsius actoris: licet competere exceptio declinatoria contra ipsum cedētē: non tamē cōpetet contra cessionariū priuilegiatū. vbi si forte est cuius Neapolitan: si agat actione vili: secus si directā. ita est deci. cōsi. Neap. in nu. lxxij. qā hæc exceptio coheret personę: & nō opponitur contra cessionariū: cū sit alia persona: per ea quę nō. Bal. in d. l. si quis in rem. j. e. & Dy. in c. si quis in 30 ius. de reg. iur. li. vj. ¶ Sexta vtilitas est qā stante statuto q inter cōiūctos causa cōpromittatur prius est in regno regia pragmatica: quę incipit odia. si conuictus cedat actionē nō coniuncto: & cessionarius agat vili actionē nō potest cōtra eum opponi vti causa cōpromittatur cū ipse nō sit conuictus: secus si

agat directā. ita habetur in d. de ci. lxxij. cōsi. Nea. ¶ Septima vtilitas est: qā si in terminis huius l. nostrę pcurator in rē suā dōt offert se liti fuit tacitē admisus per partē & nō opposuit in primis actis: nō potest vltierius pars opponere in processu iudicij vt cōpareat principalis quādo intētauit vtilēs: secus si directas intētauit noīe cedētis: quā tūc in quacūq. parte iudicij pōt aduersarius istud petere q. cōm pareat principalis. ita tenet Bal. hic in secūda lec. hui. l. in fi. per tex. in c. j. de iud. lib. vj. & per ea quę habētur in l. v. l. C. de proc. ¶ His igitur pro aliquali intelligentia dicēdū sic pēstippositis deuenio ad l. ipsām, quę secūdum cōe summariū doc. h. i. iūcta gl. Actor pōt cōueniendo eligere dominū potius quā procuratorē in rem suā si dominū putat legaliorē. h. d. vel aliter in theatralico. Si liti se offert proprii qui pōstulat in rē. Et potius actor adesse velit. Id sibi iure licet dicat magis esse fideliē si dōminū aut melius noscere facta putet. h. d. cū glo. casus in ista l. ita pōt poni simpliciter & sub nube propter varietatē lecturā rū. Quidā erat mihi debitor in centū, cōueni ipsū in iudicio: quem cū cōuenissem quā alius tertius obtulit se liti tāquā procurator in rem suā volēdo suscipere in se periculū causā q. ad eum spectaret cōmodum & incōmodū: ego replicabā compa

reat principalis q est legalior: & magis factū nouit quia cum eo volo litigare & nō tecum. dubitatur an debeam audiri? & videbatur dicendum q nō. quia procurator in rē suā habet ius com parendi in iudicio & litigandi. l. vlt. C. quādo sis vel priuā. & l. ij. C. de do. ergo lege permittit admitteri debet. Præterea i q se offert liti admittitur: & cū eo iudiciū fabricatur. l. is qui se obtrulit. & l. sin autē. in princ. j. de rei ven. tamē determinatur cōtrarium & ratio decidēdi est quia actor dicit principalē esse legaliore: & magis informatū de veritate: vnde facilius litigabit cum eo quā cum isto procuratore in rem suā qui fortē est homo cauillofus & malā cōscientia: & nō habet eam notitiā de facto: & ideo actor auditur in hoc casu. Et sic nō obstant rationes dubitandi. ¶ Doctores non colligunt aliqd notabile ex ista l. ppter eius breuitatē. tu tamē nota ex ista l. iuncta gl. q actor habet electionē litigandi cum reo principali. vel cū procuratore in rē suā. si reus est legalior: & magis instructus de facto litis: & sic licet aliā pcurator in rem suā sit admittendus in iudicio ad litigandū: vt d. l. qui stipendia. C. de procur. cū simili. bus: tamen si est aliq homo cauillofus qui multū vexaret aduersariū: adeo q dominus esset legalior. est in arbitrio aduersarij nolle litigare cū eo sed po-

tius cū principali: vt hic cōcordat text. in l. j. in fi. cum l. seq. & ibi gloss. j. de alie. iud. mu. causa fac. Et ita per hāc l. limitatur omnia iura loquētia de procuratore in rem suā. ¶ Amplia hāc l. procedere nō solum in actore sed etiā in reo vt si pcurator in rem suā compareret ex parte actoris: q reus potest dicere. volo litigare cū principali qui est legalior. ita dicit Bart. hic facit tex. in l. cū miles. ff. de alie. iud. mu. causa fac. hec ampliatio corrobatur per illā regulā quæ se habet quōd statutū in vno ex correlatiuis. censetur statutū in alio. l. si. j. de accep. l. si. C. de in di. vid. tol. vnde quod statuitur per hāc l. in actore. statuitur etiā in reo: & ad ipsum extēditur tāquā ad aliud correlatiuū. quod qualiter procedat vide j. super declaratione Bar. ¶ Habes ergo ex prædictis vnā electionē quā habet actor in iudicio per hanc l. adde quōd actor habet aliam electionē in iudiciis: videlicet quōd vbiq; reus habet plures iudices competētes est in electione actoris coram quo velit ipsum cōuenire & nō potest reus declinare forum ita tenet Bald. in l. cum clericis. C. de episcopis. & clerici. & Abb. in c. cum sit generale. colum. j. de fo. competen. de hoc est gloss. in l. vlti. C. vbi in rem act. & gloss. in cap. statutum. s. cum autem. in versicu. recuset. de rescript. lib. vj. & Bartol. in l. si per errorem

rem. in fin. s. de iur. omn. iudi. & gl. in c. dilecti. de fo. compet. quod limita quādo plures iudices essent competentes de iure cōi: secus si de iure speciali puta ex priuilegio: q tūc est electio rei corā quo conueniatur. text. est in autē habita. C. ne si. pro pa. in ver. verum & c. not. Bal. in d. l. cū clericis. ¶ Tertiā electionē habet actor in iudiciis vbiq; debitor promisit sibi alternatiuē vnū quod est in obligatione & aliud ad cautelam ipsius actoris: vt si promisi alicui soluere centum. vel dare pignus seu fideiussores: nā tunc actor pōt precisē petere q soluat centum: & non pōt reus dicere. volo dare pignus. vel fideiussores. ita tenet Bar. in l. quāuis. j. de pig. ac. & Alex. in l. iiii. s. si ex cōuentione. j. de re iud. & Alex. in l. q duos. j. de leg. j. & Sal. in l. quod fauore. C. de legi. & las. in l. j. col. ij. s. qui fat. cog. & ex hoc limitatur illud q vulgo dicitur q in alternatiuis electio est debitoris. vt habetur in l. plerunque. s. si. j. de iure dot. ¶ Quartam electionē non habet actor. videlicet qn est sibi facta promissio indefinita: vt si quis cōstituat sibi seruitutē eūdi per fundū suum nō specificatū per quā partē fundi: nā tūc electio est actoris per quā partem vult ire: & postq elegit flecti nō potest amplius variare. text. est: & ibi Bal. & Flo. in l. si cui. j. de seru. ui. & gl. in l. si via. j. de seru. ru-

sti. pred. ¶ Quintam electionē habet actor in alternatiuis remediōrū vel actionū: vt quādo actori cōpetūt plures actiones ad idem seu plura remedia: potest eligere id quod vult. ita tenet Bart. in l. cū proponas. in fi. C. de trāsa. & Bal. in l. j. C. si ser. exte. per tex. in l. quod in hareddē. s. eligere. j. de tribu. & l. cū fili. s. vicariis. j. de leij. & Bar. in l. j. col. ij. j. de ac. emp. & Bal. in c. j. s. ad hoc. colū. vj. in fi. de pace iur. fir. pro hoc est tex. in l. est in arbitrio. C. de act. & obli.

¶ Sextā electionē habet actor in alternatiuis locorū: vt si quis promisit dare centū Capuz vel Ephesi. est in electione actoris in quo loco velit ipsum conuenire: q si esset in electione rei: nunq solueret: cū semper mutaret locū: casus est in l. nō vtiq. in prin. & ibi Bar. j. de eo quod cer. lo. ¶ Septimā electionē habet actor q habet instrumentum debiti: in quo sunt obligata sibi multa bona existētia pecunies plures & diuersos possessores: nā pōt actor eligere quam rē vult: & eligere vnū possessorem: & cōtra eū integrē satisficere: nec pōt ille opponere q plures sunt possessores aliorū bonorū: q oēs cōueniatur pro rata. casus est & ibi hoc tenet Bar. in l. creditoris. j. de distrac. pig. & idē Bart. in l. Moschis. j. de iure fisci. ¶ Octauā electionē habet actor in causis summariis: q a potest eligere an ve-

lit petere in scriptis, vel verbo. gl. est in cle. s. p. §. verū. in ver. sue. & ibi Car. in xiiij. q. de verb. sig. debet trā ex ore actoris reduci in actis id quod petit. secū
 40 dū glo. ibi. ¶ Nonā electiōe actor habet in legatis qñ legaretur incertū de certis, vt si testōr habēs duos seruos dixisset lego vnū ex seruis meis Titio: nō exprimēdo quē serū legasset: nā tūc Titius actor eligit quē vult. casus est in l. q. duos. j. de leg. j. & nō Bar. in l. ij. in prin. j. de optio. lega. q. sanē intellige quādo vnū legaretur: si verō dixisset testōr: vnū ex seruis meis lego Titio: & aliū Sēpronio: in isto casu ille, q. est primō noīatus a testatore debet prius eligere. ita singulariter decidit Bar. in d. l. qui duos. & ibi Alex.
 41 ¶ Decimā electiōe habet actor in casu multū notabili q. solit sapius accidere: qdā pmissit mihi q. possim extrahere duo plaustra lignorū vel vnū plaustrū de nemore suo, extraxi primo vnū: volo deinde extrahere aliud, pmissor nō vult: q. promissit vnū vel duo: vnde vult eligere vnū: sed ego volo eligere duo: dic q. mea est electio: vt possim eligere duo: ita decidit Iac. de Raue. in §. huic aut. insti. de ac. & ibi sequitur Ias. in l. j. colū. ij. §. q. fat. cog. Allegat ita tenere Pē. de Bellap. in l. cū qui dā. C. de ver. sig. per ea quā voluit Bar. in l. quāuis. j. de pig. ac. quia hęc alternatiua cēsetur ap

posita in fauorē creditoris: vnde eius erit electio: p. ea quā dīcta sunt §. in tertia electiōe.
 ¶ Ereditis textualib⁹, venio ad gl. & capio primo gl. magnā in ver. si actor. quā gl. pro clarior intelligētia diuidoin duas partes principales, in prima parte ponit casum ad hāc l. quatuor modis. in secūda parte p. viā cuius quæstionis vult tollere vnū contrariū, secūda pars incipit ibi, sed secūdu hoc &c. Item prima pars subdiuiditur in quatuor particulas: p. ut quatuor sunt casus positiōis. secūda incipit ibi. Et pōt poni casus. Tertia ibi fecūdo, pone &c. Quarta ibi, ter-
 42 tio secūdu Ioannē &c. ¶ Pro expeditione hui⁹ gl. quero sup. ea qualiter pōt poni casus sup. ista l. dicit gl. q. pōt poni casus per l. de illo. & l. electio. j. de noxa. & l. etiā si sit. §. itē si quis dolo. j. de peti. hare. & hoc fecūdo Pla. & adde in quibus locis est in potestate actoris conuenire possessorē vel eū q. dolo defuit possidere: & sic videtur cōcordare cū ista l. Glo. nō approbat neq. reprobāt hanc casus positiōem: sed immediatē trāsit ad aliā: tamē de mēte Bar. to. hic nō valet hęc positiō: q. in illis iuribus possessor nō dicitur pcurator in rē suā sed potius venit, vt dñs in quē est sita plenē alienario rei petitor meritor nō cōuenit huic l. quæ loquitur de procuratore in rē suā. ¶ Sum nūc in ij. parte huius
 glo

gl. in qua ponit casum alio modo: videlicet ego possidebā vnū librum quē tu dicebas esse tuū: cōuenisti me rei vēdicationē ad istū librum: ego post litē cōte. vel ante alienaui hunc librum Titio causa mutandi iudicij: tu actor potes cōuenire me alienatē, vel illū Titium in quē alienaui. gl. reprobāt hūc casum: q. ille Titius nō dicitur pcurator in rē suā: sed potius dñs cū in eū sit facta alienatio & trāslatū totum ius quod erat penes alienatē: & sic nō conuenit huic l. vt modo dixi: q. per istas duas casus positiōes inferretur fecūdu Bal. hic q. si actor conuenit eū qui dolo defuit possidere: & possessor cōparetē & veller sit scipere iudiciū p. suo interesse possēt actor dicere: nolo litiga retēcū sed cū principali q. est legior: & tñ hoc nō est verū: q. nite possessor est verē principalis: & repellī nō possēt a lingādū p. suo interesse: vt dicit Bal. hic: nec tūc curatur de legiori & cum hac reprobatione trāsit Bar. hic. Deinde gl. volēdo saluare hāc positiōe dicit: nisi dicas q. donaui tibi id quod ex lite fueris cōsequutus: quasi velut dicere glo. q. possēt poni casus: q. ego cōuentus nō alienaui propriē librum causa trāstēndi dñum: sed tantū cōcelsi ipsum Titio vt defendat sibi librum per te motū sup. illo lib. & donaui ei omne quod fuit ex dicta lite consecutus: vt si fortē obli-

neat in totū liber sit suus: si verō transfigat: sit suū quicquid ex trāsfatione consequitur: & hęc fuit mēs huius gl. ita declaratē: tamen gl. nō obstatē hac saluatione nō firmat pedes: sed trāa sit ad aliam casus positiōem.
 ¶ Nota tamē ex ista glō. multū singulariter secūdu Barto. & Bal. hic q. quādo tertius comparet tanquā principalis & pro suo interesse nō vt procurator in rem suā non potest sibi opponi q. dominus est legalior: & sic non potest repellī a litigando. istud percipitur ex reprobatione, quā facit glō. & per hoc habes notabilem limitationem ad hanc l. vt nō procedat in eo qui cōparet vt dominus & principalis possessor. ¶ Secūdo per istud dictum habes optimam declarationem ad illam l. de illo. & ad d. §. item si quis dolo. scilicet quōd in terminis illarū ll. nō possēt actor repellere possessorē offerentem se liti: dicendo quōd principalis qui de sit possidere est legalior: quōd nota. ¶ Sum nunc in tertia parte glō. in qua pono casum. hęc vendidit hareditatem: in qua hareditate ego eram debitor hareditatis: emptor conuenit me vtili actione: ego volo reconuenire emptorem ex persona venditoris: quia venditor erat mihi debitor: & in hac reconuentione volo vt compareat venditor, tanquam principalis & legalior possum
 hoc

hoc dicere: secundum istam lec. secundum quam ista l. intelligitur loqui in reconuentione: & secundum hoc exponeretur si actor. i. si reus cōuentus qui in reconuentione est actor. glo. re probat hūc intellectum per l. ij. C. de pact. & l. ij. C. de hare. vel ac. ven. vbi habetur q̄ emptor hereditatis non potest conueniri nisi sponte velit: vnde per hoc excluditur quòd ego possim hunc emptorē reconuenire inuit per d. ll. & sic hāc lec. nō procedit. Deinde gl. volēdo saluare hanc lec. dicit: certe i. mō est bona positio. quia aliud est cōueniri & aliud reconueniri. quasi velis dicere gl. ille l. qui dicunt emptorē hereditatis nō posse conueniri nisi sponte velit. procedunt in conuentione principaliter facta: secus in reconuentione: quia potest inuitus reconueniri: & hoc voluit dicere Bar. hic qui cōmuniter habetur corruptus: ibi dum dicit postea, sustinet quòd imō possum eum reconuenire, licet non principaliter &c. ¶ Ex ista parte glo. ita declarata habes colligere naturam reconuentionis quæ est: & in quo differt a conuentione: quia licet sit aliquis priuilegiatus vt inuitus trahi nō possit per cōuentionē corā ali quo iudice: si tū ipse conueniat aliū corā illo iudice potest ibidem inuitus reconueniri. & hoc est inductū per illam rationem æquitatis traditā in authē. & cō

sequenter. & in l. cū Papinianus, in h. C. de sen. vbi dicitur cuius in agēdo quis seruat arbitrium eundē habere iudicē contra se 44 nō debet deignetur. ¶ Hinc est q̄ licet clericus non possit conueniri corā iudice laico. c. si diligēti. de fo. cōpet. & authē. statutus. C. de episc. & cle. tamen si conuenit aliquē laicum coram iudice laico potest coram eodē per conuentum reconueniri tenet Bar. in d. authē. & consequenter. in fin. & gloss. in c. de mut. peti. & habetur plenē per Fel. in c. ar. si clerici. de iudi. pro hoc habemus in regno ritum magnę curiæ vicarię in nu. cluj. qui incipit. Item q̄ clericus. &c. 45 ¶ Vltimo loco gloss. reprobatur istam casus positionem ex alia ratione: quia in isto casu celsio fuit ex causa non lucratua. l. si quis in rem. j. eo. quasi velit dicere gloss. quòd ista casus positio præsupponit quòd hereditas fuit emptā: & titulus emptionis est titulus onerosus: & quando quis succedit ex titulo oneroso, non potest reconueniri ex persona cedentis: nisi celsio sit facta in fraudem vt habetur in dicta l. si quis in recon. & ibi not. ¶ Circa hanc lectū, Barto. hic saluare eam sequendo opi. Hug. & Iac. but. & intelligit q̄ hic emptor hereditatis sponte se obtulit defensionī in causa reconuentionis: & sic sumus in terminis. d. l. ij. C. de pac. verum actor voluit potius hære-
dem

dem tanquā legaliozem. & ita intelligendo hanc lec. est optima secundum Bart. ex qua habes notabilem extensionem ad hanc l. que loquitur in causa cōuentionis: vt procedat etiam in causa reconuentionis. ¶ Deuenio ad quartam partem huius gloss. in qua ponit casum etiam in causa reconuentionis: verū in hoc solum differt a præcedenti: quia ibi fuit celsio ex causa onerosa: hic autem ex causa lucratua: vnde declarando gl. pone sic casum: ego eram debitor tuus in centum celsisti hanc actionem Titio contra me: Titius egit contra me ex iure celsio: & satisfecit de defendendo in alia causa: ad quod tenetur: ex quo erat celsionarius ex causa dona. & sic titulo lucratua: 48 deinde ego volo reconuenire cedentem vel procuratorē celsionarium possum hoc facere: quia fuit ex causa lucratua. Et si celsionarius se liti offert possum dicere, compareat principalis: quia est legalior: & in hac vltima lec. residet gloss. item has duas lec. tenet Bart. hic: & dicit vt ranque esse bonam: sed præcedentem esse meliorem intelligendo eam secundum Iac. but. vt s. ¶ Ex predictis ergo patet q̄ habemus hic quatuor lect. quarum primæ duæ loquuntur in conuentione: & aliæ duæ in reconuentione: prout aduertit hic Bald. primæ duæ fuerunt reprobate: quia non loquuntur in

procuratore in rem suam vt loquitur hæc lex: sed potius in domino prætendente principale interesse. istæ sequentes duæ ap probatur hic per Bart. vt s. dixi. tamen Bal. hic subtiliter considerādo dicit q̄ adhuc istæ duæ vltimæ sibi non placent: quia non conueniunt huic l. quæ loquitur in procuratore in rem suam: nam ille celsionarius respectu reconuentionis nullum habet mandatum: nec dici potest procurator in rem suam: & sic ista l. est malè exemplificata in causa reconuentionis: vnde secundum Bal. omnes istę quatuor le. remanēt reprobate: certe consideratio Bald. est subtilis: adeo q̄ istæ lec. in causa reconuentionis non videntur casu retere dubio. ¶ Tamen ad hoc vt ista l. reddatur magis notabilis & ampliata puto sustentari posse opi. Barto. quòd imō istæ duæ lec. in causa reconuentionis procedant & conueniant huic legi. Et cōsidēro q̄ prima lec. istarum duarum ponit exemplum in emptore hereditatis reconuento: qui emendo hereditatem censetur emere omnia iura actiua & passiuā ipsius hereditatis saltem in effectu: iura enim actiua transeunt ipso iure vtilia in emptorem. l. emptor. C. de hare. vel ac. vend. passiuā autem non transeunt: quia ius passiuum non potest in alium transferri nisi consentiente creditore: vt not. Bald. in l. ij. C. de pac.

pac. per l. si mandato meo. §. j. j. man. verum effectus iurii passiuorum transiit in ipsum emptorem: quia licet ipse non possit conueniri inuitus a creditoribus sed solum venditor: tamen tenetur soluere & extrahere venditorem indētem. l. hereditatem. & ibi habetur. j. de dona. & l. ij. C. de hare. vel ac. ven. unde considero quod venditor vendendo hereditatem censetur cedere actiones actionis viles: ut d. l. emptor. & etiam effectum passiuorum: quia saltem tacite ex iuris dispositione censetur ei mandare quod extrahat ipsum venditor rem indētem a creditoribus hereditariis in effectu. per d. l. ij. & d. l. hereditatem. Modo ad propositum quando iste emptor sponte se offert secundum Bartol. ad defensionem venditoris in causa reconventionis, facit id ad quod in effectu habebat tacitum mandatum: presupponendo quod debitor reconventionale erat hereditarium: quia in effectu ipse tenebatur illud luere: unde bene potest dici procurator in rem suam: & sic remanet restricta ista solutio Bartol. solum in debito hereditario: sed si debuit esset extraneum & ex alia causa quod ex causa hereditaria: tunc adhererem opi. Bald. quia tunc non posset dici procurator in rem suam aliquo modo in causa reconventionis. ¶ Eodem modo considero in iij. leg. quod possit saluari gl. & Bart. ab impugnatione Bal. quia

in ea cessionarius erat ex causa lucrativa: qui ipso iure tenetur defendere cedentem in causa reconventionis. l. seruū quoque. §. si. j. eo. & not. gloss. in d. l. si quis in rem. j. eo. unde cum cedatur sibi actio ex causa lucrativa censetur cessā cū hoc onere defendendi: & sic saltem tacite ex iuris dispositione seu interpretatione censetur ad hoc habere mandatum: unde potest dici procurator in rem suam sicut in simili dicimus quando venditor hereditatem nil cedo expressē, & tamē ipse iure transeunt viles actiones. ut d. l. emptor. Eodem modo quando datur nomen debitoris in solutio transiit iure ex dispositione legali transiit vtilis actio. l. si. C. quando fil. vel priua. & tamen dicitur ille procurator in rem suam ex parte actoris: ita ergo est dicendum ex parte rei: & sic remanet defensiva opi. Bart. per quam habemus extensionem ad hanc l. ut procedat etiā in causa reconventionis. ¶ Capiō secūdam partem principalem huius gl. in qua querit ad quid potest facere procurator in rem suam, si habet necesse litigare ad voluntatē aduersarij: quia si aduersarius non vult litigare secū solum domino repellitur a litigando: ut hic gl. soluit & dat verum intellectū ad hūc tex. scilicet ut procedat quando persona domini est legalior & melius nouit factū: unde vult dicere gl. quod potest esse quando ita est legalis procurator

procurator in rem suam sicut dominus: & pari modo nouisset factum: quia tunc actor non audiretur: sed deberet litigare cū procuratore in rem suam: & cū glo. concordant Bartol. & Bald. hic & gl. in l. planē. j. fami. here. ¶ Venio ad glo. fin. in versicu. qui in rem. Quo diuidi in duas partes. in prima parte declarat text. In ij. format vnam questionem. Secunda ibi: sed quid &c. Dicitur in text. quod potest actor eligere dominū potius quam procuratorem in rem suam: dicit gloss. quia transfert iudicium: quasi dicat illud iudicium quod prosequatur actor contra dominum, volebat hic procurator in se assumere. l. solutionem. j. de solut. & ideo hoc inuito actore fieri non posset: ut not. in d. l. solutionem. Ex hac gloss. colligit Bald. hic quantum intellectum ad hanc legem, & itum quantum approbat: & dicit esse veriorē ceteris: & secundū istum intellectum esset ponendus casus quod hic dū conuenirem debitorem meū quidam tertius se obtulit ad suscipiendū iudicium animo nouandi: possum dicere comparat principalis si est legalior: secundum Bald. hic. ¶ Et licet Bald. teneat hunc intellectum ut veriorē: tamē ego indubitanter teneo hanc l. nō. procedere & quod gl. & Bald. malē loquantur: & quod hic intellectus sit deterior ceteris: quod clarē ostēdo. Nā

glo. dicit ista verba. scilicet quia transiit in se iudiciū. l. solutionē. j. de solu. super quibus verbis presuppono quod gloss. debet intelligi secundum l. quam allegat: ut not. Bartol. in l. non solum. §. si liberationis verbo. j. de libe. leg. & Ioan. And. in c. cum nuntius. de testi. unde dum illa glo. allegat d. l. solutionem. vult dicere quod iste procurator suscipiebat iudicium animo nouandi: quia iste est verus intellectus ad illā legis solutionē secundū gl. Bar. & Pau. de Cast. ibi. Ex hoc sequeretur quod iste suscipiens iudicium animo nouandi posset inuito actore comparere, quando persona domini non esset legalior: quia tota distinctio huius legis consistit, in sit legalior persona domini: & tunc non admittitur procurator: alias secus. ista consequentia est euidenter falsa: quia secundum veram & communem conclusionem quando tertius vult suscipere iudicium animo nouandi & liberandi debitorem: non admittitur indistincte inuito actore: siue sit legalior siue non: ita tenet Bart. in dicta. solutionem. pro hoc est text. & ibi Bartol. in l. si mandato meo. §. j. j. mand. & Bart. in l. liberto. §. fin. j. de nego. gest. & in hac l. sed secundum istum intellectum glossa, adhiberet illa distinctio an sit legalior adaptando ipsum ad hanc legem, unde apparet quod

est

est falsus intellectus & eodem modo Bald. qui ipsum sequitur male loquitur, vnde in hac prima parte huius glo. & Bald. hic.

¶ In secunda parte glo. querit quid si actor dicit dominum esse legatorem, procurator dicit quod ipse est legator: cui est credendum? dicit gloss. Actori sentit ergo gloss. quod potius actor sit credendum, tu die melius, ut per Bart. hic: & ibi referuo dicendum super eo. Et ex his glossa in hanc l. explicata est. ¶ Habemus ex prædictis hunc eumque quinque intellectus ad hanc l. quorum primi duo sunt communiter reprobat: alij duo sequentes qui loquuntur in reconuentione approbantur hic per Bart. licet Bald. eos reprobet, ego tamen conatus sum eos saluare supra vna cum Bart. verum faciunt aliquam violentiam ad hunc text. qui loquitur per verbum conuenire: & exempla illa loquuntur de reconuentione: & sic impropriat litteram huius l. Quintus intellectus tenetur per Bald. hic: quem optimam ratione reprobauit. ¶ Sexto modo legit Bald. hanc l. ponendo casum per l. plan. c. j. fa. ercisc. ut si duo erant heredes qui diuiserunt hereditatem in qua erant duo creditores, scilicet Titius in centum, Meuius in aliis centum: certum est quod vnumquodque debuit diuidi per portionem hereditaria in ter heredes ipso iure. l. ea qua.

C. famil. ercisc. & l. j. C. si certum petat. & l. pro hereditariis. C. de hære. actio. adeo quod Titius habet suam actionem in quinquaginta contra vnum heredem & in alium heredem in aliis quinquaginta: & ita etiam Meuius. Modo conuenit inter istos heredes quod vnus soluat totum debitum Titio & alius Meuius. Titius modo conueniebat vtrumque: heredem ad quinquaginta, ille qui erat hæres & promiserat soluere totum Titio, comparet ut procurator in rem suam: & vult suscipere totum iudicium & pro quinquaginta coheredes: potest creditor dicere, compareat principalis quia est legalior: & hæc l. potest applaudere huic l. & ea tenet gloss. in d. l. plan. & puto eam recte procedere: vnde in hoc teneo cum Bald. hic.

¶ Vltima tot & tantas l. c. datas ad hanc l. ego addo septimam l. c. & magis planam & notabilem: & puto quod hæc fuerit vera mens huius l. per quam l. c. non voluit in aliquo litterabatur text. Pono igitur casum sic. Ego eram creditor hereditarius in centum, hæres vendidit hereditatem: ego creditor conueni hæredem: eundemque venditorem ad dicta centum: qui emptorem conuenire non poterat inuiti. per d. l. j. C. de pet. Emptor sponte se offert ut petator in rem suam ad suscipiendum iudicium non tamen a no uis

ego

ego dico, Volo ut compareat principalis, scilicet venditor: quia est legalior. ¶ Quirar an possim hoc dicere? & deciditur hic q. sic. & iste intellectus nullum videtur habere obstatum, & loquitur in causa conuentionis: non autem reconuentionis: & sic est conformis cum l. nostra. istud exemplum verificatur per l. vlt. §. Titius. j. de condi. indeb. vbi est casus optimus ad sciendum qualiter constituitur procurator in rem suam ex parte rei. & not. gloss. in l. Plautius. j. eo. hic intellectum puto veriore carteris, & cum isto pertranseo super hac l. ¶ Expeditis gl. & l. c. huius l. venio ad apparatus, & ad suppletiones, & primo Bart. hic relatis glo. format duas opposita simul videlicet, de l. j. §. vlt. s. eod. vbi qui non vult comparere per se, potest se defendere per procuratorem: hic dicitur quod tenetur comparere principalis ad instanciam actoris: ergo male. Item opponit de l. soluendo. j. de neg. gest. & l. solutionem. j. de solu. vbi dicitur q. potest quis defendere aliquem etiam inuitum, & pro eo solueri hic dicitur contrarium: quia defensor repellitur a litigando: ergo male. ¶ Pro solutione horum contrariorum Bart. hic facit quatuor membra distinguenda: quæ etiam reasumit idem Bart. in d. l. solutionem, & tangit in d. l. liberto. §. vlti. j. de negot. gest. & in omnibus bene loquitur.

Ego autem reasumam ista quatuor membra per quatuor conclusiones: addendo vnicuique conclusioni suppletiones necessarias. Prima igitur conclusio est: si debitor cōuenit tertius compareat ad suscipiendum plenum iudicium in se, animo nouandi: & transferendi iudicium, & actionem in personam suam, & liberandi penitus debitorem a toto debito: non cogitur actor istum admittere: siue persona domini sit legalior siue non: vnde actore volente, repellitur a litigando. istud probatur per d. l. si mandato meo. §. j. & ibi Barto. & in dicta l. solutionem. & in dicta l. liberto. & hic. Et hæc conclusio est vera & communis: loquitur dicta l. soluendo, & dicta l. solutionem. quæ illi quo ad iudicium suscipiendum, debent intelligi volente actore: non autem eo inuito. ut dicit gloss. & Bartol. in dicta l. solutionem. Et hæc sit prima limitatio ad istam conclusionem, scilicet ut non procedat actore volente: quia tunc admittitur tertius, & debitor liberatur: ut not. in dicta l. solutionem. ¶ Secundo singulariter limita hanc conclusionem procedere quando tertius vellet iudicium suscipere: ut supra, secus si vellet soluere debitum pro debitore conuenito: quia tunc potest soluere creditor etiam inuito, & liberare debitorem etiam inuito a molestatione credi-

L1

toris, & cogitur creditor hunc admittere ad soluendum. imò si nollit recipere solutionem potest ille tertius eam offerre vel deponere: quæ oblatio erit tantæ virtutis, vt impediatur debitorum ulterius cōueniri possent. ita multum notabiliter tenent Bald. Ange. Fulgo. & Paul. de cast. & ibi etiam lasin l. tale pactum §. post diuisionem. suprā. de pact. & dicit ibi Bald. notari ex illo text. quòd extraneus habet ius offendendi debitum, & liberandi debitorem l. qui decem. §. j. de solu. & l. cum postlimini. C. de capti. & l. ob signatione. C. de solu.

56 ¶ *Secunda conclusio vera est: si debitore conuento compareret tertius ad suscipiendum iudicium non animo nouādi nec debitorem liberandi: sed tantquam procurator in rem suam: animo defendendi pro suo interesse, & tunc ille admittitur si persona domini principalis non sit legalior: alias secus, & ita loquitur hæc l. & dicta l. planē. cum gloss. fam. erisc. & de hac legalitate debet disputari in principio litis: quia si actor admisit procuratorem in rem suam, & nō opposuit quòd dominus erat legalior sibi prejudicauit, & non potest ulterius istud opponere secundum Barto. hic & bene. Quod intellige & declara, vt dixi §. in euidentialibus in versic. septima vtilitatis &c. ¶ *Ex dictis Bart. super

isto secundo membro colligitur tria notabilia. primum quòd sicut exceptio declinatoria, & recusationis iudicis debet opponi in principio litis antequam aliqua exceptio opponatur. vt not. Bart. & Alexād. in l. quidam consulebat. de re iudi. & not. Bart. & doct. in l. si cōuenierit. de iurisd. omn. iudic. ita etiam exceptio declinatoria, & recusationis aduersarij, vt hic. ¶ *Secundum notabile est, quòd postquam procurator in rem suam est admissus ad litigandum per aduersarium, nō potest ulterius petere aduersarius, vt comparere principalis ad se examinandum, vt principalem, & legaliorē: quia non dicitur ulterius principalis ad hoc, vt eius confessio possit præiudicare procuratori. ¶ *Tertium notabile est quòd confessio principalis non nocet procuratori in rem suam admissio in iudicio postquam fuit notum aduersario illum esse cōsionarium, vel aliter esse procuratorem in rem suam: secus si nondum sciuitur id: quia sibi tunc noceret: vt not. Bart. & doct. in l. si cum emptore. §. de pact. & probatur in l. vlti. §. de transact. contrarium tamen videtur tenere Bald. hic in fina. col. tamen non est contra si recte inspicitur. ¶ *Tertia principalis conclusio est, si debitore conuento compareret tertius cum mandato ad eum defendendum tanquam procurator

ator simpliciter ad vitiliterem domini: non autem propriam. tunc indistincte admittitur siue dominus sit legalior siue non: ita loquitur text. in l. j. §. vlt. §. cod. titu. ¶ *Quod limita primo procedere in causis ciuilibus, vel criminalibus in quibus irrogatur pœna a relegatione infra: secus si a relegatione §. quia tunc non admittitur procurator: sed ipse principalis comparere tenetur. l. penul. §. ad cri men. & ibi Barto. j. de pub. iudi.

62 ¶ *Secundo limita nisi ex aliqua iusta causa iudex veller facere comparere principalem, & nollit procuratorem admittere: vt quia est rixosus, & rabula: quia potest hoc facere etiam in causa ciuili. l. vlti. & ibi gloss. & doctores. C. de procurato.

63 ¶ *Tertio limita hanc conclusionem non procedere, quando aduersarius in aliquo articulo veller præsentiam domini, vt ipsum examinari faciat, vt principalem, & legaliorē, & tanquam melius de causa informatum: quia tunc tenetur dominus venire personaliter in iudicium ad testationem quasi principalis faciendam, atque eo iure vtimur: ita tenet Barto. hic per dictā l. vlti. & ibi gloss. C. de procurat. si verò dominus esset absens, vel non posset in iudicium venire: tunc procurator debet mittere ad eum in loco vbi est, ad se examinandum, vt principalem, secundum Bartol.

hic per l. generaliter. §. his de præsentibus. C. de rebus credi.

64 ¶ *Sed iuxta hoc cadit notabile dubium, si dominus est absens, & est mittendum ad eum pro ipso examinando ad instantiam aduersarij, cuius expensis mitti debet. Bald. in dicto §. his de præsentibus. videtur dicere quòd expensis petentis, & sic expensis aduersarij. contrarium tenet Bal. hic, & verius scilicet, quòd mitti debet expensis ipsius absentis examinandi, & ita fuit decisus iste casus in sacro consilio Neapolitano: vt est decis. clxxvij. pro hoc est glossa l. j. §. defendi. j. ex qui. caus. in post. ea. & ideo est: quia non debet deterior fieri conditio litigantis propter absentiam aduersarij: sed ipsi absenti debet absentia obesse. ¶ Et ex hoc verificatur illud quod in simili dixit Bartol. in dicto §. defendi. quòd si aliquis absens mittit procuratorem ad litigandum mecum: ego potero petere copiam mandati procuratorij sumptibus ipsius absentis: ne fiat deterior conditio mea propter eius absentiam. quod est valde quotidianum in practica. Idem in simili notat Bartolus in lege prima, in fin. C. de procuratoribus.

65 ¶ *Quis autem dicatur principalis persona in iudiciis: ad hoc, vt sciamus quis debeat se examinare: vt prin-

capale: vide text. in authen. principales, & ibi Bald. in j. not. C. de iur. calū. vbi dicit Bald. quod principalis persona dicitur illa quæ suo nomine litigat in iudicio: pro hoc est ritus magnæ curiæ vicariæ in nume. 283. qui incipit. Item quod quando cuncte vbi appellat principales personas actorum, & convenientium: per quod potest dici, quod persona principalis dicitur illa quæ agit, vel conveniunt in iudicio, vt satis colligitur ex traditis in materia huius l.

66 ¶ Quod autem de procuratore: can dicitur principalis, & an possit compelli ad se examinandum, vt principalem sicut eius dominus, vide Bal. in l. non solum. colum. j. j. eod. vbi dicit, quod sic: quia procurator tenetur respondere omnibus illis positionibus, quibus tenetur respondere dominus: si ad hoc habeat speciale mandatum: aliàs posset petere terminum ad cōsulendum dominum: istud est hodie clarè decidum in regno per deci. consil. Neap. in nume. 92. vbi expresse deciditur, quod procurator potest compelli ad deponendum, vt principalis.

67 ¶ An autem quando examinatur principalis possit iudex repellere eius aduocatū, vel procuratorem: dic quod sic: nec ipsum instruat: ita tenet Bald. in dicta l. non solum. in princ. in fi. colū. j. eod. licet se remittat. faciūt not. per gl. & Bart. in l. pro-

ximè. j. de his quæ in testa. delen. vbi habetur, quod iudex nō debet se consulere cum aduocato alterius partis, & dicit glo. in consil. regni: vt vniuersis. in versu. cum proborum. quod aduocati non debent interesse in consilio ferenda sententia: tamē iste casus prepositus est hodie decidum in regno per dictū ritum magnæ curiæ vicariæ in nume. 283. qui incipit: Itē quod quādo cūque. vbi dicitur quod principalis debet examinari in secreto sine consilio aduocati, vel procuratoris, & non puni-
68 te. ¶ Quod singulariter limita non procedere in rustico vel idiota qui esset examinandus, vt principalis: quia in eius examine potest interesse aduocatus, vel procurator: ad hoc ne propter eius simplicitatem in sua depositione decipiatur. Ita tenet Host. in cap. dilecti. de iudi. & illud dictum sequitur Soc. in repe. l. j. colum. iij. j. de vulg. 69 & pupil. ¶ Quod autem si principalis interrogatus super positionibus non vult respondere: quod habetur per consuetudinem, vel negante: secundum quod

vilius

vilius est eius aduersario. Ita dicit Bald. in dicta l. non solum. colum. fin. illius princ. versi. vlti. querō. j. eod. pro hoc est text. in cap. ij. de confes. lib. vj. & in l. de etate. §. qui tacuit. j. de inter. act. Istud est etiā hodie decidum in regno per regiā pragmaticam, quæ incipit, Si reus, quæ est conformis cum dicto Bald. in dicta l. non solum. & cum dicto §. qui tacuit. Item habetur ritum magnæ curiæ vicariæ in nume. 280. qui incipit. Itē seruat dicta curia, quod si quis &c. qui ponit practicum in hac materia, scilicet quod quando quis citatur, vt veniat ad se examinandum, vt principalem: in vltima citatione debet inseri copia articulorum super quibus vult deponere, & tunc si nō comparet habetur pro confesso, & ab huiusmodi decreto nō appellatur: vt ibi habetur, quod
70 no. in practica. ¶ Quarta principalis conclusio est: si vno cōuenio comparet alius, qui est eius successor singularis in plenum ius per alienationem: ad suscipiendum iudicium pro suo principali interesse non vt procurator in rem suam, nō potest actor dicere compareat principalis: quia est legalior: sed tenetur litigare cum offerente. Ita dicit Bartol. hic in iij. membro. qui dicit ita debere intelligi iura allegata in princ. glo. scilicet, in l. de illo, & l. electio. de noxa, & ego dixi §. in princ.

glos. magnæ. in ij. lec. & probatur per glo. in dicta l. electio: dum dicit quando non se offert aliquis, tūc procedit illa lex. ergo quando aliquis se offert sequitur, quod cessat electio, & tenetur litigare cum illo. ¶ Itē circa hoc pondera verba Bartol. dum dicit: per quod alius quem actor volebat conuenire liberatur: quia per hæc verba videtur innuere, quod si actor conuenit eum, qui dolo desit possidere, & possessor suscipit iudicium: liberatur conuentus per comparisonem possessoris, & susceptionem iudicii: istud probatur in dicta l. de illo, & l. seq. j. de noxa. allegat Bar. aliū text. videlicet in l. sed si lege. §. item si rem. j. de peti. hære. qui text. similiter bene facit in vers. quid tamen. potest etiam exemplificari in l. etiam. §. itē si quis dolo. ibi euanesce ait. &c. eod. titu. ¶ Posset etiam super isto quarto membro in exemplum adduci materia nominationis in iudicio: vt si ego conuenio colonum, vel inquilinum, vel alium detentatorem alicuius rei, & ille nominat dominum in iudicio: nam domino comparent transfunditur iudicium in eum & cōuentus liberatur ab instantia iudicii. l. ij. & ibi plenè per Bartol. & Bald. C. vbi in rem act. & not. Abb. in c. quoniam frequentor. colum. penult. in fi. vt lit. non contest. vnde tunc non admitteretur actor si diceret

Volo litigare cum colono, vel alio decentatore tanquam legatiori, per prædicta. ¶ Quid autem in auctore laudato comparante in iudicio: an possit comparare inuito auctore: vide Bald. hic in f. colum. vbi notabiliter loquitur: quia potest comparare altero de tribus modis. Primo modo vt simplex procurator. & admittitur per dicta l. j. §. vlt. j. eod. Secundo modo, vt procurator in rem suam pro suo interesse ad fuscipiendum iudicium: non autem animo nouandi, & tunc similiter admittitur: non tamen liberatur emptor ab instantia iudicij per comparationem auctoris: sed prodest illi comparatio auctoris: vt possit ex defensionibus eius liberari, & obtinere, & in hoc differt a nominato in iudicio: cuius comparatio liberat nominatam ab instantia iudicij: secundum Barto. & doct. in dicta l. iij. C. vbi in rem actio. Tercio modo potest comparare in iudicio animo nouandi, & liberandi emptorem, & tunc non auditur: secundum Bald. in hac l. nostra: per ea quæ superius dixi. An autem in dubio præsumatur comparatio animo nouandi, vel non. vide Alexand. 74 in dicta l. iij. C. de pactis. ¶ An autem iudicium ceptum contra emptorem debeat supersederi per laudationem auctoris donec compareat auctor laudatus: dic quod hodie istud est deci-

sum in regno: per regiam pragmatiam quæ in capite Dubitationem per quam est prouisum quod si auctor laudatus est præfens in illa ciuitate in qua iudicium agitur non debet in causa supersederi: sed proceditur contra emptorem, vel alium successorem: si autem auctor est absens a loco iudicij: datur terminus cōpetens conuento ad denuntiandum auctori laudato in loco vbi est, & interim durante termino supersederit in causa contra emptorem contra quem lata sententia mandatur executioni contra autorem laudatum sine nouo processu: ita hæc omnia habebunt in dicta pragmatia. ¶ Querit hic Barto. quoniam ista l. loquitur de procuratore in rem suam ex parte rei: quid in procuratore ex parte actoris: an in eo etiam disputeretur quæ persona sit legatior, & est exemplum si cessionarius agit contra debitorem ex iure sibi concessio, an possit debitor dicere, Cōpareat principalis cedens: quia est legatior: Bartol. hic videtur tenere quod sic. per l. pen. & fin. j. de alie. iudi. mu. causa fac. licet Cy. hic aliter teneat. Et secundum Bartol. hic hæc lex amplius vt procedat etiam in reo conuento: vt possit opponere contra procuratorem in rem suam ex parte actoris de legalitate personæ: hoc tetigi aliquantulum supra, in notabilibus. Bald. hic tenet

tener contra Bart. & dicit quod ista l. non habet locum in procuratore in rem suam ex parte actoris. allegat text. in l. procuratorē rem in suam. j. eo. qui text. videtur destruere istam l. secundum eum, & ibi proprie est glossa. quæ dat hunc intellectum ad istam l. & facit pro Bal. Ego autem teneo opin. Bartol. quam tenui j. in notabilibus: quæ videtur mihi verior: cum modificatione tamen seu distinctione infra scripta. Et pondero quod text. in dicta l. penul. & si. non facit pro Barto. quia ibi fuit facta alienatio causa mutandi iudicij, & ita expresse dicitur in dicta l. penul. quod debet prior dominus experiri si mutandi iudicij causa sit facta alienatio: ergo à contrario sensu secus: vnde illa l. potius à contrario sensu faceret contra Bartol. in casibus in quibus fieret cessione sine fraude, & non causa mutandi iudicij. Nam ille titulus de alie. iudi. mutan. causa fac. præsupponit dolū, sine dolo non procedit dispositio illius tituli, vt dicit text. in l. ite si res. §. j. & l. non solum. j. de alie. iudi. mu. 76 causa fac. ¶ Præterea confidero quod illa l. procuratorē in rem suā, minime facit pro Bal. nec videtur in aliquo contraria huic l. si bene consideretur: nam in illa l. concurrebant cedens, & cessionarius ad exigendum debitorem, & dubitatur quis debeat præferri, & dicitur quod

præferatur cessionarius. quod est verum: concurrente altero de tribus: vt dicit ibi glossa. quæ ponuntur in l. iij. C. de donatio. Et sic questio non erat ibi inter reum & actorem prout est hic: sed erat inter ipsos actores: quia quilibet eorū prætendebat anteponi: vnde non negat ille text. quod si reus opposuisset cessionario compareat principalis, qui est legatior, quod non debeat audiri, & sic videtur longe diuersus casus ab ista l. verum quia contra Bart. habemus magnorum virorum auctoritates: videlicet glossa. in d. l. procuratorē. Cy. in d. l. vlt. j. de alie. iudi. mu. causa fac. & Bald. hic, & in d. l. procuratore. non esset tutum ita indistincte tenere contra eos: maxime cum pro opi. Bart. non habeamus text. in terminis loquentē in actore sicut in reo: & sic opi. Bart. non posset saluari nisi per extensionē huius l. vt ita nūti in reo extēdatur ad actorem, & contra. l. vlt. j. de accep. propterea saluo meliori iudicio ego concordare ita huiusmodi opi. vt distinguamus: aut cedēs alienator dolo sē causa mutandi iudicij, & tūc indistincte sit vera opi. Bart. per d. l. p. aut istud non appareat, & tunc similiter teneo opi. Barto. vt reus possit opponere: vt compareat principalis: quia est legatior, & si principalis vellet comparare discussio de legalitate præferatur cessionario minus legatiori. Si autē nollet cōparere, & tūc qā nemo inui-

tus agere compellitur, puto, qd
admittatur cessionarius inuito
reo: quia aliàs esset in potestate
rei eludere debitum, nolente
agere cedente, & ita procedat
opin. Cyn. & Bal. Et ad hoc me
mouet ratio Bald. qui se fundat
hic super illa ratione: quia ne-
mo inuitus agere cogitur: ergo
a contrario sensu, si sponte ve-
niret ad agendum cessaret ratio
Bald. & ita cum hac distin-
ctione pertranseo. Adde quòd
Rapha. etiam nititur hic cōco-
77 date opit' hic per eum. ¶ V-
terius querit hic Barto, quid si
actor dicit, quòd dominus est
legalior: procurator verò di-
cit se legaliozem: cui incumbat
onus probandi istam legalita-
tem, glos. hic tangit, & non be-
ne soluit. sed Barto. melius so-
luit, & dicit: quòd hæc probatio
incumbit illi qui allegat aliquẽ
legaliozem ad fundandam suam
intentionem, vel exceptionem. I. ei
incumbit. j. de proba. & l. si
vero. §. j. & ibi habetur s. qui
satisfida. cog. Ex hoc sequitur,
quòd cum procurator in rem
suam habeat suam intentionem
fundatam à iure ad comparen-
dum, & iudicium suscipiendum
non animo nouandi: qui ad-
mitti debet: si actor ad ipsum
excludendum allegat dominum
esse legaliozem: ipse allegans
debet hoc probare: quia istud
est fundamentum suæ inten-
tionis ad excludendum aduersa-
rium. quod confirmatur ex his

quæ not. Bartol. in l. hoc iure. j.
de verborum obligat. vbi ponit
hanc materiam: quòd quilibet
tenetur probare id, quod est
fundamentum suæ intentionis,
& Barto. in dicta l. si verò. §. j. &
Abb. in c. bonæ memoriæ. pri-
mo. colum. vj. de electi. vbi ha-
betur quòd etiam negativa de-
bet probari quando est funda-
mentum intentionis alicuius:
licet alias sit improbabilis: vt l.
actor. C. de proba. Eodem mo-
do si procurator in rem suam ad
excludendum actorem diceret
se esse legaliozem excipiendo:
ipse tenetur id probare per pre-
dicta. Et sic semper inspicimus
eum qui se fundat super aliqua
qualitate agendo vel excipien-
do, vt illam probare teneatur. l.
si minorem. C. de in integ. ressi.
Erit ergo practica quo ad iudi-
cium: quòd stante huiusmodi
conflictu inter procuratorem
& actorem: quia hincinde alle-
gant dictam præsentiam legali-
tatem: iudex statuere competen-
tem terminum utrique parti ad
probandam dictam legalitatem:
quo termino elapso poterit p-
ferre interlocutoriam pro eo
qui melius suam intentionem
78 probauerit. ¶ Et ex his potest
decidi illa notabilis, & quoti-
diana quæstio: quam aliàs te-
tigi succinctè in repeti. l. is po-
test. j. de acqui. hæredi. videlicet
si substitutus pupillaris mor-
tuo pupillo egit petendo hæ-
reditatem pupilli vigore substi-
tutionis,

tutionis, & fabricato proces-
su probauit se esse substitutum
pupillariter per testamentum
patris pupilli: item probauit ef-
se mortuum illum cui fuerat
substitutus: non tamen proba-
uit quòd mortuus fuit in pu-
pillari ætate. vt de necessitate
requiritur ad hoc vt sit locus
substitutioni pupillari: an pos-
sit obtinere: & vera opin. est
quam tenui ibi, scilicet, quòd
substitutus obtinet: vt tenuit
Socin. in consil. xxix. colum. iij.
in primo volumi. licet contra
istam communem & verà opi-
81 tria videantur facere. Primo qd
quilibet tenetur probare id,
quod est fundamentum suæ in-
tentionis vt s. dictum est. Sed
profundamèto intencionis sub-
stituti erat quòd pupillus esset
mortuus in pupillari ætate: quia
alias adueniente pubertate sub-
stitutio pupillaris euanescebat: vt
in §. penul. insti. de pupil. substi.
sed hoc non probauit: ergo
79 deberet succumbere. ¶ Se-
cundo: quia quilibet parti ad-
mittitur viuere centum annos. l.
vlti. C. de sacrosanct. eccle. vn-
de iste substitutus videtur ha-
bere præsumptionem iuris cō-
tra se, scilicet quòd pupillus sit
mortuus potius in senectute
quàm in pupillari ætate: meri-
to debebat probare mortem
in ætate pupillari ad tollen-
dam illam præsumptionem.

80 ¶ Tertiò quia ius non præ-
sumit ætatem minorem nec ma-

iozem: sed ille qui se fundat su-
per maiori, debet illam pro-
bare: & similiter is qui se fun-
dat super minori debet illam
probare. l. si minorem. & ibi
Barto. Bald. & doct. C. de in in-
test. restit. & l. cum te. & ibi Bal.
& Salyc. & doct. C. de probat.
Iste ergo substitutus cum sit
actor & fundet se super ætate
minori, debet illam probare:
tamen hic contrariis non ob-
stantibus teneo primam opin.
domini Soci. scilicet quòd sub-
stitutus obtinet, licet dictam
81 ætatem non probet. ¶ Et ista
quæst. proprie decidit glos. in
clem. fin. in glos. penult. in fi. de
rescript. vbi est similis casus: nā
prouisio papæ de beneficio va-
caturo non se extendit ad be-
neficium creatum post datam
illius bullæ. vt dicit dicta clem.
si pone quòd beneficiatus pe-
tit se inuestiri de aliquo bene-
ficio vigore dictæ prouisionis:
probauit concessionem sibi fa-
ctam de beneficio vacaturo.
Item probauit illud beneficiũ
vacare: non tamen probauit ef-
se creatum ante datam suę bul-
læ prout requiritur: queritur
an obtineat: & dicitur ibi quòd
sic: quia probando illa duo ha-
bet suam intentionem: funda-
tam: vnde incumbit aduersario
onus probandi, quòd fuerit
creatum post datam. Sic in ca-
su nostro: substitutus habet in-
tentionem fundatam produ-
cendo testamētum in quo ap-
L l v

paret qualiter est substitutus pupillariter: & probatio filium testatoris esse mortuum: vnde probare quod sit mortuus maior incumbit aduersario: quia hæc est intentio aduersarij potiusquam substituti: quia aduersarius excipiendo illud adducit ad fundamentum suæ intentionis merito sibi incumbit onus probandi vt not. Bart. hic. Illud etiam in optimo simili tenet per plura l. as. in rubric. C. qui admit. in iij. colum. & Bald. in l. ij. C. de peti. heredi.

¶ Et per hæc apparet non obstat primum argumentum: quia responderetur vt s. scilicet quod istud est potius fundamentum rei quam actoris: per prædicta. Minime obstat secundum argumentum: quia illa præsumptio militat quando est dubium an aliquis sit viuus, vel mortuus: quia si à tempore suæ natiuitatis nodum sunt lapsi centum anni præsumitur viuere: nisi contrarium probetur: sed hic apparet contrarium scilicet qualiter est mortuus: vnde cessat illa præsumptio. Non obstat tertium argumentum: quia fateor contrarium: verum substitutus non fundat se super minori etate: sed reus excipiendo fundat se super maiori: ergo ipse reus

82 debet illud probare. ¶ Quærit Bald. hic an ad hoc vt procurator in terminis huius l. repellatur à litigando requiratur ambo ista duo copulatiue

scilicet quod dominus sit legalior: & quod melius nouerit factum: an verò sufficiat vnu tantum: concludit quod vnum tantum sufficit: quia vt plurimum doctores loquentes de hac materia loquuntur alternatiue: vnde sufficit quod vel dominus sit legalior vel melius nouerit veritatem: quia vtunq; non requiritur de necessitate: & bene videtur loqui Bald. pro quo facit tex. in s. affinatis. in l. de nup. Aduerte tamen: quia in eo quod ipse dicit sufficere probare illud vnum scilicet quod dominus melius nouit veritatem puto non procedere dictum suum: & contrarium tenet Barto. hic in finalibus verbis si rectè ponderetur. Nam licet in procuratore simplici illud procedat: vt faciat comparere dominum: quando dominus scit melius veritatem: vt not. gloss. in l. vlti. C. de procura. tamen in terminis huius l. vbi tractatur de procuratore in rem suam illud non sufficit: sed debet probari legalitas secundum quod habetur in l. ij. in fin. & l. sequen. j. de alie. iudi. mu. causa fac. secundum Barto. hic in fin. scilicet probando quod persona procuratoris est durior: vt quia est aliquis cauilloso: & improbus, vel est homo multum potens, vel qui posset vexare aduersarium vbi habetur: persona verò domini est legalior: id est magis pura & veridica: minus

potens: & non cauilloso: & hæc sunt probanda de mente Bart.

83 hic. ¶ Et ex prædictis inferitur quod si actor producat articulos in causa super quibus intendit examinari facere principalem: procurator verò rei simplex dicit. Ego volo respondere super positionibus: quia scio factum sicut dominus: & volo deponere, vt principalis: sed actor dicit quod volo rei, vt principalem & legiorem & non te procuratorem: potest hoc actor dicere: quia procurator non potest inuito aduersario respondere positionibus: sed debet venire principalis tanquam legalior: & magis sciens veritatem. Ita tenet Bald. in l. j. colum. penulti. C. de senten. Et hoc est addendum ad ea quæ dixi s. in iij. conclusion.

84 sione. ¶ Circa illud tamen quod tetigi s. in præcedenti charta an ista lex habeat locum in procuratore ex parte actoris: vbi retuli opin. Bald. hic in prima lectu. tenentis quod non: pondera quod idem Bal. in secunda lectu. noua huius l. in fin. videtur sentire contrarium: dum limitat illud quod dicit Barto. hic, scilicet, quod si procurator in rem suam fuit semel admittus: non potest vterius opponi in processu iudicij quod compareat principalis: quia est legalior. hoc limitat Bald. hic procedere quando procura-

tor intentaret viles actiones: secus si directas nomine domini: vnde per hæc verba videtur sentire Bald. quod hæc l. procedat in procuratore ex parte actoris. Nam hæc distinctio directarum & vtilium non competit nisi actori: quia procurator ex parte rei non habet viles nec directas: quia ius pascuum non transferitur nisi volente creditore. vt dicit Bald. in l. ij. C. de pactis. illud etiam tenet Bald. hic in prima lectu. in secunda colum. versicu. quarto de ratione diuersitatis &c. per l. venditor ex hereditate. infra de heredi.

85 vel acti. ven. ¶ Vltimo vt nihil intactum relinquatur su. per hæc l. quia in euidentiali-bus supra fuit declaratum qualiter constituitur procurator in rem suam ex parte actoris: bonum est ponere exemplum qualiter constituitur ex parte rei: & certè ex prædictis liquet: tamen pro generali intelligentia huius materie pono vnam regulam quam ponit Bal. hic in ij. colum. in vj. intellectu huius l. vbi dicit, quod procurator in rem suam non fit cedendo ex parte rei sed solū ex parte actoris: sed ex parte rei fit promittendo, scilicet promittendo soluere creditoribus: & illud operatur promissio ex parte rei quod operatur cessio ex parte actoris: quo ad hoc

hoc scilicet ut possit dici procurator in rem suam: & hac promissio potest esse tacita vel expressa. de expressa probatur in l.vlti. §. Titius. j. de condic. indebi. & l. planē. j. famil. ercif. & l. hereditatem cum gloss. j. de dona. & l. cum res. C. de dona. de tacita probatur in exemplo glo. in l. Plautius. j. cod. vbi si vendo tibi hereditatem in

qua sunt creditores: censetur vendita cum onere satisfaciendi creditoribus: emendo enim videtur statim promittere de soluendo illis: & sic dicitur procurator in rem suā ex parte rei. Et hac super ista breui lege dixisse sufficiat. Sit laus omnipotenti Deo maximo atq; optimo, eiusq; genitrici: & omnibus Sanctis.

Repetitionum l. is potest ff. de acquirend. hered. & l. si actor. ff. de procurat.

F I N I S.

INDEX LOCVPLETIS

SIMVS OMNIVM MEMORABI

LIVM TVM RERV, TVM

sententiarum quas hocce toto opere continentur.

Abbas maior est potestas in monachum regulare, quam episcopi in clericum secularem. in vi. parte. ver. appellatio. nu. 124. pag. 630

Ablativus absolutus, importat conditionem. in vi. par. ver. citatio. nume. 57. circa med. 250

Abolitio criminis facit accusatorem euitare omnem poenam, & qualiter, & a quo concedatur, & quis sit abolitionis effectus. in vi. parte. ver. inquisitio. nume. 81. 315

Absens qui nullibi reperitur, nec habet cenam domum, potest per proclamationem citari. in vi. parte. ver. citatio. nume. 99. & 101. 75-76

Absens quando vult pati missionem in possessionem, debent eius consanguinei per publicum proclamationem citari. ibi. nu. 107. 377

Abolutio simpliciter concessa a pluribus excommunicationibus, ad omnes refertur. in iii. parte. ix. dist. nu. 7. 188

Abolutio a iuramento concessa per iudicem ecclesiasticum, potest iudex laicus de eius nullitate cognoscere. in iii. parte. xj. dist. nu. 42. 222

Abolutio non potest delegari ab observatione iudicij, ante litem contestatam, nec facere preceptum diffinitivum. in iii. parte. v. dist. nu. 23. 126

Aboluti potest excommunicatus, appellatione pendente. in vi. parte. ver. appellatio. nu. 180. 590

Abolutus de aliquo crimine, non potest amplius accusari nisi sententia abolutoria lata esset ab observatione iudicij. vi. par. ver. inquisitio. nu. 52. 304

Abolutus per transactionem, quando possit iterum accusari. ibi. nu. 55. 305

Absolutus in foro anime potest iterum accusari in foro terrestri. ibi. nume. 88. 317

Absolutoria fertur ab observatione iudicij, etiam in causa appellationis, quando iudex causę principalis protulit sententiam super processu inualido. in v. parte. nu. 51. 276

Absolutoria fertur ab observatione iudicij, quando actor lite contestata se absentat: & non prosequitur causam. ibi. nu. 52. eod.

Absolutoria ab observatione iudicij fertur etiam, quando actor semiplene probavit, & propter eius absentiam non potest sibi iuramentum supplementum deferri. ibi. nume. 53. 277

Absolutoria ab observatione iudicij, diffinitiva dicitur, quando reus soluit debitum pendente iudicio. ibi. nu. 54. eod.

Absolutoria ab observatione iudicij, quod sit interlocutoria. in vi. par. ver. sententia. nu. 33. 515

Absistere ab hereditate, est proprie suorum: & quare ita dicitur, in repet. l. is potest. ff. de acqui. hered. nu. 15. 788

Accidens quid sit. in ij. par. nu. 30. 26

Accidentalitudo iudiciorum & contractuum, quę dicantur. in ij. par. nu. 30. eod.

Accidentalitudo possunt tolli per partes. ibi. nume. 45. 30

Accipere, verbum quid importet. nume. 11. 766

Accusatio criminalis ad poenam oritur commisso homicidio. in iii. par. prima dist. nu. 4. 81

Accusari de homicidio ad poenam l. Cornelie & quid in aliis delictis in vi. parte. ver. inquisitio. nu. 90. & 91. 317

Accusationis loco fama succedit iudice procedente per inquisitionem. in ij. parte. 317

parte.nume.3 18
 Accusator agens merè criminaliter, non potest estimare iniuriam iudicis hoc pertinet iudici in iij.par. prima diff. nume.7 23
 Accusator non admittitur in Regno, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur in iij.par.vi.diff.nume.43. & 49. fo.60.& 62.& in vi.par.vers.inquisitio.nume.18 307
 Accusator colludens seu praevaricans cum accusato, qualiter puniatur. & quādo presumatur collusio in vi.par.vers.inquisitio.nume.77 304
 Accusator confanguineus pro iniuria confanguinei vsque ad quem gradum admittatur in d.versific.inquisitio.nu.62. fo.308.& nume.72 311
 Accusator non comprensus vel desitens ante vel post litem contestatam, qualiter puniatur. ibi.nume.80 314
 Accusator si se absentat, qualiter iudex procedere debeat. ibi.nu.81 315
 Accusator desistere potest ante, quā reus comparcat, ubi non vertitur inter esse sibi. ibi.nu.82 eod.
 Accusator ad instantiam rei tenetur declarare dem commissi criminis in libello in vi.par.versific.inquisitio.nume.8 396
 Accusatore superueniente, an & quando cesset inquisitio in vi.par.versific.inquisitio.nu.3. cum pl. seq. 300
 Accusatore superueniente, non tollitur inquisitio, quando ex forma statutorum iudex potest indistincte inquirere. ibi.nu.39 301
 Accusatore remittente iniuriam pendente accusatione, an possit iudex procedere stante indultu principis procedente. ibi.nu.6 307
 Accusatore mortuo iudex prosequitur ex officio contra accusatum. ibi.nume.180 341
 Accusatus an & quando possit reaccusare suum accusatorem in iij.par.vi.diff.nu.47 160
 Accusatus non potest reaccusare suum accusatorem de aliquo crimine, etiam maiori, nec filios, nec parentes, nec

fratres pendente prima accusatione. & hoc est inductum in Regno per ritus magnæ curiæ, per quos sunt correctæ multæ leges iuris communis, & etiam consuet. Regni. ibidem nume.53 163
 Accusatus de sola iniuria pro crimine homicidij, an possit iterum accusari de homicidio ad penam legis Cornelie. Et quid in aliis delictis, in vi.par.vers.inquisitio.nu.90.& 91 317
 Accusatus ab vno, an & quando pendente accusatione, vel finita possit ab alio de eodem crimine accusari. ibi.nume.94. & 95 319
 Accusatus & punitus coram iudice ecclesiastico, potest iterum accusari & puniri in iudicio seculari & e contra, quando delictum est tale, de quo potest cognoscere & punire iudex ecclesiasticus. ibi.nu.97 321
 Accusatus de crimine, qui fuit contentus, potest iterum de eodem crimine accusari & opponere non potest quidd aliis fuit accusatus. ibi.nu.98 321
 Accusatus de crimine, non expressa qualitate, quæ crimen grauabit, an possit iterum accusari cum illa qualitate, vt grauius puniatur. ibi.nume.100 322
 Reliqua vide infra in litera T in ter Transigentibus.
 Accusare potest confanguineus pro iniuria facta confanguineo, criminaliter tantum non autem civiliter ad estimandum nisi solus pater & maritus in vi.par.versific.inquisitio.nume.60 307
 Accusari potest absoluens, a tertio, qui suam vel suorum iniuriam prosequitur, & accusandus ab alio instanter ignorat. ibi.nu.74 304
 Accusari an possit ab alio, qui transigit de crimine, cum vno accusatus. ibi.nume.51. & 57 305
 Accusari quis potest de crimine, de quo per viam exceptionis cognitum fuit. Idem, & primò fuit cognitum per viā dignū

denuntiationis eugelicæ. ibid.nu.85. & 86 316
 Accusari potest de crimine, qui fuit absolutus a sacerdotibus in foro penitentiae. ibi.nu.87 315
 Accusari quis non potest pluries de eodem crimine ab eodem, sed a tertio sic, quando non fuit sufficienter punitus: aliis a tertio minime. ibid.nume.92.91.& 94 318.19.
 Ad instantiam fieri non possunt in die feriato in iij.par.xvi.diff.nu.47. Fallit in multis casibus, de quibus ibi.nu.99. cum seq. fo.310.& in vi.par.ver.adorum editio.nu.28. cum pl. seq. 482
 Acta facta in curiis nudandinarum in die feriato ad honorem Deian valeant in d.xvi.diff.nu.51. cum pl. seq. vsque ad finem. fo. 251. & 252. & 253
 Acta, quæ percontant instantia precepta in v.par.nume.55 277
 Acta facta in vna instantia, an fidem faciant in alia. Et an publicari possint coram iudice secundæ instantiæ. ibi. & nume.56 273
 Acta non publicata in prima instantia, non faciunt fidem in secundā. ibid.nume.56 eodem
 Acta non solum ordinaria, sed etiam probatoria, in causa criminali per lapsum instantiæ percontant. ibid.nu.57 eodem
 Acta quæ percontant finita instantia aliter, quā per lapsum temporis. ibid.nu. me.62 279
 Acta omnia, quæ sunt a citatione vsque ad litem contestationem inclusivè, in principio iudicij fieri dicuntur in vi.par.versific.inquisitio.nu.2 289
 Acta iudicij voluntaria, veniunt ad forum appellatione in vi.par.verific.adorum editio.nu.5 475
 Acta iudicij & acta litis sue causæ, quæ dicuntur in v.par.nu.55. fol.277. & in vi.par.ver.adorum editio.nu.6 476
 Acta, gesta, & monumenta, qualiter inter se differant. ibi.nu.8. eod.
 Acta iudicij ad hoc vt publicam fidem faciant, quæ requiruntur. ibi.nu.9. cum pl. seq. eod.
 Acta iudicij si se habeant parte præente

vel citata, & absente per contumaciā: aliis non probant, nec alteri parti præiudicant, in causa, in qua sumus in contradictorio iudicio. ibi.nu.9. eod.
 Acta iudicij ad alterius partis instigiam debent fieri aliis non valent. ibid.nume.15 477
 Acta iudicij coram iudice vel eo mandante fieri debent, vt faciant fidem. ibi.nume.11 eod.
 Acta per notarium deputatum scribi debent nec possunt per alium prosequi. ibi.nume.14 eod.
 Acta iudicij scribi debent per notarium a Rege creatum, vel per duos scriptores priuatos de iure communis & quid seruetur in Regno. ibi.nu.15 eod.
 Acta scripta per priuatum in loco, ubi priuatus actorum magister esse consuevit, an faciant publicam fidem, & an ille communi errorius faciat. ibi.nume.17.18. & 19. 476. & 479
 Acta reciproca scripta per priuatum, per alteram partem impugnari non possunt. ibi.nu.19 480
 Acta iudicij in scriptis celebrari debent, aliis non valent, nisi in casibus breuioribus. ibi.nu.22 481
 Acta iudicij an per testes probari possint. ibi.nu.23 eod.
 Acta coram iudice, non requirunt testes, sed sic coram arbitro. ibi.nu.24 eod.
 Acta ante publicationem publicam, si de non habent. ibi.nu.25 eod.
 Acta non publicata equiparantur imbreuitate notarij. ibi.nu.27 482
 Acta voluntarie iurisdictionis de feriatio exerceri possunt. ibi.nu.1. eod.
 Acta pia & requiritur celeritatem, fieri non possunt die feriato. ibi.nu.33 eod.
 Acta de die, & non de nocte fieri debent, maxime sententia. Quid autem, si cōsuetudo esset in contrarium. ibid.nume.42. fol.483. & in ea. vi.par.versific. sententia.nu.29 528
 Acta iudicij, locum, mensum, diem, & annum, in quo celebrantur, continere debent aliis non valent in d.versific. adorum editio.nu.43 483
 Acta omnia regulariter sunt edenda aliis

aliis potest appellari. & non edens, presumitur in dolo. ibi. nu. 4. eod.
 Acta non teneat edere notarius sine faliario. ibi. nu. 5.
 Acta debent edere cuicumque pretendenti interesse, etiam si non sint ad eius instantiam celebrata. secus instrumentum. ibi. nu. 5.
 Acta sumptibus petentis edere debent. salit in libello. ibi. nu. 4. & 5. eod.
 Acta originalia non debent edere parti nec iudici appellationis. sed solum copia, sub poena falsi. nu. 6. eod.
 Acta edere debent die & consule. loco & tempore. ibi. 7. eod.
 Acta semel edita possunt in illius peti, & iterum dantur. secus in instanti: quia regulariter non datur nisi semel. ibi. nu. 8.
 Acta veltantarie iurisdictionis & respectu litis ordinationem, possunt in omni loco expediri, etiam non solito. in vj. par. ver. sententia. nu. 86. 87. 82. 7.
 Acta debent fieri in illa die & hora, ad quem facta est citatio: aliter si sunt ante vel post terminum non valet: nisi citatus sit contumax. ibi. nu. 89. fo. 128.
 Actio hypothecaria quando cumulat cum actione personali, debet fieri coram eod. iudice. dispu. vj. nu. 30. 72. 6.
 Actio oriens ex iure congrui est realis, & datur contra emptorem. dispu. vj. nu. 35.
 Actio oriens ex iure cōgrui, datur personalis in rem scripta, & sequitur possessionem. dispu. ix. nu. 2.
 Actio personalis in rem scripta habet similitudinem cō realit. ibi. eod. 74.
 Actio ex delicto oritur civiliter ad interesse, & criminaliter ad poenam. in iij. par. j. dist. nu. 3. & 4.
 Actio legis aequilae non datur ex culpa levis. sima. in obmittendo in iij. par. j. dist. nu. 71.
 Actio criminalis civiliter praeiudicat, ratio maioritatis. in iij. par. 10. dist. nu. me. 1.
 Reliqua vide infra in litera h. in verbi. homicidio & in litera l. in verbi. iniuriarū.
 Actio personalis quae dicatur. Quae rea-

lis & quae missa. in iij. par. iij. dist. nu. me. 1.
 Actio pignoraticia an dicatur realis vel personalis, & in quo differat ad hypothecariam, & quae dicatur directae & quae contrariae. ibi. nu. 7.
 Actio in factum potest dari etiam ad recuperandam possessionem. in iij. par. vj. dist. nu. 34.
 Actio ad exhibendum, summariè expeditur. in iij. par. ix. dist. nume. 64.
 Actio familiae circumscae impeditur per exceptionem, quod agens non est heres. in iij. par. xx. dist. nu. 5.
 Actio cōmuni diuidenda impeditur per exceptionem, quod res non est communis. ibi. nu. 10.
 Actio inepta in libello expressa, vitiat libellum. in vj. par. ver. sic. sententia. nu. me. 69.
 Actio hypothecaria contra tertium possessorem impeditur, per exceptionem excusationis, ubi non est precarij constitutum. nu. 11.
 Actio utilis vel directae quando intentatur, quomodo cognoscitur: & quae sit utilitas intentare vnam vel aliam. in repe. li. actor. ff. de procur. nu. 23. cum odo sequentibus. 88. 6. 88. 7. & 88.
 Actioe depoliti vel alia executiva agēs an possit reconueniri in iij. par. vj. dist. nu. 3.
 Actio hypothecaria intentata, an possit lite pendente agi actione personalit. nu. 4.
 Actioe personalis agens quid in libello probare & deducere debeat & quid agens actione reali. in iij. par. iij. dist. nu. me. 1.
 Actio hypothecaria contra tertium possessorem praescribitur per decem annos, secus ubi agitur conditione ex l. si. C. de acquir. possess. in iij. par. vj. dist. nu. 1. & 2.
 Actionem neque exceptionem non nasci ex compromissi sententia, & quando emolgora tacite vel expresse dicatur, & quid in arbitratorum. in vj. par. ver. appellatio. nu. 351.
 Actiones in rem scriptae, an dicantur missae, in

42. in quarta part. iij. dist. nu. 1. 111.
 Actiones praedictiones, quae dicantur absolutae, & quae respectu. in iij. par. xx. dist. nu. 1. 2. & per totum. 254.
 Actiones directae sunt ita affixae oibus, ut non possint ab eis separari. in rep. lactor. ff. de procur. nu. 14. 33.
 Actor debet principaliter agere criminaliter petendo reum puniri: & incidenter per iudicis officium rei restitutionem petere: ut procedat libellus, quando simul ex eodem delicto civiliter & criminaliter agitur. in iij. par. j. dist. nu. 20.
 Actor reconuentus, an possit renuntiare suae conventioni ad impediendum reconventionem. in iij. par. vj. dist. nu. me. 42.
 Actor perempta instantia debet in expensis cōdemnari. in vj. par. 59. 273.
 Actor simpliciter probavit, quo casu sibi descendendum est iuramentum suppletorium, & propter absentiam non potest deferri, reus absolutus ab observatione iudicii. ibi. nu. 13.
 Actor qui porrexit libellum, & litem non persequitur, reo instante potest per edictum citari. in vj. par. ver. citatio. nu. me. 37.
 Actor contumax qualiter puniatur. in vj. par. ver. contumacia. nu. 35.
 Actor non dicitur succumbere in causa, quando reus absolutus ab observatione iudicii, vel ob peremptionem instantiae. in vj. par. ver. sic. satisfatio. nu. me. 17.
 Actor non iurans de calumnia cadit ab actione: reus vero nolens iurare, habetur pro confesso. in vj. par. ver. iuramentum calumniae. nu. 424.
 Actis deperditis, & aliis de nouo confectis, si prima postea reperiantur, quibus potius debet fides adhiberi: & secundis quae debet iudicari. in vj. par. ver. si actorum editio. nu. 44.
 Actor sequitur forum rei in causa restitutionis, salit in clerico & ecclesia. in vj. par. ver. appellatio. nu. 101.
 Actor habet decem electiones in iudiciis. in repe. li. actor. nu. 3. cum nouē

sequentibus. 838. 889. & 890.
 Actor in causis summariis potest eligere an velit agere in scriptis vel verbo. in repe. li. actor. nu. 19.
 Actum nostrum inanem efficiunt, quae sine legitimo initio gerimus. in proce. nume. 4.
 Actus factus ab eo qui quandoque fuit furiosus, presumitur factus tempore furoris. in repe. li. potest. ff. de acquir. hered. nu. 140.
 Adam, si viveret hodie, haberet necesse instituire heredes omnes homines ordine successu. in repe. li. potest. ff. de acquir. hered. nu. 257.
 Adam qualiter & quomodo contrauenit praecipit Dei. in iij. par. nu. 133.
 A tempore Adeae usque ad tempus nostrum nouem fuerunt leges. ibi. nu. 35.
 Adeae tempore sua naturale primum inuentum. ibi. nu. 2.
 Aditio & agnitio hereditatis in quibus differant. in repe. li. potest. de acquir. hered. nu. 1. 2. 3. 4. 5. & 11. 785. & 786.
 Aditio constituit in solo animo, qui potest corā quocūq. verbis declarari. in rep. li. pot. num. 3. & 42. 78. 797. & 798.
 Aditio facit heredem dominium utilem & directum. in repe. li. potest. nu. 41. 875. & 876.
 Aditio probatur per testes singulares. ibi. nu. 94.
 Aditio hereditatis potest fieri infra xxx. annos continuos. in repe. li. potest. nume. 10.
 Aditio hereditatis inducitur verbis & facto. Verbis, ut si quis dicat, Adeo vel agnosco talem hereditatem. in repe. li. potest. nu. 42. 43.
 Aditio inducitur per illa verba, Volo adire: scilicet si dicit, illa hereditas non mihi dupliet. ibi. nu. 441.
 Aditio etiam inducitur per verba enuntiativa: ut si quis cōstituat se heredem etiam in epistola enuntiatio: & nocet ei talis confessio quoad omnes. in repe. li. potest. nume. 79. 8. vide in nume. 232.
 Aditio hereditatis an valeat, si heres dicat, ego credo quod Titius adiuit.

si non adiut, ego ex nūc adeo ex iure deliberandi mihi transmissio. ibid. nume. 38 878
 Aditio allegari debet in casibus in quibus præsumptio talis non prodest. in repet. l. is potest. nu. 90 819
 Administratio loci pñi condemnatus, qui appellat, compellitur ad reddendū rationes appellatione pendente. in vj. par. ver. appellatio. nu. 187 592
 Aduentum dicitur etiam illud, quod obuenit filio ab aucto paterno in repet. l. is potest. nu. 8. & 31 796 & 803
 Aduersarij citatio fieri non debet, qui si præsens esset, non posset actum impedire. in vj. par. ver. citatio. nu. 5 353
 Aduersarij incerti, in agnoscenda bonorum possessione caritativa vel ventris nomine, debent citari per proclamationem. ibid. nu. 110 377
 Adultus an & qualiter possit hereditatem adire. in rep. l. is potest. de acquir. hæred. nu. 153 836
 Aduocati causa fraudanti suo congrui communiter cōsulant, vt emptor statim donet amico suo. d. i. p. u. ix. nu. me. 20 769 & 770
 Aduocatus adoris debet prius ponere & allegare, quam aduocatus rei. in proc. nume. 1. & fol. 3. & in vj. par. ver. allegatio. nu. 1 499
 Aduocatus dari potest pupillis & miserabilibus personis ex officio iudicis; & similiter furiosis. in vj. par. ver. inquisitio. nu. 192 342
 Aduocatus opponens exceptionem delictoriam, post litem contestatam, quæ ante opponi debebat, ad vnam libram auri puniuntur. in vj. par. ver. exceptio. nume. 10 343
 Aduocatus nec procurator respondentis positionibus adesse non debent, quando illi responderit. in vj. par. ver. positio. nu. 1 444
 Aduocatus testis interesse examinationi ruffici, vel idiote, ne propter suam simplicitatem decipiatur. ibi. nu. 165 eo
 Aduocatus non potest esse iudex in eadem causa: sed in alia sic. in vj. par. ver. appellatio. nu. 42 559

Aduocatus vel procurator potest interesse examinationi ruffici vel idiote, ne propter suam simplicitatem decipiatur. ibi. nu. 6. eo. & in rep. l. is actor. ff. de procur. nu. 67. 63 500
 Aduocati & procuratores calumniosi possunt per iudicem inquiri & interdicti, ne possulent. in vj. par. ver. inquisitio. nu. 182 341
 Actus nec maior nec minor præsumitur. sed quilibet tenetur eam probare. in rep. l. is potest. nu. 279. fol. 817. & in rep. l. is actor. nu. 80 504
 Actus minores dicuntur tres esse in repet. l. is potest. nu. 144 811
 Affectata ignorantia non excusatur & quando dicta affectata. in rep. l. is potest. nu. 112 873
 Affectus hodie generali consuetudine non puniunt, nisi sequatur effectus. in vj. par. j. diff. nume. 54 97
 Agens ad successionem & fundans se, quod filius superuixit patri, hoc probare debet. aliis succumbit in proc. nume. 1. in fin. 3
 Agens declarare tenetur an agat vili in directa actione, in repet. l. is actor. de procur. nu. 24 886
 Agens ex substitutione facta, si decessit sine liberis, sufficit quod probat institutum esse mortuum, simpliciter nulla facta probatione de liberis, in rep. l. is potest. de nume. 200 844
 Agens via ciuili an possit pro eadē agere criminaliter. d. i. p. u. vj. nu. me. 5 710
 Agens via ordinaria censurę remittit extraordinarię executioni. d. i. p. u. vj. nu. me. 24 715
 Agens ex vna causa & probans de alia succumbit, fallit in possessorio. l. si fallit vbi proceditur sine figura iudicii, & sola facti veritate inspecta. in iij. par. j. diff. nu. 7. fol. 191. & in rep. l. is potest. nu. 191. 192. & 193. 804
 Agens ex testamento si sine succumbit an possit agere ab intestato. in rep. l. is potest. nu. 189 741
 Agens ex testamento, si succumbit, potest an causa appellationis deducere causam intestati. ibidem. 741

Agens

Agens ex testamento vt hæres, & succumbit propter testamenti inualiditatem potest in causa appellationis agere ab intestato. in vj. par. ver. appellatio. nu. 162 186
 Agens vt hæres ex testamento si pars opponit, quod sit hæres ex testamento, an tenetur statim probare quod non in repet. l. is potest. nu. 188 811
 Agens, vt hæres, an tenetur declarare, an sit hæres ex testamento vel ab intestato, quod sic. ibid. 811
 Agens vt hæres ex testamento, si probat se heredem ab intestato succumbit. in rep. l. is potest. nu. 191 842
 Agens vt hæres defuncti ab intestato si non probat se proximiorē, vel defunctum esse mortuum sine liberis, defunctum probat se esse consanguineum defuncti obtinet. in rep. l. is potest. nu. me. 198 843
 Agens contra duos reos potest ab vno quocunque petere in solidum, cum probatione, quod est vnica solutio. eo tentus. aliis libellus non procedit. in iij. par. j. diff. nu. 15 804
 Agens ad debiti potest cōdenari ad restitutionē pignoris licet hoc nō sit positum. in vj. par. ver. sententia. nu. 63. 62 152
 Agens sine actione, si obtinet sententiam pro se, an valeat sententia in vj. par. ver. sententia. nu. 67 158
 Agens pro iniuria illata suo consanguineo, qualiter libellum concipere debet. ibi. nu. 66 309
 Agi potest ex delicto ciuilitate & criminaliter, scilicet ad interesse & ad penam. in iij. parte prima dist. nume. 61. & 10 71
 Agi an possit ex eodem delicto criminaliter, ex quo prius actum fuit ciuilitate & contra. ibid. nu. 62. & 20. fol. 106. & in vj. par. ver. inquisitio. nu. 89 317
 Agi an possit criminaliter ex delicto commisso pro culpa sine dolo. in d. i. p. j. diff. nu. 1. 8. cum pla. seq. 68
 Agi an possit criminaliter in omni causa, vbi habet loci actus legis aquilinis. d. j. diff. nu. 67. & 71 102 & 103
 Agi potest hodie in regno de crimine ciuilitate, vel mistum, etiam per simpliciter postam, & sine libello, dummodo adpenatur solennitas 1. libellorum. ff. de accus. ibid. nu. 77 106
 Alapa dans officiali, mortis poena puniuntur. in iij. par. j. diff. nu. 3. & 15. 782 & 83
 Alia, dictio est repetitiua similis. d. i. p. u. nu. me. 14 701
 Alienatio in fraudē præsumitur, quando fit cōiunctis personis: & quādo alienatus remanet in possessione. d. i. p. u. nu. me. 21 771
 Alienatio rei ecclesię sine solennitate, valeat, quādo tendit in fauorem ecclesię. in iij. par. xvi. diff. nume. 28 244
 Alienatio quæ fit titulo lucratiuo, parti onus siliquirit. d. i. p. u. nu. me. 16 768
 Alienata in fraudem creditorum reuocantur sine excusatione, quando conueniunt in specie. d. i. p. u. nu. me. 22 770
 Alimenta possunt legari seruis & dianis ad mortem in rep. l. is potest. ff. de acquir. hæred. nu. 114 825
 Alimentorum causa dicitur summata. in iij. par. j. diff. nu. 3. & 15 97 & 98
 Allegatio rei, quæ presumitur, potest fieri etiam post conclusionem in causa. in rep. l. is potest. ff. de acquir. hæred. nu. 93 819
 Allegationes iuris, an debeant edi parti, in vj. par. ver. actio. diff. edio. nu. 474
 Allegationes & dispositiones solent fieri in iudiciis post conclusionem in causa, & qd debet primo allegare an actor, vel reus. in vj. par. ver. allegatio. nu. 1 499
 Allegans contrarium non auditur. in iij. par. xx. diff. nume. 4 257
 Amicitia modica non sufficit ad recufandum iudicem. in vj. par. ver. appellatio. nu. 41 560
 Ancilla vendita sub pacto, ne prostituatur, aliis fit liberamētpore potius non obseruante, potest inquiri exquire & illam exhiberi facere, vt ad libertatem perueniat. in vj. par. ver. inquisitio. nu. me. 31 332
 Andreas de Iernia dicitur legum Euangelista: & est maioris authoritatis quam Lucas de Penna. d. i. p. u. nu. me. 13 685
 Angariari an & quando possit quis per iudicem in persona, vel in bonis, pro

sequitio publico in vj. part. vers. ex-
cutio. nu. 21. & cum seq. 447
Animus hominis declaratur per extrin-
seca, scilicet facta & verbis in rep. lis
potest de acqui. hære. nu. 42. 807. 808
Annus & missi criminis in libello ad po-
ni debet in vj. part. vers. libellus. nu.
me. 6. 433
Antiquiores clerici & doctores primum
locum habere debent in proce. nu. 8. 12
Aposolica lex tempore citatur inuenta
in iij. par. nu. 31. 44
Aposolica lex, que dicitur ibi. nu. 12. 40
Aposolica lex, est hodie in obsecuritate
& legi civilis præferatur in decisioni-
bus causarum. ibi. nu. 71. 54
Apostoli qualiter sint concessa potestas
per Christum in iij. part. nu. 35. 45
Apostoli expensis appellandi dant debent
in vj. par. vers. appellatio. nu. 213. 600
Apostoli unde dicantur. ibid. nu. 215. 601
Apostoli an sint petendi in extrajudi-
ciali appellatione. ibid. nu. 216. eod.
Apostoli peti debent per appellatorem in-
fra xxx. dies. & quando incipiunt cur-
rere. & hoc de iure commun. Secus
per consuet. Regni. ibid. nu. 208. cū qua-
tuor sex. & nu. 401. & 406. 198. & 646
Apostoli hodie sufficere quod petatur in-
fra quinquaginta dies. Nec est neces-
se, quod petatur instantem & instan-
tissime. sed sufficit simpliciter & se-
mel. ibid. num. 406. & 407. eod.
Apostolorum recipiendorum gratia, po-
test iudex statueret breuiorem termi-
num de iure canonico: infra quem si
non petatur, appellatio deserta rema-
net. ibid. nu. 212. 600
Apostolorum plures sunt species, in mate-
ria appellationis. ibi. num. 214. eod.
Appellatio, quid sit & quid prouocatio,
in vj. par. vers. appellatio. num. 72.
& 6. 551. & 552
Appellatio, quid proprie dicatur. ibi. nu.
me. 5. 552
Appellatio friuola seu frustratoria, vel te-
meraria, que dicitur. ibi. nu. 336. 633
Appellatio reduct causam ad illum sta-
tum in quo erat causa principalis
post litem contestatam in iij. par. vj.

distin. num. 16. 144
Appellatio qualiter fiat. ibi. num. 117. &
num. 121. 574. & 577
Appellatio nomen appellantis & appella-
ti, continetiamque sententia, & qua appel-
latur, continere debet. ibi. nu. 118. 574
Appellatio facta non expresse nomine
iudicis ad quem, licet quis simpliciter
dicat, appello ad iudicem competentem,
valet. ibi. nu. 120. eod.
Appellatio per appellatorem coram iudice
a quo, prælati debet infra tres
decem, si eius copia haberi potest,
aliis potest interponi coram perso-
nis, vel coram iudice ad quem, & ibi
ponit practica. ibid. nu. 121. 575
Appellatio potest prælati iudici cui
non sedenti pro tribunali: & in omni
loco, imò soli auctorum magistro. ibi.
num. 122. eod.
Appellatio fit etiam per verba, submis-
so protectioni talis iudicis. ibi. nu.
me. 123. 576
Appellatio à diffinitiva, potest viua voce
incontinenti fieri: ex intervallo vero
non nisi in scriptis. ibi. nu. 124. eod.
Appellatio quando dicitur fieri tacite
continenti: & quando ex intervallo. ibi.
num. 125. eod.
Appellatio in scriptis, qualiter & quan-
do dicitur fieri, & an sufficiat com-
mune in iudicio: & notario dicere, scri-
be qualiter ego appello à tali senten-
tia ex tali causa. ibi. num. 127. & nu.
me. 129. 578. & 579
Appellatio viua voce, que incontinenti
fit, debet fieri iudice præsentem, & pro-
tribunali sedente, aliis non valet. ibi.
num. 128. eod.
Appellatio semper potest fieri in causis
breuioribus, viua voce, etiam ex in-
teruallo. ibi. nu. 131. 579
Appellatio à diffinitiva, ex nouis acti-
bus potest iustificari. ibi. nu. 149. 584
Appellatio à diffinitiva, causas graui-
nis continere debet in omnibus cas-
bus, in quibus appellatio est prohibita
à lege, vel ab homine. ibi. nu. 143. 582
Appellatio à sententia lata in causa con-
uentionis, non impedit iudicium pro-
cedet

cedere in causa reconvencionis: de qua
tam citò liquere non potuit in iij. par.
vj. dist. nu. 9. 141
Appellatio extrajudicialis, in quibus
differt à iudiciali in d. iij. par. vj. dist.
num. 18. 144
Appellatio extrajudicialis an requirat
expressionem causæ grauium in vj.
par. vers. appellatio. num. 146. 582
Appellatio extrajudicialis, que fit in cau-
sa beneficii, habet vim citationis, &
est mirabilis effectus. ibi. nu. 168. 618
Appellatio quælibet, est communis v-
triusque partis, instanti quod licet ap-
pellatus non possit per se appellare:
potest tamen appellatiōi aduersarij
inhæreret. ibi. num. 271. 617
Appellatio admissa à iudice cū clausula,
si & in quantum an habeatur pro ad-
missa, vel non admissa. ibi. nu. 200. 606
Appellatio hodie infra decem dies fieri
debet, siue facta à diffinitiva, siue ab in-
tellectoria, & à quocumque graui-
mine & actu, etiam extrajudiciali, sed
de iure digestorum breuius tempus
erat: & currunt isti decem dies à die
scientie. vnde est tempus vtile in prin-
cipio. ibi. nu. 202. cum seq. 607
Appellatio etiam post decem dies fieri
potest, quando sententia grauium fa-
cissima continet. ibi. nu. 205. eod.
Appellatio prælati potest etiam de se
iurato ad honorem Dei. ibi. nu. 206. 598
Appellatio nomine alieno sine manda-
to facta, rarificari debet per dominum
infra decem dies, à die scientie: aliis
non valet. ibi. nu. 207. eod.
Appellatio, est defensio: que datur op-
pressionis contra iniuriam iudicis, & om-
nibus est permessa. ibi. num. 208. &
fo. 610. & nu. 219. 610
Appellatio potest fieri ab arbitris iuris
& ad quem appellatur in iij. par. vj.
dist. nu. 13. fol. 74. & in vj. par. ver. ap-
pellatio. nu. 262. cum seq. 117
Appellatio fit à minori iudice, ad maio-
rem non contrarij in vj. par. ver. appel-
latio. nu. 3. 551
Appellatio à grauiamine illato & inferen-
do, fieri potest. ibi. nu. 4. 552
Appellatio à diffinitiva, suspendi iurisdi-
ctionem iudicis à quo. Idem, pendente
decennio dato ad appellandum. ibid.
nu. 160. & num. 162. 587. & 588
Appellatio viua voce facta, cum refer-
uatione appellandi in scriptis, & ap-
pellatio in scriptis, que prosequenda
sit. ibi. num. 132. & num. 133. vsque ad
num. 140. 575. & 580
Appellatio non ligat namus iudicis, in
omnibus casibus, in quibus appellare
non licet. ibi. nu. 172. 590
Appellatio à possessorio, non tardat ex-
ecutionem. ibi. num. 173. eod.
Appellatio à decreto affirmatio, non im-
pedit excusationem. ibi. nu. 174. fo. eod.
& num. 310. 628
Appellatio iudicis in syndicato, non im-
pedit executionem. ibi. nu. 139. fol. 83.
& num. 291. 624
Appellatio non est permessa, à pronun-
tia de exequendo. ibi. nu. 249. 612
Appellatio licet tertio fieri non possit,
potest tamen de utilitate dici, & suc-
cumbens super illa nullitate, potest
iterum appellare, scilicet à nouo gra-
uamine. ibi. nu. 272. 620
Appellatio facta per damnatum ad mor-
tem, facit cum mori testabilem & non
seruum in rep. lis potest. ff. de acqui-
hered. nu. 108. 824
Appellatio est regulariter permessa ab
omnibus iudicibus, nec facit iudici in-
iuriam, qui appellat. ibi. nu. 235. cum
plur. seq. 610
Appellatio non permittitur à sententia
præfati prætorio. ibi. nu. 239. eod.
Appellatio ad superiorem, valet, obmissio
medio, si non opponitur. ibi. nu. 362. 638
Idem quando ita extat consuetudo. ibi.
nu. 263. eod.
Appellatio potest fieri ab inhabilibus vel
suspectis. ibi. nu. 264. eod.
Appellatio debet fieri ad superiorem pro-
ximum, non autem ad distantem, ob-
missio medio. ibi. nu. 357. 636
Appellatio per scholarem potest fieri ad
principem, obmissio medio, & ab omni
grauamine appellare potest. ibi. nu. 361. 638
Appellatio fit ad papam à sententia ar-

biturorum electorum in casu suspicio-
nis. vel quando episcopus litigat cum
suo subdito. ibi. nu. 165
Appellatio ab iniuncto decreto decurio-
num fit ad capitaneum ciuitatis. ibid.
nu. 384
Appellatio fit ad episcopum a iudice
laico pronuntiante se competentem in
causa spiritali. ibid. nu. 386
Appellatio ab interlocutoria deuoluit
causam principalem coram iudice ap-
pellationis, quando pronuntiando be-
ne appellatum, interlocutoriam retra-
ciuit. in iij. par. vi. dist. nu. 17
Appellatio ab interlocutoria lata in pos-
sessorio, de iure ciuili potest fieri
a diffinitiuo non appellatur. & quæ sit
ratio. in iij. par. ix. dist. nu. 43. fol. 198.
& in vi. par. versic. appellatio. nu. 294.
cum trib. seq. 625
Appellatio ab interlocutoria, semper in
scriptis fiat debet. in d. versic. appella-
tio. nu. 226
Appellatio ab interlocutoria habet viam
diffinitiuæ, fit, sicut a diffinitiuæ viua
voce incontinenti, & sine expressio-
ne causæ grauaminis. ibid. nu. 130.
fol. 179. & nu. 145.
Appellatio ab interlocutoria continere
debet causam grauaminis in specie no-
minatam, & non in genere. nec per
rationem ad processum, & coram iu-
dice a quo, omnes causæ exprimi de-
bentur. in factis notoriis. in vi. par.
ver. sententia. nu. 13. fol. 131. & in d. vi.
par. ver. appellatio. nu. 141
Appellatio ab interlocutoria, valet, sine
causa grauaminis, quando dicta causa
inmero iure constituit. in d. versic. appella-
tio. nu. 144
Appellatio ab interlocutoria iustificatur
ex eisdem causis antiquis, sed a diffinitiuo
etiã ex nouis. ibid. nu. 147. & nu.
me. 145
Appellatio ab interlocutoria cõtra con-
tumacem, potest ex nouis causis & ex
nouis probationibus iustificari. ibid.
nu. 157
Appellatio ab interlocutoria non suspen-
dit manus iudicis ante inhibitionem

& potest procedere vsq; ad diffinitiu-
um, parte non citata. ibid. nu. 191.
fol. 193. nu. 196
Appellatio ab interlocutoria impedit pro-
cessum ad vltiora, quando iudex a
quo, desinit appellatiõ. ibi. nu. 198 eo.
Appellatio ab interlocutoria, suspendit
executionem, quãdo sententia continet
grauamen irreparabile. ibi. nu. 101 eo.
Appellatio ab interlocutoria non est
permissa de iure ciuili. Secus de iure
canonico. ibi. nu. 292
Appellatio ab omni interlocutoria est
permissa in omnibus casibus, in quibus
non est permissum appellare a
diffinitiuo. & quæ sit ratio. ibid. nu.
me. 355
Appellatio ab interlocutoria, efficitur
deserta, eo ipso, quod non admittitur.
& appellans non appellat iterum a
non admisione. ibi. nu. 410
Appellatio ab interlocutoria, quod sit
fenda in scriptis. in vi. par. versic. sen-
tentia. nu. 13
Appellatio in factis notoriis non impe-
dit executionem. ibi. nu. 175
Appellatio in factis notoriis, non admit-
titur nisi iuratur causa rationabilis.
ibi. nu. 282
Appellatio a iure prohibita non suspendit
effectum sententiæ, nisi appellans
aliquam iustam causam allegaret. ibi.
nu. 171. & seq. 630
Appellatio non admittitur in crimine
falsæ monetæ. ibi. nu. 283
Appellatio in crimine raptus virginis,
non admittitur. ibi. nu. 284
Appellatio non admittitur latroni inuol-
gus, & famulo, vel alicuius factionis
actori. ibi. nu. 285
Appellatio nõ admittitur in crimine le-
ue materia. ibi.
Appellatio in crimine fornicationis, non ad-
mittitur. ibi. nu. 287
Appellatio non est permissa condemnatio-
ne de hæresi. ibi. nu. 288
Appellatio in causa possessionis fieri non
potest ad effectum retardandæ execu-
tionis, & hoc de iure ciuili. Secus de
iure canonico. Idem intellige, a diffi-
nitio.

nitio. Secus de iure canonico. ibi. nu.
289. cum trib. seq. 625
Appellatio in possessionem, valet & suspen-
dit executionem, quando eius grauami-
nen non potest reparari in petitorio.
Idem, quo ad fructus & expensas, & in-
teresse, quia impedit executionem. ibi.
nu. 298. & 299
Appellatio in possessionem, valet: quando
aliquis iniussu & sine causa priuatur
possessione. Idem, quando est magni
præiudicii, vt quæ est difficilis probatio
in petitorio: & tunc suspendit execu-
tionem. ibi. nu. 100. & 301
Appellatio in possessionem, valet, quando
missus in possessionem lucratur fru-
ctus. ibi. nu. 302
Appellatio fieri non potest ab actu, quæ
quis semel approbauit. ibi. nu. 639
Appellatio non admittitur in casibus re-
quirentibus celeritatem. ibi. nu. 319
Appellatio fuit iudicialis ad releuandum
grauamina per officiales illata. disp. 1.
& 14. 669. & 680
Appellatio deuoluit causam ad superio-
rem & iudex a quo remanet priuatus.
disp. nu. 31. & 38
Appellatio fingula est ab omni aquo pro-
hibita, & qui fruatur appellat, potest vi-
contumax excommunicari, & alias
pœnas patiur, de quibus plene ibid.
nu. 314
Appellatio generalis ab omni grauami-
ne, quod posset alicui irrogari, non va-
let. ibi. nu. 343
Appellatio non permittitur ab actu fecu-
dum leges facti. ibi. nu. 345
Appellatio non est permissa a decreto,
quod quis fuit habitus pro contento.
ex eo quia voluit se examinare, vt
principalem. ibid.
Appellatio in causa feudali, an dicatur
deserta ob non persecutionem infra
quingenta dies, secundum consuet.
Regni. in iij. par. nu. 39
Appellatio quando pronuntiatur deserta,
citatio partis non requiritur. in d.
versic. appellatio. nu. 152
Appellatio an dicatur deserta per lapsum
anni primi, & sic primi fatalis, vt pos-

set iudex sententiam exequi, an verò
debeat expectare secundum annum.
ibi. nu. 220
Appellatio deserta efficitur etiam elapso
termino breuitati statuto per iudicem
ad prosequendum. ibi. nu. 224. fo. 605.
& nu. 401
Appellatio deserta per decursu fatalia,
nec impetratio reparari potest. ibi.
nu. 228
Appellatio cõstitut deserta eo ipso, quod
appellans litigat coram iudice a quo,
videlicet, quãdo facit actum incompeti-
bilem cum appellatione. ibi. nu. 331
Appellatio in dubio debet pronuntiari,
quod non sit deserta. ibi. nu. 397
Appellatio deserta efficitur ob non pro-
sequendum infra legitimam tempora.
ibi. nu. 399
Appellatio efficitur deserta, si appellans
non presentat processum iudici ad
quem infra quingenta dies, Verum
in sacro consilio est stylus ex eisdem
actis, etiam post quingenta dies.
ibi. nu. 400
Appellatio in causis beneficiis, non
efficitur deserta per lapsum termini
dati a iudice, nec vnquam est deserta
quod ad iudicem. ibi. nu. 424
Appellatio non efficitur deserta per la-
psum quingenta dierum, quando
appellans suam facit diligentiam, &
per iudicem sequitur, sed cessante impe-
dimento deferretur, si non sollicitat. ibi.
nu. 401. & 408
Appellatio an & quãdo efficitur deserta
ob non petitionem apostolorum.
ibi. nu. 405
Appellatio deserta efficitur, appellante
non compente in die statuto per iu-
dicem ad recipiendum apostolos: si
fuerit non venerit ad locum. ibi.
nu. 409
Appellatio censetur deserta eo ipso, qd
appellans aliquid contra aduersarium
innouat. vt quia ipsam spoliatur. ibidem
nu. 411
Appellatio efficitur deserta eo ipso, quod
appellans accipit terminum ad solu-
dum. ibi. nu. 412

Appellationis interponendæ tempus de-
cem dierum, prorogare non possunt
partes neque iudex. ibid. nu. 330. 608
Appellationis causa incipit ab apertura
processus. unde in ea non reuertitur
libellus, nec litis contestatio. ibidem
nume. 224. 610
Appellationi potest tacite & expresse
renuntiari, etiam infra decem dies, &
per dictam renuntiationem non potest
quis vterius appellare, quod probat
per plura exempla. ibid. nu. 330. 631
Appellationi renuntiari videtur is, qui
post eam interpositam litigat corâ iudi-
ce à quo. ibi. nu. 337. eod. & nu. 413. 647
Appellationi renuntiari non potest, non
lente appellato. ibid. nu. 333. 652
Appellationem de certam fore quis iudex
pronuntiat. ibidem nu. 19. fol. 8. 52 &
nu. 358. 644
Appellatione deserta, quæ practica serua-
tur in Regno circa literas obtinendas
& decretum pro executione. ibidem
nu. 192. 693
Appellatione deserta potest peti restitu-
tio in integrum infra quadricennium per
illas personas, quibus datur restitutio.
ibid. nu. 403. 645
Appellatione deserta fit executio, ac si
nunquam esset appellatum. ibidem nu-
me. 88. 592
Appellationem esse desertam potest iudex
pronuntiare ex officio abque excep-
tione. ibid. nu. 78. 644
Appellationem prohibentes leges omnes
sunt odiose & restringendæ. ibidem
nu. 176. 636
Appellationem tenetur iudex admittere:
alias puniatur. ibid. nu. 88. 642
Appellatione pendentis, si iudex vult exe-
qui, potest sibi de facto resisti. disp. i.
nu. 8. 678
Appellatione pendente iudex non inno-
uat contra appellantes: sed sic contra
tertium: nam pendente appellatione
vnius ex reis debendi potest aliis co-
uenti. ibid. nu. 163. 688
Appellatione pendente potest iudex co-
pelle litigantem ad cauendum. ibid.
nu. 174. 680

Appellatione pendente potest patronus,
qui appellatorem presentat in bene-
ficio, alium presentare. & iudex à quo,
illum admittit. ibid. nu. 65. 639
Appellatione pendente capi potest debi-
tor de fuga suspensus. ibid. nu. 66. eod.
Appellatione pendente à sententia ex
communicationis potest iudex à quo
innovare, & hoc quando lata est sen-
tentia. Secus, si quis appellat à futuro
grauamine: quæ excommunicationis postea
lata est ipso iure nulla. ibid. nu. 167 &
170. fol. eod. & nu. 40. 633
Appellatione manifeste fructu & fructu-
toria contra leges interposita, potest
iudex innovare & procedere ad exe-
cutionem. ibid. nu. 171. 650
Appellatione pendente potest iudex in-
questare fructus. ibid. nu. 177. eod.
Appellatione pendente potest nihilominus
carceratus deservire. ibi. nu. 178. 651
Appellatione pendente potest iudex ex-
communicatū absolueret. ibi. nu. 180. eod.
Appellatione pendente potest iudex in-
novare pro appellante. ibi. nu. 181. eod.
Appellatione pendente potest iudex be-
neficio sequestrare. ibid. nu. 182. 652
Appellatione pendente, si iudex attentata
per appellatorem potest reparare. ibid.
nume. 183. eodem
Appellatione pendente potest iudex po-
nere substitutum in beneficium, in co-
muniacum beneficiatū residere nolen-
tis. ibid. nu. 184. 653
Appellatione pendente potest iudex in-
tentare omnia illa, quæ tendunt in fa-
uorem exitum causæ appellationis.
ibid. nu. 185. eod.
Appellatione pendente potest fieri tax-
atio expensarum. ibid. nu. 186. eodem
Appellatione pendent potest admittit
tor loci ppi compelli ad reddendum ra-
tiones. ibi. nu. 187. eod.
Appellatione pendente fit executio, ac si
nunquam esset appellatum. ibidem nu-
me. 88. eodem
Appellatione pendente potest iudex à
quo, statuere terminum appellanti ad
prosequendum, & qualem terminum
& ad quid possit illum statuere. ibid.
nu. 194. 680

nu. 104. fol. 59. 4. & nu. 224. 605
Appellatione pendent, potest iudex exa-
minare testes senes & validarios,
ad perpetuam rei memoriam. ibidem
nume. 195. 584
Appellationum tempora inducitur per co-
stit. Regni, scilicet: quinquaginta die-
rum, an sententur, quando appellatur
ab interlocutoria. ibid. nu. 132. vbi te-
net quod non. 579
Appellationis tempora breuiari possunt
per iudicem à quo: & per iudicem ad
quem. ibid. nu. 194. 594
Appellationum tempora in prosequen-
do, quæ sint, & quid seruetur de iure
communi, & quid per constitutionem
Regni. ibid. nu. 117. 601
Appellationum tempora inducitur per co-
stitutionem Regni non procedunt in
curia ecclesiastica. ibidem nume. 213.
fol. 603
Appellationum tempora an possint de
consensu partium prorogari. ibid. nu.
225. & 226. 604. & 607
Appellationum tempora, an suspendan-
tur per compromissum. ibidem nu. 235.
& nu. 231. eod. & 609
Appellationis tempora elapsa, faciunt in
toti perire ius partis. ibi. nu. 227. 607
Appellationum tempora quidque pro-
rogari perunt, & quandoque repa-
rari, & qualiter differant. ista duo ver-
ba. ibid. nu. 228. 608
Appellari an possit à subdelegato ad
principem delegantem, obmissio sub-
delegantis in iij. par. v. dist. nu. 27. fol.
125. & in vj. part. versic. appellatio. nu.
319. & 367. 637. & 639
Appellari an & quando possit à senten-
tia lata in possessorio, in iij. part. ix.
dist. nu. 44. 198
Appellatur ad iudicem ecclesiasticum,
quando iudex laicus simul cum cleri-
co pronuntiat. in iij. parte vj. dist. nu.
20. fol. 198. & in vj. par. ver. appellatio.
nume. 81. 641
Appellari potest à diffinitiva sententia,
etiam si sit iussu lata in vj. parte. versic.
appellatio. nu. 148. 641
Appellari potest à sententia, per quam

pronuntiat appellationem esse de-
sertam. ibid. nu. 190. 593
Appellari debet infra decem dies, etiam
à sententis, quæ non transeunt in re-
iudicatum: vt deouletur causa ad fu-
periorē. aliis solum habet locum que-
rela. ibid. nu. 101. 570
Appellare debet infra decem dies is, qui
describitur in libello collectarū. aliis
suam perdit immunitatem: & tenetur
soluere. ibid. nu. 314. 628
Appellari debet iure digestorum, & C. in
causa propria infra biduum, in aliena
infra triduum. ibid. nu. 203. 597
Appellari potest ab omnibus iudicibus,
nec iniuriam facit iudici appellans. ibi.
nume. 235. 610
Appellari potest à sententia iudicis pro-
rogati vel dati de consensu partium.
ibid. nu. 245. 611
Appellari an possit à sententia arbitri, &
quid in arbitratore. ibid. nume. 215. cum
plur. seq. 601
Appellatur hodie in regno ab arbitris
iuris inter coniunctos electis ad iudi-
cem loci. ibid. nu. 262. 617
Appellari potest ad papam ab omnibus
sententis manifestam iniquitatem co-
tinentibus supremorum iudicum. ibid.
nu. 265. 618
Appellari potest à vicariis supremorum
iudicum, quibus ab ipsi principalibus
appellari nequeat. ibid. nu. 266. eod.
Appellari potest non solum ab actibus
iudicialibus, sed etiam extrajudicialibus
factis tam à iudice, quam à parte.
ibid. nu. 267. 619
Appellari potest tertio, quando per ter-
tiam sententiam inferitur nouum gra-
uamen. ibid. nu. 270. fol. 620. Item po-
test tertio de nullitate dici, & si suc-
cumbit in nullitate, potest iterum ap-
pellare. ibid. nu. 272. eod.
Appellari potest à sententia sequestris. ibi.
nu. 196. 625
Appellatur à possessorio de iure canoni-
co. nu. 255. eodem
Appellari quod possit in possessorio,
quando magnum est preiudicium, vt
quia est difficilis probatio in peti-
tione. 611

torio, & tunc suspendit executionem. ibid. nu. 101
 Appellari potest à possessorio misio. ibi. nu. 103
 Appellari potest à sententia dolo iudicis super possessorio lata. ibi. nu. 104
 Appellari potest, quando de possessorio tractatur, per viam contractus, & non per momentaneum iudicium. ibidem
 Appellari potest à correctione per clericum secularium. ibid. nu. 123
 Appellari potest à iudice habente potestatem iudicandi secundum eius arbitrium. ibid. nu. 133
 Appellatur à quoque principe ad papam, obmissio medio, de iure canonico, sed de iure civili, non appellatur ad principem obmissio medio. ibidem
 Appellatur ad legatum papae, & etiam ad patriarcham obmissio medio, ibidem
 Appellatur ad superiorem obmissio medio, quando medius est inhabilis, vel suspectus. ibid. nu. 164
 Appellari hodie potest in regno à quocunque iudice, ad regem: vel ad magnam curiam vicarie obmissio medio. ibid. nu. 166
 Appellari potest ad principem, obmissio medio, à subdelegato principis, quando subdelegatus nihil sibi referunt alius fecus. ibid. nu. 167, pag. ead. & nu. me. 175
 Appellari potest obmissio medio, quando proximus superior est impeditus, vel cum inferior, à quo appellatur, iudicatur. ibid. nu. 168
 Appellari potest à vicario principis, ad ipsum principem. ibid. nu. 172
 Appellari potest à delegato episcopi, ad vicarium suum. ibid. nu. 174
 Appellatur ad delegantem à sententia delegati, & non ad alium superiorem. ibid. nu. 176
 Appellatur ad Papam, obmissio medio vacante imperio. ibid. nu. 177
 Appellatur ad decuriones civitatis, quā-

do abest iudex appellantis. ibidem
 Appellatur ad delegantem laicum quando causam commisit episcopo non autem ad papam. ibid. nu. 180
 Appellari potest ad magnam curiam vicarie ab omnibus sententis omnium iudicum ordinarii Regni: & etiam à delegato regis. ibid. nu. 187
 Appellari potest à vicario ad episcopum, in his, quae sunt ipsi specialiter concessa: non de iure communi. in iij. par. v. dist. nu. 6
 Appellari potest ab immoderata taxatione expellatur. in vi. parte vers. executionis. nu. 22
 Appellari non potest à vicario generali, ad episcopum. Secus à vicario foraneo, & rurali. in iij. parte v. dist. nu. 15, fo. 121. & in vers. appellatio. in vi. par. nu. 169, & 170
 Appellari non potest ad papam à subdelegato, quādo subdelegatus aliquid sibi referunt: sed debet appellari ad proximum subdelegantem. Et hoc procedit, si excipitur, aliis secus in vi. parte. vers. appellatio. nu. 19
 Appellari non potest ad delegantem, qui ob suam suspicionem delegavit. ibid. nu. 176
 Appellari non potest à sententia principis non recognoscens superiorem. ibid. nu. 217
 Appellari non potest à sententia praefati pretoris. ibid. nu. 219
 Appellari nō potest à sententia sacri concilii. ibi. nu. 240
 Appellari non potest à senatoribus. ibid. nu. 242
 Appellari non potest à sententia Ducis Venetiarum. ibi. nu. 243
 Appellari non potest ab episcopo prorogato. ibi. nu. 244
 Appellari non potest à iudicio fortis. ibid. nu. 246
 Appellari non potest à mero executoris. ibi. nu. 248
 Appellari nō potest hodie ab arbitrio sententia. ibi. nu. 259
 Quod limita, v. ibi. nu. 261. & nu. me.

ro 263
 Appellari non potest à iudice, qui reuocavit grauamen, quod fuerat committatus. ibi. nu. 264
 Appellari non potest tertio super eisdem, qui in duplici appellatione succubuit. ibi. nu. 266
 Appellare non potest verus contumax. ibi. nu. 271
 Appellare non potest notorie criminiosus. ibi. nu. 176
 Appellare non potest contumax peremptorie citatus ad audiendum sententiam. ibi. nu. 275
 Appellare non potest convictus, & sponte confessus. Secus, si sit convictus, sed non confessus, vel confessus, non tamen sponte, sed formidine tormentorum. ibi. nu. 281
 Appellare non potest condemnatus pro debito publico seu fiscali: nisi quando scilicet tractat de lucro. ibi. nu. 289
 Appellare non potest officialis pro male gestis à suo iudice condemnatus. ibi. nu. 350
 Appellare non potest officialis in syndicato condemnatus. ibid. nu. 291
 Appellari nō potest ab interlocutoria de iure civili. Secus, de iure canonico. ibi. nu. 292
 Appellari nō potest in causa, vbi de decima agitur. ibi. nu. 293
 Appellari non potest à iudice retardante causam expedire: sed solum datur recursus per viam querelae. ibidem, numero. 107
 Appellari non potest, quādo creditor hypothecaria agit, & qualiter. ibi. numero. 107
 Appellari quod non possit à sententia lata in Saluiano interdicto. ibidem numero. 109
 Appellari non potest à decreto assistentis. Idem in omnibus decretis affirmatiuis, ad effectum retardandi executionem, sed potest de nullitate dici, & quae sint ista decreta. ibidem nu. 110
 Appellari nō potest à pronuntia de appellatione testamenti, vel de mittendo scriptum habentem in possessionem. ibi.

nume. 111
 Appellari non potest à sententia lata in interdicto, quorum bonorum. ibid. nu. 112
 Appellari non potest à nominatione publici numeris utilitate privati. Secus, si est publicum etiam utilitate: quia potest appellari. ibi. nu. 113
 Appellari non potest in causis minimis & breuioribus, & praefertim in Regno in causis duarum vicariorum. ibid. nu. 115
 Appellari non potest à sententia excommunicationis vel interdicti. ibidem numero 167. folio 589. & numero 340
 Appellari non potest à sententia absolutoria lata in causa criminali ex mero officio vel ad denuntiandam famam. ibid. nu. 317
 Appellari non potest à sententia testamento, in casu quo constet per vnum testem de visu & publicam famam. ibid. nu. 318
 Appellari potest à delegato principis, dispensati. nu. 319
 Appellari non potest à condemnatione super actione ad exhibendum. ibid. nu. 320
 Appellari non potest quando causa decisa est per iuramentum delatum, vel re latum. ibi. nu. 321
 Appellari non potest à correctione abbatis per clericum regularem. ibid. nu. 322
 Appellari non potest, quando causa commissa est per principem, appellatione remota, & qualiter hoc procedat. ibid. numero. 325. cum quatuor sequentibus.
 Appellari non potest à iuramento in litum de iure civili. Secus, de iure canonico. ibi. nu. 339
 Appellari non potest à sententia multa. ibi. nu. 341
 Appellari non potest à mandato quod quis in sua ecclesia redeat. ibid. nu. 344
 Appellari non potest à iudice iuris dispositionem exequentis causa rationabilis

bilis exequatur. ibid. nume. 345. & 349
 cod. & 635
 Appellari non potest a breuitate termini, ad probandum in causa feudali. ibi.
 nume. 346
 Appellare non potest conquisitus de furto
 manifesto. ibid. nu. 348
 eodem
 Appellare pro damnato ad mortem potest
 etiam eius heres post mortem suam.
 & operabitur effectum, quo ad bona
 quia fingitur mortuus testabilis, in re-
 p. l. i. potest. ff. de acquir. hered. nu.
 me. 100
 824
 Appellare non potest de crimine punitus
 legitima poena, quia confessus est deli-
 ctum. ibid. nu. 149
 eod.
 Appellari non potest a mandato factio,
 vt quis declaret an scriptura sit sua.
 ibid. nu. 350
 eod.
 Appellari non potest a reuocatione de-
 legationis causae. ibid. nu. 351
 eod.
 Appellari non potest ab eo, qui est com-
 missa causa, secundum eius consen-
 tiam. Et quod si causa committatur ar-
 bitrio alicuius. ibid. nu. 352
 616
 Appellari non potest ab omni actu a lege
 in potestate iudicis commissio, & non
 in necessitate. ibid. nu. 353
 eodem
 Appellari non potest a vicario ad quem,
 qui eum dedit vicarium: sed ad superi-
 orem ipsius dantis. ibid. nu. 359
 639
 Appellari non potest ab executione, nisi
 modus exequendi excedatur. in vj. par.
 ver. executio. nu. 35
 660
 Appellans in casu prohibito, deoulet
 causam iudici ad quem, vt si videt gra-
 uamen, possit illud corrigere: non ta-
 men ligat iudicem a quo, in vj. parte
 ver. appellatio. 106
 571
 Appellans apostolos, instantes petere de
 hereticali non valet appellatio, sed ho-
 die in Regno non requiritur instantes.
 ibid. nu. 111. & nu. 407
 646
 Appellans ad vnum iudicem permittitur
 variari & appellari ad alium, infra x.
 dies, & prima appellatio reuocata cō-
 setur. ibid. nu. 134. & 139
 581. & 582
 Appellans producere non potest testes
 super eisdem articulis: sed solum super
 nouis dependentibus a veteribus, &

solum super re in causa principali de-
 ducta: non autem super alia. ibid. nu.
 150. & 151
 586
 Appellans eandem rem ex noua causa,
 prosequi potest. ibid. nu. 151
 eod.
 Appellans ab interlocutoria non est vl-
 terius citandus ad actus, quos facit ius-
 tice procedens ad sententiam ante,
 quam sibi inlibetur. in vj. par. ver. ci-
 tatio. nu. 31. fol. 356. & in ver. appella-
 tio. nu. 160
 587
 Appellans ab interlocutoria nouas pro-
 positiones producere potest super cau-
 sa antiqua expressa in appellatione
 probationem in seculo requirente. ibid.
 nu. 153
 586
 Appellans ab interlocutoria potest elu-
 scificare ex noua causa, que sibi de no-
 uo superuenit. ibid. nu. 154
 587
 Appellans ab interlocutoria nouas cau-
 sas coram iudice appellationis deducere
 potest, quando ad illas per iudicem
 a quo, non fuit admissus. ibidem
 nu. 155
 eodem
 Appellans a diffinitiva, potest in eadem
 appellatione deducere grauamen sibi
 illatum per interlocutoriam, etiam ex
 nouis causis. ibid. nu. 156
 eod.
 Appellans ab interlocutoria continens
 grauam irreparabilem, potest iustificari
 ex nouis probationibus. ibid. nu. 158
 eod.
 Appellans ab interlocutoria habet rem
 diffinitive, potest per acta noua iustifi-
 care. ibid. nu. 159
 eod.
 Appellans, infra decem dies apostolos
 petere debet, de iure communi. Secus,
 per constitutionem regni. ibid. nume.
 208. & 210. fol. 199. nu. 405
 646
 Appellans impeditus prosequi, an debeat
 protestari de impedimento: vt restitu-
 tione sibi tepus. ibid. nu. 215. & nu. 211.
 602. & 604
 Appellans non potest verbo iniuriari i-
 dici a quo appellatur. disp. i. nu. 14
 669
 Appellans temere & frivole, iniuriatur
 iudici facere dicitur. Secus, si iustus. ibid.
 nume. 137
 619
 Appellans, qui nihil produxit in causa
 principali, non audietur: nisi resecus ex-
 pensis. ibid. nu. 142
 614
 Appellans

Appellans impeditus a iudice, qui vult
 infra terminum literas expedire, po-
 test appellationem prosequi, ultra ter-
 minum decursum. ibi. nu. 403
 645
 Appellans quos actus implere debet, vt
 appellatio non efficiatur deserta. ibid.
 nu. 400
 646
 Appellatus an causam appellatiois pro-
 sequi possit: si appellans non prose-
 quitur: infra quod tepus. in vj. par.
 ver. appellatio. nu. 233
 610
 Arbitramentum est quedam transactio.
 in iij. par. xiii. diff. nu. 1
 232
 Arbitria redacta sunt ad instar iudicio-
 rum, in vj. parte. ver. confessio. nume. 31. in
 fin.
 449
 Arbitr, qui vt arbitrator procedere po-
 terat, si coepit procedere, vt arbitret: &
 postea inordinatè processit, an proces-
 sus valeat, in iij. parte. ix. diff. nu. 1
 me. 89. 177. & nu. 1
 705
 Arbitr & arbitrator, quomodo differ-
 rant, in iij. part. xiii. diff. nu. 1.
 & 3
 231. & 232
 Arbitr iuris quis dicitur. ibi. nu. 3. 4. 232
 Arbitr potest sibi eligere locum hone-
 stum, vbi curiam regat. in vj. par. ver.
 sententia. nu. 80
 127
 Arbitr sententiam suam non exequitur:
 sed iudex ordinarius, in vj. par. ver. si
 executio. nu. 5
 611
 Arbitri iuris a sententia appellatur, in vj.
 parte. ver. appellatio. nu. 261
 617
 Arbitri quando plures sunt, non potest
 vnus sine alio procedere: in iij. par. v.
 diff. nu. 31
 112
 Arbitri iuris, an habeant ordinariam vel
 delegatam potestatem, & ad que ap-
 pelletur ab illis, in iij. par. vj. diff. nu.
 15. fol. 142. & in vj. parte. ver. appella-
 tio. nu. 262
 617
 Arbitri possunt eligi per iudicem, quan-
 do partes sunt discordes, in vj. parte.
 ver. compromissum. nu. 12
 428
 Arbitri electi secundum Regiam pragma-
 ticam, dicuntur arbitri iuris, & quali-
 ter ab eis appellatur, & ad quem, in
 vj. par. ver. appellatio. nu. 262
 617
 Arbitri eliguntur, quando episcopus cum
 subdito suo litigat, & ab eis ad Papam

appellatur. Idem quando appellatur
 ab arbitris electis super recusatone
 suspecta. ibi. nu. 165
 618
 Arbitrorum sententia hodie in regno
 reuideri possunt, per iudicem loci, via
 reclamationis. ibi. nu. 263
 eod.
 Arbitrorum sententia, an & quando sit
 emologabilis: & an producat actionem,
 & an ab ea appellatur. Et quid in ar-
 bitratorum vel arbitro iuris, & de intel-
 lectu locum ante. C. de arbit. ibid. nu.
 me. 211. 257. & 260. fol. 612. 615. 617
 Arbitrorum tres dicuntur esse species.
 Et qui sunt, in iij. part. xiii. diff. nu.
 nume. 2
 231
 Arbitratoris & non arbitri sententia subi-
 ecta reductioni ad arbitrium boni vi-
 ri. in vj. par. ver. appellatio. nu. 265
 615
 Arbitraria poena punitur homicidium
 culpa commissum, in i. ij. par. xj. diff. nu.
 nu. 60
 Reliqua vide infra in litera P. in ver. si
 poena arbitraria.
 Archidiaconus absente episcopo, vica-
 rius est episcopi ipso iure. in iij. par. v.
 diff. nu. 7
 119
 Aromatarius miscens farinam fabarum
 in cera, potest puniri per iudicem ec-
 clesiasticum. in iij. par. xj. diff. nu. nu.
 me. 28
 220
 Argumentum a contrario sensu habet
 locum in statuto. nu. 36
 693
 Argumentum de contractibus ad iudi-
 cialia validum est. Et clausula contra-
 dictores & c. habet locum contra in-
 iuste contradicentes: non autem contra
 iuste. nu. 31
 675
 Argumentum de emphyteosi ad feudum,
 valet, & contra. in iij. par. nu. 87
 618
 Argumentum a contrario sensu, non su-
 mitur in vrbibus feudorum. ibidem nu.
 me. 91
 59
 Argumentum a contrario sensu, comie-
 ctura & subauditus intellectus dicitur.
 ibid. nume. 92
 60
 Argumentum sumitur a contrario sensu,
 in statuto disponente super casu non
 prouiso a iure communi. ibidem nu.
 me. 123
 71
 Argumentum de personis ad res, & ec-
 tra,

trā, validum est. in iij. par. j. distinctio.
nume. 16 87
Argumentum de pacto ad statutum, an
valeat. in iij. par. xvj. distinctio. nume. 64.
& 69 257. & 263
Articulus copia debet inferi in cita-
tione, quando quis citatur ad hoc vt si
non veniat habeatur pro confessio
repell. i. actor. ff. de proc. nu. 69 901
Articulus de proprietate, an adducatur,
quando possessorio recuperande agi-
tur. in iij. par. vij. distinctio. 19 172
Articulus, positio & capituli, quid sint,
& qualiter inter se differant. in vj. par.
verbi. positio. nu. 1. & 3 438
Articulus repulse, dicitur impertinens,
in articulis principalibus & ideo non
debet admitti nisi ex sola causa iniu-
ctiæ. in vj. par. ver. repulsa. nu. 8 493
Articuli presentari possunt, etiam die,
quo cursa non regitur. modo non
sit dies feriatus: & soli magistro acto-
rum sine iudice presentari possunt, &
an eorum copia parti dari debeat. in
vj. parte. ver. positio. nu. 20 441
Articuli & positiones sunt in eodem ter-
mino in causis summarijs. ibi. nu. 430
Reliqua vide infra in litera C, in verbi.
positio. & in litera D, in verbi. delega-
tus. in litera P, in verbi. positio. & in li-
tera R in verbi. repulsa.
Articulus non censetur fateri, quod nar-
rat in articulis. Secus in positionibus.
in vj. parte. ver. positio. nu. 7 439
A falsinus clericus, ipso iure censetur de-
gradatus, & punitur per iudicem lau-
dum. in iij. par. xj. distinctio. 90 224
Assessores debent contradicere & pro-
testari contra officiales iniuste exe-
quentes. disput. nu. 13 671
Assentientia contra tertium possessorem
petitur conditione ex l. iij. C. de ac-
quirend. possessio. & peti potest vsque
ad triginta annos. Secus, quando agi-
tur hypothecaria. in iij. par. vij. distinctio.
nu. 51 180
Assistentia vigore instrumenti, quando
& qualiter petatur, & quæ actio cen-
setur intentata, & quis sit eius effe-

ctus. in vj. par. ver. instrumentorū pro-
ductio. nu. 13. & 14 419
Attestationes non publicæ, etiam sem-
plicitate non probantur. in vj. parte. verbi.
actorum editio. nu. 26 481
Attestationes testium ante publicationem
non debent parti. ibi. nu. 48 484
Attentata reuocantur per viam querelæ,
in casu quo non ligantur manus iudi-
cis, per appellationem. in vj. par. verbi.
appellatio. nu. 105 570
Attentata pendente appellatione iudicia-
li, aliter reuocantur, quam in extra-
iudiciali. ibi. nu. 190 643
Attentata vt reuocantur, debet appella-
tio esse intimata iudici & paritatem
attentata ab ignorantibus appella-
tionem, non reuocatur, & reuocatio par-
te citata fieri debet. ibi. nu. 191 cod.
Attentata duplici via reuocantur. ibi.
nume. 196 cod.
Attentatorum reuocatio, petitur vsq; ad
conclusionem in causa. ibi. nu. 192 cod.
Attentatorum reuocationem petens, non
repellitur per exceptionem excom-
municationis, nec per exceptionē pro-
prietatis. ibi. nu. 193. & 194 cod.
Attentans appellatione pendente, tene-
tur ad fructuum restitutionem. ibi. nu.
195 cod.
Attentatum delictum non punitur sicut
consummatum. disput. nu. 16 701
Auctor, require infra, in litera C, in ver-
Correio.
Auctor laudatus, quis dicitur, & ad quæ
eff. cum sibi lesio intuitur. in vj. par.
verbi. auctoris laudatio. nu. 1 397
Auctor quando & quo tempore litis lau-
dari debet. ibi. nu. 3 cod.
Auctor quando est laudatus in iudicio
& datus terminus ad denuntiandum,
an interim debeat in causa supercede-
re. in vj. par. verbi. auctoris laudatio.
nu. 4. 199. & in rep. l. i. actor. ff. de pro-
cur. nu. 73 901
Auctor laudatus non potest ex sua per-
sona declinare forum. in vj. par. verbi.
auctoris laudatio. nu. 6 400
Auctor laudatus an teneatur submis-
sare expensas, pendente iudicio ante
rem

rem cuiusdam. ibi. nu. 8 400
Auctor laudato qualiter fiat denuntiatio.
ibi. nu. 7. cod. & in rep. l. i. actor.
ff. de procu. nu. 74 901
Auctorem auctoris sui an quis possit
laudare, & an teneatur sibi de cuiusio-
ne sine celsione. ibi. nu. 5 599
Auctoritates doctorum sunt probabiles,
sed non necessariæ. disputatio. ij. nu-
mero 44 606
D Aulo, qui indebitè expignorat al-
quem, potest de facto resisti. dispu-
tatio. ij. nu. me. 2 674
Bannitus de aliqua ciuitate, qui non po-
test ibi permanere viuis: minimè po-
test ibidem mortuus sepeliri, sine li-
centia superioris in repetitio. l. is po-
test. de acquirend. heredita. nume. 121
826
Bannitus an dicatur intestabilis, & quæ
privilegia perdat: & an quando
æquiparetur deportato & quando re-
legato. in rep. d. l. is potest. nume. 124.
& 125 827
Bannitus pro delicto, si perseuerat in
banno per annum foriudicatur: &
eius bona publicantur, & habetur pro
conuicto & condemnato, & potest
quoque occidi. in d. l. is potest. nu-
mero 126 828
Bannitus foriudicatus efficitur seruus
pœnæ: & dicitur intestabilis, ibidem
nume. 127 828
Bannum hodie æquiparatur pœnæ re-
legationis: & hoc procedit vbi bona
non publicantur. in iij. par. ij. distinctio.
nume. 7 109
Bannum sententia interloutoria dicitur
in vj. parte. verbi. sententia. nu. 30 514
Bannum & multa æquiparantur. ibi.
nume. 32 515
Banna quæ faciunt officiales in princi-
pio sui officij, an sint sufficientia, vt
iudex inquirere possit, in casibus ad
ire non permittis. in vj. par. verbi. in-
quisitio. nume. 31 297
Banna facta ab officialibus sub torture
pœnā an valeant. in vj. par. verbi. tortu-
ra. nume. 3 495
Reliqua vide infra in litera P, in ver-

sicu. pœna banni.
Baro in terra domani Regis potest ex-
ercere iurisdictionem inter suos sub-
ditos sine licentia officialis illius loci.
Secus, in terra baronis. in vj. par. verbi.
citatio. nume. 41 361
Baro non potest exigere iuramentum si-
delitatis à vassallis, sine mandato vel
litteris Regis: alius priuatur feudum
in vj. par. verbi. iuramentum. nu. 31 469
Barones omnes habent iurisdictionem
in Baronia sua. in iij. parte. vj. distinctio.
nume. 11 120
Barones Regi habent iurisdictionem à
Rege, reueratiam cum privilegio pri-
marum & secundarum causarum, &
ideo reuocant prerogationes factas
per eorum vassallos, in alios iudices,
in iij. par. xij. distinctio. 20 210
Barones indebitè angariant vassallos si-
ne salario, tam in personā, quam in bo-
nis. in vj. par. ver. executio. nu. 7 656
Beneficium, vide infra, in litera P, in ver-
sicu. possessio. & littera T, in verbi.
titulum.
Beneficium petens ex prouisione sibi
facta de beneficiis, vacatur obritet. licet
non probet, quod fuit actor ante
datam bullam in rep. l. i. actor. ff. de pro-
cur. nu. 81 905
Beneficium vacaturum concessum per
Papam, non se extendit ad beneficium
creatum per datam bullam. in l. i. actor.
ff. de procu. nu. 81 904
Blasphemus an dicitur, qui iurat per vicer-
ra Christi, vel per alia membra. in vj.
par. verbi. iuramentum. nu. 43 471
Bona fides, licet de iure presumatur, de-
bet allegari. in rep. l. is potest. nu. 91 819
Bona damnatorum hodie non publican-
tur nisi in solo crimine malefactoris &
hæresis, & in hoc sunt correcta iura
antiqua. in rep. l. is potest, ff. de acqui-
rere. nu. 117 825
Bona vacantia applicantur fisco, sed con-
tradictor compariens auditur, & datur
sibi copia inquisitionis vsq; defensionis.
in vj. parte. verbi. inquisitio. nu-
mero 15 293
Bona tutoris non possunt capi pro con-
dem

demnatione pupillinis pro expensis.
in vj.par.verf. executio. nu. 8 618
Bona minus damnosa, an in executione
capi debent. ibid. nu. 11 612
Bona vxoris capi non possunt pro de-
bito viri, & e contra. Fallit, quando mu-
lier transit ad fecunda vota, non red-
ditur ratione quia possunt bona fecundi
viri capi pro debito tutelari vxoris.
ibid. nu. 12. & 13 660
Bona clericorum sunt privilegiata scilicet
bona ecclesiastica. & eo ipso quod ve-
niant a laico in clericum sunt exempta
ab oneribus laicorum. in disputa.
viii. nu. 13. 74. & nu. 46 716
Bona clericorum an & quando gaudeat
privilegium rerum ecclesiasticarum. dispu-
tatur. viii. nu. 17 761
Bona debitoris quando venduntur, pre-
fertur creditor, & consanguineus in
emendo. disp. viii. nu. 29 710
Bonæ fame probatio enervat fugæ su-
spicionem. in his potest. ff. de acquiren-
hered. nu. 127 877
Bonorum possessio inducitur fuit ex natu-
rali æquitate, in repeti. is potest. ff. de
acquir. hered. nu. 84 816
Bonorum possessio carbonaria vel ven-
tris nomine, quando agnoscenda est,
adversarii incerti per proclama citari
debent. in vj. parte. versicu. citatio. nu.
me. 110 177
Bonorum possessio alia edificalis & alia
decretalis, & in quo differunt. in re-
pel. is potest. nu. 209 848
Bonorum possessio decretalis hodie non
est in ususdicti dicitur iudicialis, in rep.
is potest. ff. de acqui. here. nu. 209. in
fine. 843
Bonorum possessio non potest agnosci,
nisi coram iudice. in repel. is potest. ff.
de acqui. here. nu. 1 795
Bonorum possessio peti potest infra an-
num, vel centum dies viles. in rep. d. l.
is potest. nu. 10 797
Bonorum possessio dicitur dominus viri
lis tantum. autem habet iura dicitur
particularia. in repeti. d. l. is potest.
nu. 4 783
Bones aratorij & alia instrumenta ad

agriculturam deputata, non possunt
pro executione sententiæ capi. in vj.
par. vers. executio. nu. 11 617
Brachium iudicis secularis, an & quan-
do potest iudex ecclesiasticus imple-
re. disp. ix. nu. 26 671
Breues cause, seu modice summe, sunt
summarie. in iij. par. ix. distinctio. nu-
mero 72 201
Calculatores sententiam ferre possunt
parte non citata. in vj. parte. vers. ci-
tatio. nu. 24 318
Calumniator etiam nemine accusante
potest ex officio iudicis inquiri, & po-
nari per iudicem. in vj. par. vers. inquisi-
tatio. nu. 157 417
Calumniā habetur loco libelli inepi, &
potest ex officio per iudicem repelli.
disp. 7. nu. 12 711
Calumniæ iuramentum. Require infra, in
litera l. in ver. iuramentum calumnie.
Campāna quot signa importet, & quid
importet vim citationis, & quid in die
veneris sancta, in qua non pulsantur
campanæ: an possit citari vniuersitas
ad sonum tabellæ. in vj. parte. verbi-
tatio. nu. 111. 112. 113. & 114. 377. & 178
Canonica lex, de hac vide infra, in litera
L. in ver. lex canonica.
Canonicum ius. Require infra, in litera
I. in ver. ius canonicum.
Canon idem est quod regula. inde in a-
nonicum, quasi regulatum. in iij. parte.
nu. 75 11
Canon præfatur dicto Sanctorum &
Theologorum in decisionibus causa-
rum. Fallit, vbi dictum alicuius sancti
munus est auctoritatis novæ vel
veteris testamenti. ibid. nu. 77. &
nu. 78 156
Canonicus primò creatus, præfatur 2.
litis in pro. nu. 9 11
Canonicus coram quo eiusdem ecclesie
canonicus litigat, potest per partē ad-
versam recusari. ibi. nu. 56 161
Capienti aliquem in domo sua, etiam si
sit officialis, potest cum armis resisti.
disp. 4. nu. 20 671
Capitalis causa dicitur potest inspecta ap-
titudine poenæ. in iij. par. distinctio. nu. 6.
l. 1. 151

sol. & in ij. dist. nu. 4 107
Capitalis causa quæ dicatur, & quæ non
capitalis. in d. ij. distinctio. num. 1. cū plu-
sequen. 107
Capitalis seu capitis poena a lege vel
statuto imposta, de iudicio intelligi-
tur. ibi. nu. 1 107
Capitale iudicium. require infra, in litera
I. in ver. iudicium capitale.
Capitulum, quoniam cōtra de probatio-
nibus, quomodo intelligatur. in vj. par.
ver. actorum edicto. nu. 11 477
Capitulum, defectibus non tollit solen-
nitates sententiæ: sed processus tan-
tum. in vj. parte. versicu. sententia. nu.
me. 16 110
Capitulum, sede vacante, non succedit in
iurisdictionem delegatam in iij. par.
distinctio. nu. 66 115
Capitulum, ecclesiæ, an & quando resis-
tatur in integrum. in vj. par. vers. ap-
pellatio. num. 34 565
Capitulum est nomen generale, & po-
test positionem & articulum compre-
hendere. in vj. parte. versicu. positio. nu.
me. 1 438
Captura personæ in civilibus, an & quan-
do fieri possit, & quid in criminalibus
in vj. parte. vers. citatio. nu. 18. cum
duobus seq. 365
Capi potest persona, vt bona sua indicet
per executionem sententiæ. in vj. par.
ver. executio. nu. 23 615
Capi potest homo vilis per iudicem, vt
sit carnis, seu executor sententiæ cri-
minalis. Item, potest capere vnum de
carceratis. Item capere potest animal
vel currum alienum: vt cum euoca-
tur reus ad supplicium. ibid. nu. 25.
& 26. eod. & 616
Capi an possit per iudicem iumentum
alienum vel currus, vel naus pro mit-
tendis vicualis in exercitum, vel pro
alio seruitio publico. ibid. nu. 27. 6
Carceratus an & quando sit sub le-
uissimis relaxandus in criminalibus.
in vj. par. vers. satisfactio. nu. 10 409
In causis carceratorum dicitur feriatu
procedere. in vj. par. actorum edicto. nu.
me. 40 483

Carceratus condemnatus appellans nō
hilonatus detinetur. in vj. par. ver. ap-
pellatio. nu. 178 581
Carceratus ad superiorem mittendus ad
ipsius carcerati expensas, cum custo-
diæ mitti debet. ibi. 179 eod.
Carceratum eximis de carcere, qui erat
concessus vel condemnatus de crimi-
ne, tenetur lege lul. maiestas. disp. iij.
nu. 11 668
Carceratus semper potest appellare:
quia semper grauatur. ibi. nu. 201 197
Casum vel vilia habet beneficium re-
stitutionis in integrum. in vj. par. ver.
appellatio. nu. 78 665
Causa quæ dicitur in vj. par. nu. 66 281
Causa, vnde dicitur in ij. par. nu. 17. fo. 13.
& in vj. par. nu. 67 280
Causa in quo differat a lite, controve-
rsia, negotio, & occasione. in vj. par. nu.
me. 68 eod.
Causa accidentalit quæ sit. in ij. par. nu.
me. 30 26
Causa ardua & subtilis non est grosso
indici & imperito committenda. in vj.
par. ver. appellatio. nu. 67 562
Causa capitalis, quæ dicatur, & quæ non
capitalis. in iij. par. ij. distinctio. nu. 1. cum
plur. seq. 107
Causa potest dici capitalis inspecta ap-
titudine, vbi venit poena arbitraria. in
ij. par. ij. distinctio. nu. 16 91
Causa civilis quæ dicatur, & quæ crimi-
nalis. in iij. par. ij. distinctio. nu. 1. & 2 80
Causa civilis, & non criminalis dicitur,
vbi ad priuationem officij agitur, nisi
poena illa imponeretur per statutum.
ibid. nu. 24. & 25 88
Causa civilis dicitur, vbi agitur de adul-
terio ad solam tori separationem, &
potest in ea procurator intervenire.
ibi. nu. 26 89
Causa dicitur civilis, quando per viam
inquisitionis, ad priuationem benefi-
cij propter crimen, nulla præcedente
accusatione, nec exceptione, agitur.
ibi. nu. 28 90
Causa copta ciuilitas, an possit lite pen-
dere inchoari criminaliter vigore in-
strumenti, an verò obstat exceptio li-
ti. n. n.

tis pendente. *dispu. vj. nume. 719*
 Cause continentia quando diuidi nō debet, non valet processus coram duobus iudicibus. *dispu. vj. nume. 726*
 Causa decidit secundum ius Romanum, inter viuentes iure Romano, inter viuentes iure Longobardum, secundum ius Longobardum. *dispu. ij. num. 695*
 Causa deuoluta ad eandem principis nō potest inde exhiat sine licentia principis alius nihil valet quod agitur. *dispu. vj. num. 724*
 Causa ordinaria an possit fieri summaria de voluntate patris. *dispu. iij. num. 706*
 Causa preoccupata per maiorem iudicē non potest ventilari coram minori. *dispu. vj. num. 724*
 Causa quous sit commissa summarie, potest nihilominus iudicē procedere ordinariē. *dispu. iij. nume. 704*
 Causa si est delegata per principem, censetur quo ad illa, sublatā omnis potestas ordinariē, etiā delegato mortuo, & processus per ordinariū factus valet per ea, est nullus. *dispu. j. nume. 666*
 Causa si fuit coepta via ordinariā, debet solenniter per sententiam definiri. *dispu. v. num. 709*
 Causa si est delegata per principem, censetur quo ad illam sublatā omnis potestas ordinariē, & processus per eum factus super ea, est nullus. *dispu. vj. nume. 624*
 Causa que de iure erat summaria, si fuit incepta per partes via ordinariā, an videatur renuntiatum vice summarie. *dispu. iij. num. 704*
 Causa civilis dicitur, quando opponuntur crimina contra testes ad repellendum a testimonio. *ibid. num. 29*
 Causa dicitur civilis, quando pena applicatur fisco ex contractu illicito. Secus, si ex delicto. *ibid. num. 31*
 Causa civilis in regno potest incipere ab articulis in iij. parte. *dispu. nume. 17, fol. 19. r. in vj. part. vers. positum. me. 4*
 Cause ciuiles in regno. Sicilicet omnes sunt summarie, & ideo procedit libellus inepus in iij. part. ix. *dist. num. 14, 150*

& in replis potest. *nu. 156*
 Causa criminalis dicitur, quando poena venit irroganda in corpus vel pecunia. *causa fisco. in iij. part. dist. nume. 10*
 Causa criminalis dicitur, quando de reore suspeso agitur. *ibid. num. 84*
 Cause criminales in quibus differant a civilibus. *ibid. num. 11, & 14. cum seq. 91*
 Causa dilatoris finita, finitur ipsa dilatio in vj. part. vers. appellatio. *nume. 133*
 Causa efficiens, quæ dicitur in secunda par. *nu. 21*
 Causa expressio an requiritur in appellatione extraiudiciali. in vj. part. vers. appellatio. *nu. 146*
 Causa feudalis per quæ iura decidunt in Regno in iij. part. nume. 86. *54. Rebus quæ vide infra in littera F. in vers. feud. causa.*
 Causa finalis, quæ dicitur maxime in iudiciis. *ibid. nume. 31. cum quatuor vers. sequen. 16*
 Causa finalis cessante, cessat effectus. *ibid. nume. 11, & 12*
 Causa finalis vniuersaliusque actus, est principalis hominis intentum actum illam facientis. *ibid. num. 15*
 Causa que sit finalis in contradicibus, quæ in legatis. *ibid. num. 16*
 Causa finalis, dicitur proprie causantem autem alia cause & est causa omniū causarum. *ibid. num. 6*
 Causa finalis iudicii potest dici ipsa intentione. *ibid. num. 37*
 Causa finalis alicuius actus potest tolli per partes. *ibid. num. 46*
 Causa finalis consideratur in sententia, & que dicitur in vj. part. vers. sententia. *nume. 222*
 Causa formalis, quæ dicitur in iij. part. me. 22. *25, & 16*
 Causa formalis in sententia consideratur: & potest tripliciter considerari. *vj. part. vers. sententia. num. 70*
 Causa formalis consideratur in sententia, respectu litigantium, & hoc multis respectibus. *ibid. num. 104*
 Causa formalis in sententia principalis

ter consideratur multipliciter. *ibid. nume. 115, 116, 117, 118, 119, 120, & 121*
 Cause formali iudiciali partes renuntiare possunt. *in iij. part. num. 29*
 Causa in iudicio deducta, est materia ipsius iudicii in secunda par. *nume. 10, & 14*
 Causa in iudicio deducta dicitur a causa, sed causa quando ponitur pro ratione alicuius rei, dicitur a chaos. *ibid. nume. 17, fol. 23, & in quinta par. nume. 68*
 Causa si est commissā per superiore ascendente infra tres menses, an illis elapsis dicitur precepta instantia. in vj. part. nume. 27
 Causam coeptam coram ordinario, non potest inferior a principe ad se aduocare. in iij. part. xvi. *dist. num. 247*
 Cause quot considerentur in iudicio. in iij. part. num. 15
 Causa materialis quæ dicitur in iij. part. nume. 16
 Causa materialis in sententia consideratur: & quæ sit in vj. part. vers. sententia. *nume. 78, & 64*
 Causa meri & misti imperij, an possit delegari in iij. part. v. *dist. nume. 61, & 62*
 Causa misti imperij non comprehenditur a pragmatica, quod omnis causa compromittatur in vj. part. vers. compromissum. *nume. 32*
 Cause miste quæ dicantur: & an Regia pragmatica disponens, quod in causis civilibus vel mistis procedatur sine figura iudicii, habeat locum, vbi poena applicatur fisco, & partim in iij. parte, prima distinctio. *nume. 74, & 75, fol. 104, & 105*
 Causa naturalis, quæ dicitur tam in iudiciis, quam in aliis actibus in iij. part. nume. 29
 Causa ordinaria, an possit fieri summaria consensu partium in iij. part. ix. *dist. num. 97*
 Causa parua vel magna dicitur, secundum personarum conditionem in vj. part. vers. iuram. *suppletorium. num. 8*
 Causa ordinario spectans, si est alteri delegata per principem, censetur ordinarius priuatus iurisdictione super illa causa, & aduocata per principem: in tantum, quod etiam si moritur delegatus, non reuertitur causa ad ordinariū in iij. parte xvi. *dist. nume. 37*
 Causa principalis quando est summaria, omnes eius articuli sunt summarij. *ibid. nume. 40*
 Causa recommissionis debet vna & eadem sententia terminari: nisi primo liqueret de vna causa: quia potest vna tantum diffinire iudex, & procedere in causa, etiam si appelletur in iij. part. nume. 81
 Causa quælibet sufficiens ad remouendum procuratorem, vel arbitrum, sufficit ad remouendum iudicem in vj. part. vers. appellatio. *num. 73*
 Causa restitutionis in integrum pendente, nihil est innouandum. *ibid. nume. 56*
 Cause spirituales reperiuntur ciuiles, & criminales, & quæ dicantur in iij. part. xii. *dist. nume. 2, 3, 4, 5. cum sequen. 231, & 232*
 Cause spirituales annexæ quæ dicantur. *ibid. num. 6*
 Causa subalternas quæ sit in iij. part. nume. 27
 Causa summaria quot modis dici potest, in quarta parte. ix. *dist. nume. 2*
 Causa summaria non requirit conclusionem. *ibid. num. 23*
 Causa summaria ab ordinario quo modo cognoscatur. *ibid. num. 41*
 Causa summaria est omnis causa ecclesiastica: vt vbi agitur de electione, pbrædæ, seu alio beneficio ecclesiastico, quod quando procedat, *ibid. num. 42*
 Causa possessorij dicitur summaria, & quomodo hoc intelligatur, & an ea requiratur plenæ probationes: & alie solennitates. in iij. part. vj. *dist. nume. 37, fol. 155, & in d. ix. dist. nume. 43*

Causa summaria an & quando requirit plenas, & quando semiplenas probationes. *ibid.* nu. 46 158
 Causa, que in curia mercatorum ventilatur, dicitur summaria. *ibid.* nu. 48 159
 Causa viuarum, est summaria in curia ecclesiastica. *ibid.* nu. 50 eod.
 Causa alimentorum dicitur summaria. *ibid.* nu. 52 200
 Causa omnis contra confessum, est summaria. *ibid.* nu. 53 eod.
 Causa contra religiosos, est summaria. *ibid.* nu. 54 eod.
 Causa est summaria, quae de monachatu agitur. *ibid.* nu. 55 eod.
 Causa matrimonialis, est summaria. *ibid.* nume. 56 eod.
 Causa restitutionis dotis, summaria dicitur. *ibid.* nu. 57 eod.
 Causa summaria dicitur, quando ad decimas agitur. *ibid.* nu. 58 eod.
 Causa omnis executiva, est summaria. *ibid.* nu. 59 201
 Causa dicitur summaria, quando praesentatur instrumentum secundum formam ritus magnae curiae in regno. *ibid.* nume. 60 eod.
 Causa omnis, quae contra absentem agitur, summaria dicitur. *ibid.* nu. 61 eod.
 Causa dicitur summaria, quando tertius venit ad impediendam executionem. *ibid.* nu. 62 eod.
 Causa dicitur summaria, ubi agitur ad exhibendum. *ibid.* nu. 64 202
 Causa dicitur summaria, quando agitur contra tributorum debitores. *ibid.* nume. 65 eod.
 Causa summaria dicitur, quando agitur contra gabellarios indebite exigentes. *ibid.* nu. 66 eod.
 Causa est summaria, quando mittitur in possessionem ex primo decreto. *ibid.* nume. 67 eod.
 Causa dicitur summaria, quando legatarius petit satisfactionem ab herede. *ibid.* nume. 68 eod.
 Causa dicitur summaria, quando agitur an actio ex testamento praerogationi actioni praedictae. *ibid.* nu. 69 eod.
 Causa dicitur summaria, quando exami-

nantur testes ad perpetuam rei memoriam. *ibid.* nu. 70 eod.
 Causa naufragorum summaria dicitur; & expeditur leuato velo, & in ea potest iudex esse officio procedere. *ibid.* nume. 71 203
 Causa summaria dicitur, ubi cumque de salario seu mercede laboris agitur. *ibid.* nu. 81. 204
 Causa est summaria: quando agitur de probando impedimento ad obtinendam secundam dilationem. *ibid.* nu. 81 205
 Causa dicitur summaria, quando agitur de leuitibus delictis & criminibus. *ibid.* nume. 83 eod.
 Causa summariæ expeditur, ubi agitur de crimine laesae maiestatis. *ibid.* nu. 84 eod.
 Causa summaria dicitur, quando agitur de dando tutore vel curatore pupillis per iudicem. *ibid.* nu. 85 eod.
 Causa summaria, si fuit per partes agitata via ordinaria, an videatur recessum esse ab illa summaria de consensu partium. *ibid.* nu. 87. 88 206
 Causam summariæ committere potest solus princeps, & non inferior. *ibid.* nume. 1. 206
 Causam committi summariæ supplicem, & princeps dicat, audit talis, & iustitiam faciat, an summariæ imperialis videatur. *ibid.* nu. 4 207
 Causae breues seu modice summae, sunt summariæ. *ibid.* nu. 71 209
 Causae quae dicantur breues, modice, & magnae. *ibid.* nu. 73 eod.
 Causae pauperum, & miserabilium personarum, sunt summariæ & expeditur de plano; & sine sportularum solutione, & miserabiles personae trahunt aduersarios suos coram Imperatore & laicos coram iudice ecclesiastico. *ibid.* nume. 77. & 78 204
 Causae ex quibus iudex vi suspectus recusat. *in vi. par. ver. appellatio.* nume. 26. & 27. vsque ad nume. 74 258
 Causae voluntariae iurisdictionis in omni loco, etiam in itinere deambulando expediti possunt. *in vi. par. ver. sententia.* nume. 36 227
 Causae omnes civiles sunt summariæ. *ibid.*

die in regno Siciliae. *in rep. li. 3. potest. fide acqui. hered.* nu. 196 843
 Causa in qua agitur de vita & militia, aequiparatur feudali: & super ea non compromittitur secundum pragmaticam. *in vi. par. ver. compromissum.* nu. 23 430
 Causae tutelae compromitti non potest, si stante pragmatica, quod cause omnes compromittantur. *ibid.* nu. 431 431
 Cautela libellanti, ut in eodem libello possit petere estimationem, & satisfactionem iniuriarum. *in iii. par. i. diffin. nume. 14. & 17 86. & 87*
 Cautela pro iudice, ut semper in dilationibus faciat scribi in actis, praesentibus ambabus partibus, & non contradicentibus, & nihil dicentibus, ut dilatio quae dari non debebat, valeat quoad data est utraque parte praesente & non contradicente. *in vi. par. ver. dilatio.* nume. 13 434
 Cautela pro muliere, quae vult renuntiare bonis, ut primo protestetur & tunc, quod non sponte renuntiat. *disput. x. nu. 43 793*
 Cautela quomodo poterit respondere debitor, à quo petitur pecunia mutuat, quod non potest probare restitutionem. *in vi. par. ver. confessio.* nu. 28 448
 Cedens & cesionario si concurrant in agendo, quis praesertim in repet. *li. 1. actor.* nu. 76 502
 Cedere actionem & mandare in quo differunt. *ibid.* nume. 17 884
 Cessio legalis in quo differt à cessione hominis. *in rep. li. 1. actor.* nu. 19 884
 Cessio quando fit ab homine ipso iure transit exercitium directarum, etiam si non mandetur. *ibid.*
 Cesionario an dicatur creditor, ut comprehendatur in statuto loquente de creditore. *ibid.* nu. 20 885
 Cesionario an possit praesentare instrumentum criminaliter secundum formam ritus. *ibid.* nu. 22 885
 Cesionario an & quando teneatur defendere cedentem in causa reconventionis. *ibid.* nu. 16. 41. & 48 886. 892. & 893
 Cesionario an & quando gaudeat privilegio actionis, quo gaudebat cedens. *ibid.* nu. 27 886
 Cesionario an repellatur exceptione excommunicationis, quae obstat cedenti. *ibid.* nu. 28 877
 Cesionario an possit trahere reum ad forum suum ex privilegio suo quod non habebat cedens. *ibid.* nu. 25 887
 Cesionario contentus an patitur compromissum quod debet fieri cedente ex forma statuti. *ibid.* nu. 30 eod.
 Cesionario intentans directam leu exercitium directarum, tenetur ante litem contesti, edere copiam instrumenti cessionis. *ibid.* nu. 25 886
 Cesionario potest vti instrumentum executiuum, cum pacto de capiendo. *ibid.* nume. 21 885
 Cedenti bonis, sunt vestes relinquendae. *in vi. par. ver. executio.* nu. 29 657
 Ceremoniae dicuntur, sacrificia iudeorum. *in iii. par. nu. 63 62*
 Charitatis ordine puerit, qui bonum alie non praestit proprio. *disp. viii. nu. 7 742*
 Christus dicitur Rex regum, & Dominus dominantium. *in iii. par. nu. 1 44*
 Christus fuit lux & veritas, qui omnia velamina veteris testamenti illustravit. *ibid.* nu. 48 49
 Christus dicitur veritas. *ibid.* nu. 64 52
 Christo adueniente in mundo, cessauit lex prophetica. *ibid.* nu. 65 53
 Citatio, est iuris naturalis: nec potest etiam per principem obmitti. *in iii. par. ix. diff. nu. 9. fol. 188. & in vi. par. ver. citatio.* nume. 1 253
 Citatio non requiritur in exigendis tributis, datis, & collectis seu functionibus fiscalibus. *in d. ix. diffin. nume. 65. fol. 202. & in d. ver. citatio.* nu. 5 37
 Citatio iudiciali ordinis est fundamentum: & ab ea iudicium incipit. *in vi. par. ver. citatio.* nu. 1 353
 Citatio per edictum, an possit fieri per delegatum. *in iii. par. v. diff. nu. 31 351*
 Citatio: obmissa, reddit actum ipso iure nullum. *in iii. par. xvi. diff. nu. 10 241*
 Citatio in singulis actibus iudicialibus debet. *in vi. par. ver. citatio.* nu. 4 353
 Citatio aduersarii fieri non debet, qui si praesens esset, non posset actum impedire. *in vi. par. ver. citatio.* nu. 4 353

dire. *ibid.* nume. 5 eod.
 Citatio in omnibus actibus, qui expediuntur per iudicem ante citationem partis, in causa principali non requiritur. *ibid.* nume. 7 eod.
 Citatio partis non requiritur in concedenda venia vocandi parentes, vel patronos in ius. *ibid.* nume. 3 354
 Citatio partis, an requiritur in productione instrumenti. *ibid.* nume. 9 eod.
 Citatio partis non requiritur in sententia principis, vel Imperatoris, vel facti consilij. *ibid.* nume. 10 162
 Citatio non requiritur in processu faciendi contra debitorem suspectum de fuga. *ibid.* nume. 14 316
 Citatio non requiritur, ubi periculum est in mora. *ibid.* nume. 15 eod.
 Citatio obtrita non facit mentione de litis pendenti, dicitur surreptitia. *ibid.* nume. 22 724
 Citatio non requiritur in sententia lata pro absente in causa criminali: & ubi proceditur sine figura iudicij. *ibid.* nume. 16, & 17 317
 Citatio partis non requiritur in actu, qui fit ultima die terminij. *ibid.* nume. 8 eod.
 Citatio partis non requiritur in probatione, quae soli iudici concludit. *ibid.* nume. 20 eod.
 Citatio non requiritur in actu expediendo, secundum officium. *ibid.* nume. 21 318
 Citatio heredis vel alterius non requiritur, quando datum est arbitrium & potestas executori testamenti distribuenti ad pias causas: seu eligendi pauperes, in tali decisione. *ibid.* nume. 22 eod.
 Citatio partis nec praesentia requiritur in relatione agnitionis nisi per iudicem ad mensurandum. *ibid.* nume. 23 eod.
 Citatio partis non requiritur in iuramento deferendo, super taxatione vel liquidatione rerum ablatarum secundum formam l. i. quando. C. vnde. *ibid.* nume. 25 eod.
 Citatio partis non requiritur, quando examinantur testes de damno suo facto in sylvis passis. *ibid.* nume. 26 359
 Citatio partis non requiritur quando in

domo mulier honesta examinatur. *ibid.* nume. 27 eod.
 Citatio partis non requiritur in examinatione testis: cuius dicto necessarium standum est. *ibid.* nume. 28 eod.
 Citatio partis non requiritur in examinatione testis, de cuius morte vel recessu timentur. *ibid.* nume. 29 eod.
 Citatio eius, de cuius praedictio principaliter non agitur, sed per consequentiam, non requiritur. *ibid.* nume. 30, & 31 eod.
 Citatio non requiritur, quando index vult alicui prodigio administrationem interdicere. *ibid.* nume. 31 eod.
 Citatio fideiussoris non requiritur in sententia sententia contra principalem. *ibid.* nume. 32 eod.
 Citatio partis non requiritur in taxatione non expensarum contra contumacem. *ibid.* nume. 4 363
 Citatio alicuius non requiritur in dandotore sine inquisitione. *ibid.* nume. 5 eod.
 Citatio eius, qui latitat, ne citetur, non requiritur. *ibid.* nume. 6 eod.
 Citatio non requiritur, ubi certum est adversario nullam competere defensionem. *ibid.* nume. 7 eod.
 Citatio testis possessoris non requiritur in captura faciendi vigore pacis de capiendo cum affirmatione precum. *ibid.* nume. 8 eod.
 Citatio a quo iudice fieri possit. *ibid.* nume. 19 eod.
 Citatio an possit fieri per iudicem extra forum territorij. *ibid.* nume. 40 361
 Citatio per quem debeat fieri. *ibid.* nume. 42 eod.
 Citatio potest per iudicem committi priuato, ac etiam famulo suo, imò etiam ipsi principali litiganti. & quid servetur in Regno. *ibid.* nume. 44 eod.
 Citatio in scriptis non committitur in regno, nisi habet publicum officium. *ibid.* nume. 46 365
 Citatio fieri potest, etiam per aduocatum magistrum habentem iudicis commisionem. *ibid.* nume. 47 eod.
 Citatio

Citatio tria extrema requiritur: scilicet, commisionem iudicis, nuntij executionis, & relationem. *ibid.* nume. 48 166
 Citatio in ciuitatibus valet sine commisione ex generali consuetudine. *ibid.* nume. 5, & 17 364, & 365
 Citatio realis capturarum personarum importat. *ibid.* nume. 8 365
 Citatio realis fieri potest etiam in ciuitatibus, quando debitor est suspectus de fuga. *ibid.* nume. 59 366
 Citatio realis sine iudicis commisione fieri non potest. *ibid.* nume. 61 eod.
 Citatio verbalis quae dicatur, & quae continere debeat. *ibid.* nume. 63 eod.
 Citatio certum diem & locum comparendi continere debet. Fallit in delegato citante. *ibid.* nume. 64 367
 Citatio sine certo die an & quando valet. *ibid.* nume. 65 eod.
 Citatio an debeat continere horam, in qua quis comparere tenetur. *ibid.* nume. 66 eod.
 Citatio an & quando valet sine causa, & causam continere debeat. *ibid.* nume. 69 366
 Citatio ad audiendam intentionem curiae, non valet. *ibid.* nume. 70 370
 Citatio ad respondendum petitioni peritigenda an valet. & quid si petitio non porrigatur in illo die citationis. *ibid.* nume. 71 eod.
 Citatio an & quando continere debeat verbum, preceptum. *ibid.* nume. 72 eod.
 Citatio per literas vt valet, quid continere debeat. *ibid.* nume. 73 eod.
 Citatio de necessitate non requirit scripturam regulariter. Fallit in septem casibus in quibus non valet sine scriptura. *ibid.* nume. 74 371
 Citatio extra prouinciam sine scriptis facienda, non valet. *ibid.* nume. 80 eod.
 Citatio ad domum, & non personaliter sine scriptis, non valet. *ibid.* nume. 81 eod.
 Citatio per edictum qualiter fiat, & in quibus calibus fieri potest. *ibid.* nume. 82, cum pl. seq. f. l. 372
 Citatio fit per edictum illius, qui degit in loco, qui propter guerras vel inimicitias, vel alio modo non est securus.

ibid. nume. 85 373
 Citatio quando fieri non potest: quia citandus stat in domo sua clausus, & non patitur se videri, ne citari possit: tunc potest affigi edictum in famosa domus suae: & perinde habetur, ac si personaliter citatus esset. *ibid.* numero 86 eod.
 Citatio per edictum secundum constitutionem Regis. *ibid.* nume. 88 eod.
 Citatio fit per edictum, quando adus silendus habet contradictores incertos. *ibid.* nume. 89 374
 Citatio in calibus, in quibus lex permittit fieri per proclamam, in illis etiam potest fieri per edictum. *ibid.* nume. 95 375
 Citatio per edictum, quando tempore stare debeat affixa in loco, ubi affigitur. *ibid.* nume. 96 eod.
 Citatio per proclamam, quae dicatur, & in quibus calibus fieri potest. *ibid.* nume. 97, cum pl. seq. eod.
 Citatio fit per proclamam, quando faciendum est inuentarium per heredem. *ibid.* nume. 98 eod.
 Citatio per proclamam contra certam personam, in quo loco fieri debeat. *ibid.* numero 100 376
 Citatio fit per proclamam, quando testamentum est publicandum. *ibid.* numero 105 377
 Citatio per proclamam vel edictum semper potest fieri, quando aduersarii sunt incerti. *ibid.* nume. 110 eod.
 Citatio per campanam seu tubam quando locum habet. *ibid.* nume. 111 eod.
 Citatio fit per campanam, quando cum eum ad bellum. & quae signa imponit sonus campanae. *ibid.* numero 113, & 114 378
 Citatio quando res agitur inter duos litigantes, non debet fieri motu proprio iudicis: sed ad instantiam partis. *ibid.* nume. 115 eod.
 Citatio, vt quis compareat die Lunae, Martis, & Mercurij sit vna vel plures. *ibid.* nume. 117 eod.
 Citatio generalis ad totam causam, vt quis compareat singulis diebus, & horis vsque ad sententiam, an valet.

ibid. nu. 118
Citatio facta die feriato, non valet: etiam si fieret vt compareat die non feriato. ibid. nu. 119
Citatio an valeat, quando dies termini cadit in diem feriatum. & an teneatur citatus tunc comparere in die sequenti vel precedenti. ibidem num. 120. & 121
Citatio die feriato valet, pro tali causa, que die feriato expediti potest. ibidem num. 121
Citatio potest fieri per principem in die feriato ad honorem Dei. ibidem num. 122
Citatio in quo loco per nuntium fieri debeat. & an possit fieri domi. & in qua domo. & quid in apotheca vel in porticu, seu stabulo. ibid. num. 124. & 125.
Citatio vt valeat, quid seruire debeat nuntius: quando commissa est, vt fiat personaliter, vel in domo. ibidem num. 126
Citatio an fieri possit in ecclesia. ibid. num. 129
Citatio vbi fieri debeat, quando citandus domum certam non habet. ibid. num. 130
Citatio que cadit in die feriato, valet in Regno, & citatus debet comparere die sequenti. ibidem num. 131
Citatio non requiritur eius qui appellauit ab interlocutoria, vnde iudex a quo, potest procedere vsque ad sententiam diffinitiuam inclusive, eo alter non citato. in vj. par. versu. appellatio. num. 161
Citatio partis non requiritur, quando appellatio pronuntiatur deserta. ibi num. 192
Citatio requiritur in executione sententie per appellatum deserte. in vj. par. versu. executio. nu. 16
Citatio non requiritur super executione scienda, super eadem re, super qua lata fuit sententia, nisi fiat appellatio deserta. ibid. num. 17
Citatio requiritur in executione, que fit contra condemnati successores: seu per

iudicem in officio successorum. ibi. nu. me. 18
Citatio partis in taxatione expensarum requiritur. ibi. nu. 21
Citatio an debeat precedere libellum. in vj. par. ver. libellus. nu. 15
Citatio nis relatio potest fieri per nuntium vel notarium actorem, absque presentia iudicis. in vj. par. ver. citatio. nu. 17
Citationem debet libelli oblatio precedere. in vj. par. ver. libellus. nu. 17
Citatio tres reperiuntur esse species, in vj. par. versu. citatio. num. 30
Citatur per edictum, qui personaliter non reperiri: nec habet certam domum in vj. parte. versu. citatio. num. 31
Citatur per edictum, qui dolose latitae, & impedit ne citatio verbalis vel per litteras possit ad se peruenire. ibid. num. 84
Citari debet vnusquisque preterendus interesse in iudicio, aliis non valet actus qui fit sine citatione. ibidem num. 2
Citari vel certiorari an debeat, qui preterfens est in iudicio. ibi. nu. 12
Citari debet in scriptis persona illiusmodi & clarissima. ibi. nu. 76
Citatio debet pars, quando producantur instrumenta vel scripturae in iudicio, alias non probant. in vj. par. ver. instrumentorum productio. nu. 18
Citatus ob vnam causam, qui comparuit, an teneatur respondere pro alia. in vj. parte. versu. citatio. nu. 13
Citatus qui statim ascendit equum, & recessit, vel dixit, nolle comparere, non est vltimus citandus. ibid. nu. 19
Citatus ad hoc vt habeatur pro confesso debet in citatione inseri copia articulorum. in repl. li. actor. nu. 69
Citatus coram iudice incompetenti de iure communi, non teneatur comparere. Secus, si competens erat de iure communi: sed poterat ex privilegio declinare. ibid. nu. 39
Citatus quantum tempus habeat ad comparandum, & quid seruetur in Regno. ibid. nu. 67

Citatio

Citatus in domo, mulctatur in Regno, si non comparere. ibi. nu. 128
Citatus in quo loco teneatur comparere, & quot requiratur, vt locus sit habitus ad comparandum, & citari citatus. ibi. nu. 131
Citatus ad maius tribunal, excusatur in curia minoris in vj. par. ver. consumacia. num. 4
Ciuitas quolibet, siue castrum, vel villa, que regitur per syndicum, habet restitutionem in integrum in vj. par. ver. citatio. nu. 37
Ciuis derelinquens patriam suam periclitantem, eius perdit privilegia. in iij. par. num. 42
Ciuis nouus non presumitur scire ea, que publice dicuntur in ciuitate. in reple. si potest. ff. de acquir. heredit. nu. 106
Ciues eiusdem ciuitatis seu compatriotae, quando reperiuntur in remota partibus extra patriam, solent se diligere vt fratres. in vj. par. ver. appellatio. num. 39
Ciuius lex qualiter hodie seruetur, & in quibus consistat. in iij. par. nu. 68
Ciuius leges in decretis inserere, non debent seruari, vt Canones. ibi. nu. 34
Reliqua vide infra, in littera L. in ver. lex ciuius.
Clarissima persona, vide supra, in ea. littera C. in ver. citari.
Clausula, appellatio remota, solus princeps vtitur in re scriptis: non aut delegatus principis. in vj. par. versu. appellatio. nu. 125. & 126
Clausula, appellatio remota, nihil operatur in praedictione tertij. ibid. num. 128
Clausula, appellatio remota, qui sunt effectus, & quid operentur. ibid. num. 127
Clausula compromissi, quod procedat de iure & de facto, quid importet in hij. parte. xiii. diff. nu. 6
Clausula, & prolessestator de expensis, quid importet in libello. in vj. par. versu. libellus. nu. 12
Clausula, fiat vt petatur, in re scripto posi

ta, quid importet. in iij. par. ix. diff. si nu. 6
Clausula inserta in medio vnus capituli, ad illud tantum referuntur. dispa. ij. nu. 12
Clausula quolibet in instrumentum posita debet aliquod operari. dispa. 6. nu. 11
Clausula, quod electa vna via, alia non tollatur, quid operatur in instrumentum. ibi num. 3
Clausula refertur ad vnum tantum capitulum, quando potest assignari ratio, quare non referatur ad alia. dispa. ij. nu. 14
Clausula, sponte & ceteris metu extor- ta, in contractu medicinali. num. 3. di. spu. 6
Clausula, non se addiungens, quid operetur. in vj. par. versu. libellus. nu. 11
Clausula, omni meliori modo, & quid operetur in libello. ibid. nu. 10
Clausula, peto mihi ius & iustitiam ministrari, quid operetur in libello. ibid. nu. 9
Clausula posita per principem in re scripto, scilicet, audiat talis, & iustitiam faciat, quid importet. in iij. par. ix. diff. nu. 4
Clausula, quod si non omnes, & ceteris apposta in re scripto, quid importet. in iij. par. v. diff. num. 30. fol. 126. & in xvi. diff. num. 5
Clausula, rato manente pacto, quid operetur in compromissis. in vj. par. ver. appellatio. nu. 121. & 127.
Clausula, saluo iure impertinentium, quid operetur in vj. par. ver. positio. num. 23
Clausula, si & in quantum, quid operetur. in vj. par. ver. appellatio. nu. 120
Clausula, sine figura iudicij, quid importet. in iij. par. num. 27. fol. 125. & in iij. par. ix. diff. nu. 8. & 9. vbi ponitur intellectus iurium municipalium Regni
Clausula, sola facti veritate inspecta, & sine figura iudicij, quid operatur. in iij. par. ix. diff. nu. 12. cum plerisque alijs seq. fol. 195. & in reple. li. potest. num. 193. 194

Clausula, sola facti veritate inspecta, intel-
ligitur de tali veritate, cui suis patroci-
natur. *ibid.* nu. 10 766
Clausula, summarie, simpliciter, & de pla-
no, sine scriptis & figura iudicij, quid
importet. *ibid.* nu. 8 183
Clausula inserta in medio vnius capitu-
li, ante, quam oratio fit completa, re-
fertur ad illud tantum capitulum,
non ad alia separata. in *iii.* parte nu-
me. 110 67
Clausula in medio posita, non refertur
ad omnia capitula, quando potest assi-
gnari ratio, quare non refertur. *ibid.*
nume. 112 eod.
Clausus in domo, qui personaliter habe-
ri non potest, citatur per edictum ta-
nuze domus fux affixum. in *vj.* par-
te. *verficatio.* nu. 86 373
Clerici ligantur iure ciuili, quando non
facit eis notabile preiudicium. *dispu.*
vij. nu. 23 748
Clerici laicorum legibus non ligantur,
quando per eos efficiuntur timido-
res ad aliquem actum faciendum. *dispu.*
vij. nu. 7 743
Clerici sunt privilegiati in personis &
in bonis. *dispu.* *vij.* nu. 13 744
Clericus an teneatur ad obseruantiam. I.
quotiens. *Id.* rel. *vendica.* *dispu.* *vij.*
nume. 2 748
Clericus an possit testari sine solemnita-
te statuti laicorum. & quid si alium cle-
ricum heredem instituat. *dispu.* *vij.*
nume. 50. & 51. 757-758
Clericus an teneatur vltra vires heredi-
tarias, si non fecit inventarium. *dispu.*
nume. 21 747
Clericus emens fundum an possit conue-
niri iure cõgri per vicinum. *dispu.* *vij.*
nume. 1 741
Clericus excludit forerem a successione
patris vigore statuti. *dispu.* *vi.* nu-
me. 14 743
Clericus ligatur vitio litigiosi per legem
ciuilem. *dispu.* *vij.* nu. 21 747
Clericus potest vii actiue statuti laico-
rum non passiuè. vnde potest pre-
sentare instrumentum secundum for-
mam ritus contra laicum; sed contra

eum presentari non potest. *dispu.* *vij.*
nume. 14 745
Clericus potest reconueniri coram iu-
dice laico. in *repl.* si actor. *ff.* de *procu.*
nume. 44 862
Clericus reconueniri potest coram iu-
dice laico. in *iii.* parte. *vj.* *distin.* nu. 44.
59. & in *repl.* si actor. nu. 44. 762
Clericus succumbens coram iudice laico,
potest per eum condemnari ad
expensas. *ibid.* nu. 45. *fol.* eod. & *vij.* *dis-*
tin. nume. 5 183
Clericus inuentus de nocte in prohibi-
to vel alio crimine, capi potest per
familiam iudicis secularis, & duci ad
episcopum. in *iii.* parte. *vij.* *distin.*
nume. 4. *fol.* 85. & *xj.* *distin.* nu-
mero 43 221
Clericus tam in ciuili, quam in crimi-
nali, & tam in actione reali, quam
personali, debet conueniri coram ec-
clesiastico iudice: & trahens ipsum
coram iudice laico, à suo iure ca-
det, coram quo etiam sponte con-
ueniri non potest. in *iii.* parte. *xj.* *dis-*
tin. nu. 2 224
Clericus quando est debitor simul cum
laico, ambo conueniuntur coram ep-
iscopo. *Fallit* quando causa est diuina.
ibid. nu. 21 211
Clericus delinquens simul cum laico,
operatur, vt etiam laici mittantur ad
iudicem ecclesiasticum. *ibid.* nu. 22 219
Clericus citatur coram iudice laico, si sua
putauerit interesse. *ibid.* nume. 16 221
Clericus sequester electus per iudicem
laicum, potest per eum compelli, vt
sequestrem restituat. *ibid.* nu. 37 eod.
Clericus non incedens in habitu & res-
sura, captus per familiam iudicis laici,
non reuertitur ad episcopum, & illius
percussus, non est excommunicatus.
ibid. nu. 4. & 44 222
Clericus degradatus potest puniri per
iudicem secularum. *ibi.* nume. 45. *Quo-*
liter autem fiat degradatio. *vide ibi.* &
nume. 46 eod. & 223
Clericus degradatus verbaliter, ad iure
retinet privilegium clericale, donec
aqualiter degradetur. *ibid.* nu. 46. 223
Cleric

Clericus degradatus, an celebrando co-
ficiat corpus domini nostri Iesu Chri-
sti. *ibid.* nu. 47 745
Clericus pro quibus criminibus possit
deponi vel degradari. *ibi.* *remissio.* eod.
Clericus ratione feudi, quod tenet à lai-
co, sortitur forum iudicis secularis.
Idem, quando est author laudans. *ibi.*
nume. 49 eod.
Clericus puniri potest per iudicem secu-
larem de assasiis. *ibid.* nu. 50 224
Clericus non potest consentire in iuris-
dictionem alterius episcopi, absque
consensu sui episcopi, sed tamen po-
test prorogare, scilicet, contrahendo
vel delinquendo. in *iii.* parte. *xj.* *distin.*
nume. 18 230
Clericus beneficiatus absens & non re-
sident, citatur per tria edicta affixa in
valvis suæ ecclesie, & postea expecta-
tus per sex menses, si non venit ad re-
sidentum, perdit beneficium. in *vj.* par-
te. *verficatio.* nu. 91 374
Clericus contra clericum coniunctum
non potest petere compromissum se-
cundum pragmaticam regium. in *vj.*
parte. *verficatio.* compromissum. nume-
ro 28 450
Clericus falsum deponens coram iudice
laico, non potest per eum puniri. &
quid econtrà, an laicus per iudicem
ecclesiasticum. in *vj.* parte. *verficatio.* accu-
satio incidens. nu. 4. & 6 489
Clericus etiam de mandato sui episcopi
non potest puniri, neque torqueri per
iudicem laicum. *ibid.* nu. 5 eod.
Clericus regularis non potest appellare
à correctione abbas. in *vj.* par. *verfic.*
appellatio. nu. 122 629
Clericus secularis appellat à correctio-
ne. *ibid.* nu. 123 630
Clericus non potest pro debito persona-
liter capi in *vj.* parte. *verficatio.* executio.
nume. 56 660
Clerici confugati an gaudeant privilegio
fori. in *iii.* par. *xj.* *distin.* nu. 5 215
Clerici qualiter degradantur. *ibidem* nu-
me. 45. & 46 222. & 223
Clerici actiue gaudent statuti laicorum.
in *vj.* parte. *verficatio.* compromissum.

nume. 57 450
Clericorum appellatione, quo ad forum
qui veniant in *iii.* parte. *xj.* *distin.* nu-
mero 3 214
Clericorum famuli & seruientes, coram
iudice ecclesiastico conueniri debent,
sed an actor illos trahens coram laico
cadat à causa. *ibi.* nu. 4 215
Coadiutor, qui dari solet in inquisitioni-
bus, an sit de substantia, & ad quem
efficiunt datur, in *vj.* par. *verficatio.* in-
quisitio. nu. 104 324
Cognati non succedunt de iure Lombar-
do. in *iii.* par. nu. 17 72
Colonus fructuum tenetur vendere par-
tem suam prout prius potius domino,
quam extraneo, in casu quo vellet vè-
dere. *dispu.* *vij.* nu. 32 751
Collatio non habet locum quando agi-
tur de successione collateralium: sed
tum quando descendentes succedunt
descendentibus. *dispu.* *x.* nu. 43 789
Collatio bonorum inducitur fidei ex natu-
rali æquitate: vt ille qui vult succe-
dere conferat bona, quæ ille acquisi-
uisset illi de cuius, hereditate agitur.
nume. 114 816
Collatio non habet locum nisi inter hæ-
redes. *ibid.* 817
Collectas solvere tenetur exemptus, qui
describitur patitur in libro solutionum
collectas: si infra decem dies non ap-
pellat. in *vj.* par. *verficatio.* appellatio. nu-
me. 84 628
Collegia in quibus sunt clericus, & laici,
coram quo iudice conueniuntur. in *iii.*
par. *xj.* *distin.* nu. 23 219
Collegia non pia non reſtintuntur, exce-
pto collegio ſcholarium. in *vj.* par. *ver-*
ficatio. appellatio. nu. 85 665
Collatio inter æcclesiatorem & æccusa-
tum, non facit cessare inquisitionem,
in *vj.* parte. *verficatio.* inquisitio. nume-
ro 45 303
Collusio qualiter probeatur. *ibidem* nu-
me. 54. in *fin.* & nume. 51. & 55. eod.
& 304
Committens calumnias etiã in cã ciuili, pōt
criminaliter accusari ſinita cã. in *vj.* par.
ver iuramentũ calumnie. nu. 13. 425
Com

Commune ius, quo tempore inuentum
fit. in iij. par. nu. 3
Communia omnia erant tempore legis
naturalis. & leges neque constitutio-
nes erant led homines naturaliter vi-
uebant. ibi. nu. 7
Comparentitas, est iusta causa recusatio-
nis iudicis. in vj. part. versu appellatio.
nume. 7
Compatritia. require supra, in versu
Chies.
Compensatio locum habet, vbi debetur
est liquidum, non aliter item cessat, vbi
debetur species. in iij. parte vj. diffin.
nume. 2
Compensatio locum habet, vbi est debi-
tum naturaliter tantum. ibid. nu. 2. eod.
Compensatio fit de liquido ad illiquidum,
quando per confessionem facta est li-
quidatio. ibi. nu. 3
Compensatio in similitudinem aliquam
habeat cum reconuentione. ibidem
nume. 4.
Compensatio an impediatur executionem
sententia. in vj. par. versu. executio.
nume. 64
Compromissum quod debet fieri vigore
statuti laicorum non ligat clericos ad
futu: sed actiue potest clericus eo vti.
dispu. viij. nu. 9. & 14
Compromissum potest fieri per procura-
torem sine speciali mandato, stante
statuto, quod cause compromittantur.
Idem in tuore. in iij. parte xiiij. diffin.
nume. 4
Compromissum an possit fieri per pre-
latum de rebus ecclesie, vel affinitate, vs-
que ad successorem. ibid. nu. 5
Compromissum nunquam valet, nisi ex
die, quo arbitri illud acceptauerunt.
ibid. nu. 7
Compromissum fit hodie in Regno, inter
coniunctos sanguine vel affinitate, vs-
que ad quartum gradum computan-
dum secundum ius civile. in vj. parte
versu. compromissum. nu. 1
Compromissum quod fit inter affines ex
forma statuti, habet locum etiam in
iure maritum & vxorem & inter spon-
sum & sponfam. ibid. nu. 2. & 3. eod.

Compromissum etiam fit milites expirat,
milites renouari debet, quando a sta-
to inducitur. Et quid seruetur in
Regno. & an ultra bis fiat, ibidem
nume. 4
Compromissum secundum pragmati-
cam an fiat inter consanguineos spuri-
os. ibidem nume. 5. fol. eod. & nume.
20. & 21
Compromissum durat etiam post tem-
pus pragmatice, quando expirat: quia pars petiti nimis longam dilatio-
nem. ibi. nu. 6
Compromissum fit secundum pragmati-
cam Regiam, etiam quando author
laudatus & coniunctus: licet princi-
palis litigator coniunctus non sit. ibid.
nume. 7
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam, potest fieri per tutorem: &
per procuratorem, etiam, sub speciali
mandato. ibid. nu. 8
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam potest fieri etiam inter mi-
nores, & etiam per filium familiars: qui
non posset se obligare sine consensu
patris ex forma statuti. & etiam per
mulierem sine mundualdo. ibid. nu. 9.
10. & 11
Compromissum fit per solum iudicem
eligent arbitros discordantibus par-
tibus. ibi. nu. 12
Compromissum secundum pragmaticam
Regiam fit altera parte illud petente
sed non aliter. ibid. nu. 3
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam, fit solum in causis civilibus
vel multationis autem in criminibus.
ibi. nu. 14
Compromissum ex Regie pragmatice
forma non fit, quando affinitas est dis-
soluta per mortem. ibid. nu. 11
Compromissum predictum cessat inter
primum & nouerum mortuo pa-
tre. ibid. nu. 16
Compromissum fieri non potest altera
parte iniusta habente exceptionem huius
finis: vel impediendum huius ingressum.
vel si haberet scripturam publicam
liquidam, vel scripturam iuram. ibi.
nume.

na. 17. 18. & 19
Compromissum an fieri debeat, si spuri-
us petit compromissum contra alium
spurium sibi coniunctum. ibi. nu. 21
Compromissum non fit in causa feudali,
etiam inter coniunctos. ibi. nu. 22
Compromissum non fit in causa, in qua
agitur de vita & militia. ibi. nu. 23
Compromissum quod ferret cum cedente
coniuncto, non fit cum cessionario
non coniuncto. ibid. nu. 24. eod. & in
cap. li. ad or. nu. 20
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam non fit inter consanguineos
legitimatos. ibid. nu. 15
Compromissum secundum pragmaticam
Regiam, non potest peti, contra cleri-
cum coniunctum: sed sic ad clericum con-
tra laicum. ibid. nu. 25
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam petere non potest clericus
contra clericum coniunctum. ibid. nu.
me. 28
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam non fit de articulo iuris, nisi
quando effectus probabiliter dubius. ibi.
nume. 29
Compromissum non fit in causa dandi
tutela. ibid. nu. 30
Compromissum non petitur in causa
principalis, non potest peti in causa ap-
pellationis. ibid. nu. 31
Compromissum non fit in causis summi
imperii. ibi. nu. 32
Compromissum secundum Regiam prag-
maticam fit inter affines coniunctos
per legitimum matrimonium. Secus,
si per simplicem fornicationem. ibid.
nume. 33
Compromissum non fit secundum prag-
maticam, quando alter tantum ex
partibus hederetur. ibid. nu. 34
Compromissum factum cum stipulatione
& poena, non indiget emolagione, &
quid sit est apostolica clausula, rato ma-
nente pacto vel iuramento, & quid in
admiratore. & an producat actionem,
in vj. par. versu appellatio. nu. 35. 27. &
260
Compromissum bene clausulatum, prout

hodie fit a notariis in regno, viget nisi
laudum manifestum continet iniqui-
tatem. ibid. nu. 38
Compromittens si leditur potest inten-
tare remedium. l. ij. C. de rescind. vendi.
etiam si arbitramentum emolagasset.
in iij. par. xiiij. diff. nu. 8
Conclusio non requiritur in causis sum-
maris. in iij. par. ix. diff. nu. 23
Conclusio inordinaris, an sit de substan-
tia processus. in dix. diff. nu. 24. fo. eo.
& in vj. part. in versu. conclusio. nu-
mero 9
Conclusio in causa qualiter fiat de iure
communi: & qualiter secundum iura
municipalia Regni Sicilie. & quid
importet in vj. parte. versu. conclusio.
nume. 1
Conclusio in causa, an sit de substantia
iudicii. ibid. nu. 6
Conclusio facta in causa potest allegari
in iure. ibi. nu. 2
Conclusio facta in causa, deservit iura-
mentum suppletorium. ibi. nu. eod.
Conclusio facta in causa, potest peti
restitutio in integrum. ibid. nu. 4. eod.
Conclusio facta in causa, admittitur
probatum per confessionem, & per rei
evidentiam, & loci aspectum. ibi. num.
5. & 6
Conclusio facta in causa, potest fieri
interrogatio ad instantiam partis in
summaris. ibid. nu. 7
Conclusio facta in causa, admittitur
probatum ad desensionem rei in criminalibus. ibid. nu. 8
Condemnatio poenalis facta per diffinitiu-
um sententiam, durat perpetuo. Secus,
si per interlocutoriam: que durat du-
rante officio iudicis interloquens. in
vj. par. versu. sententia. nu. 19
Condemnatio expensarum an dicatur
interlocutoria vel diffinitiva. ibid. nu-
mero 36
Condemnatio expensarum in interlocu-
toria obmissa, potest per iudicem ad-
di quandoque, vsque ad diffinitiuum.
Secus si est obmissa a diffinitiva. quia
non potest nisi eadem die addi. ibidem
eod.
Cond

Condemnatus per sententiam diffinitiuam in aliquo crimine, efficitur infamis. in vj.par. ver. sententia. nu. 4 506
 Condemnatus de crimine fimonie, non appellat. in vj.par. ver. appellatio. num. 287 624
 Condemnatus pro debito publico, fiscalis, non appellat, nisi quando filius tractat de lucro. ibid. nu. 289 60
 Condemnatus de male gestis in officio a proprio iudice, non appellat. ibidem num. 290 eod.
 Item nec officialis in syndacatu condemnatus. ibid. nu. 291 eod.
 Condemnatus super actione ad exhibendum, non appellat. ibi. nu. 320 629
 Conditio triticaria, datur etiam ad possessionem dari potest. ibi. nu. 32 eod.
 Conditio indebiti, datur etiam ad possessionem recuperandam. ibidem, numero 33 175
 Conditio ex lsi me. & Titium. ff. si cert. petat, habet locum pro recuperanda possessione. ibid. nu. 6 eod.
 Conditio ex lsi coloni. C. de agricol. & censu, datur ad recuperandam possessionem, & que requiratur, vt comparat. ibid. num. 17 eod.
 Conditio ex lsi auctoritatem. C. vnde vi. est. remedium possessorem recuperandae, & quando habeat locum. ibidem num. 19 176
 Item, conditio ex lsi meminert. C. vnde vi. ibi. nu. 40 eod.
 Item, conditio ex lsi quis conductus. C. loca. ibid. nu. 41 177
 Item, conditio ex lsi auctor. C. vnde vi. ibid. nu. 42 eod.
 Item, conditio ex lsi quis in tantam. C. vnde vi. ibid. nu. 43 eod.
 Item, conditio ex lsi conductore. C. loca. ti. & l. non ab re. C. vnde vi. ibid. nu. 44 eod.
 Conditio ex lsi cum a test. de vi & vi ar. ma. est remedium possessorum recuperandae. ibid. nu. 45 eod.

Item, conditio ex lsi auct. C. vnde vi. ibid. nu. 46 178
 Conditio ex lsi. C. de acquir. possessio. remedium recuperandae. & quando habeat locum, & que utilitas restat. ex ca. ibid. nu. 180
 Conditio, ex c. sepe de restituto. spoli. lib. vj. est remedium recuperandae. ibid. nu. 47 171
 Conditio, ex c. frequens. de restituto. spoli. lib. vj. est remedium recuperandae. ibid. nu. 48 eod.
 Conditio, ex canone reintegranda. in qj. est remedium recuperandae, & est plenius ceteris. & quando locum habeat. ibid. nu. 50 179
 Conductor antiquus si offert tantum, quantum vult dare nouus, an prebatur nouo. disputa. vij. num. 40. & 41. 754
 Confessio extrajudicialis parte absente facta, facit plenam probationem in curia mercatorum, de equitate canonica. in iij. parte. ix. dist. nu. 49 159
 Confessio extrajudicialis parte absente, semiplene probat, sed parte presente, plene. in vj. par. ver. confessio. nu. 2. & 12. 443. & 445
 Confessio extrajudicialis in criminalibus facit indicium ad torturam. ibid. num. 1 eod.
 Confessio extrajudicialis, in aliquibus casibus plene probat eod.
 Confessio extrajudicialis geminata, plene probat. ibid. nu. 15 445
 Confessio extrajudicialis parte absente facta, ad exonerationem conscientiae, facit plenam probationem. ibid. nu. 16 eod.
 Confessio extrajudicialis emanans super eo, quod dependit ex mera voluntate consentientis, valet. ibid. nu. 17 446
 Confessio inter genera probationum, meratur. ibid. nu. 1 441
 Confessio facta coram iudice incompetenti, facit indicium coram competentem. in vj. par. ver. inquisitio. nu. 13 314
 Confessio inquisita, an valide inquisitio. ibid. nu. 208 341
 Confessio in tortura, ratificari debet extra

tra tormenta, cum breui termino ad producendum defensiones. vj. parte. ver. tortura. nu. 15 498
 Confessio facta in positionibus reuocari non potest, nisi de errore doceatur. & quando & qualiter hoc procedat. in vj. parte. ver. confessio. num. 63. & 69 430. & 440
 Confessio facta parte presente, in quibus pluribus casibus non facit plenam probationem. in vj. par. ver. confessio. nu. 4. cum plus. seq. 444
 Confessio pro verba dispositiva vel enatiua, non probat, nisi sit iurata. ibid. num. 4 eod.
 Confessio probata per testes contra instrumentum in scriptis, non nocet. ibi. num. 6 eod.
 Confessio sine causa non plene probat, nisi fiat ad liberandum. ibid. nu. 6 eod.
 Confessio prelati non nocet ecclesiae, nisi aliter veritas probetur. ibid. numero 7 eod.
 Confessio inter personas prohibitas, est suspecta: & non probat. ibid. num. 3 eod.
 Confessio ex causa mutui, non probat infra biennium. ibid. nu. 9 445
 Confessio calore iracundiae facta, non nocet, nisi deper perseuerantia. ibid. nu. 10 eod.
 Confessio parte absente probata per unum testem, nullam facit probationem. ibid. nu. 13 eod.
 Confessio probati debet per duos testes, de eadem confessione deponentes. ibid. nu. 14 eod.
 Confessio absente parte acceptata per aliquem nomine absentis, plene probat. ibi. nu. 18 446
 Confessio parte absente facta, valet de iure canonico. ibid. nu. 19 eod.
 Confessio facta in apocha parte absente, valet. ibid. nu. 10 eod.
 Confessio iudicialis habet vim sententiae & superat omne genus probationis, inquirique omnes probationes factas per testes, vel instrumenta, in fauore consentientis, nec reducit ad concordiam cum dictis testibus. ibi. nu. 21. eod.

Confessio iudicialis tollit omnem presumptionem iuris & de iure. ibid. numero 22 eod.
 Confessio post conclusionem in causa, plene probat. ibid. nu. 23 447
 Confessio facta super processu inualido, sufficiens est ad condemnandum. ibid. num. 24 eod.
 Confessio se referens ad instrumentum inualidum, an probet. ibid. nu. 25 eod.
 Confessio qualificata an & quando possit pro parte acceptari & pro parte repudiari. ibid. nu. 27 eod.
 Confessio aliquando fit simpliciter, aliquando conditionaliter. ibid. eod.
 Confessio principalis non nocet procuratori in rem suam, qui semel fuit per partem admissus ad litigandum. in repet. l. si actor. nu. 60 898
 Confessio super positione quoddam si quis sit heres Titij, an preiudicat sibi quo ad omnes creditores. in repet. l. si potest. nu. 14. & 282 868
 Confessio vt iudicialis dicatur, an necessario coram iudice pro tribunali sedenti fieri debeat. ibid. nu. 50 448
 Confessio coram arbitro vel arbitratore recepta, an dicatur iudicialis vel extrajudicialis: & an coram iudice fidem faciat & quia. ibid. nu. 51 449
 Confessio dubia interpretatur in fauorem consentientis. ibid. nu. 52 eod.
 Confessio etiam in die feriato potest in iudicio recipi. in vj. par. ver. si actorum editio. num. 6 482
 Confessio coram iudice incompetenti non inducit prorogationem. in iij. par. xij. dist. nu. 7 227
 Consentens occidisse aliquem ad sui defensionem non probando non punitur, vt homicidiae mitius punitur. in vj. par. ver. confessio. nu. 29 448
 Consensus ocidisse hominem non habetur statim pro veridico: nisi primo mittatur ad locum ad inquirendum, an ibi fuerit homo occisus. in vj. par. ver. si inquisitio. nu. 18 294
 Consensus vt quis habeatur ob non respondendo positionibus, debet in ultima citatio inseri totus tenor articulorum.